

Ulla Pohjamo
JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU
rakennushistoriaselvitys

Jyväskylän yliopiston tiedemuseo

Ulla Pohjamo

JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU
rakennushistoriaselvitys

Ulla Pohjamo (1978–2014) in memoriam

Rakennustutkija Ulla Pohjamo menehtyi lokakuussa 2014. Julkaisun viimeistelyn toteutti Jyväskylän yliopiston tiedemuseo / Pekka Hassinen.

Ulla Pohjamo:
Jyväskylän normaalikoulu
Rakennushistoriaselvitys

Ulkoasu ja taitto: Pekka Hassinen
Kannen kuva Jyväskylän normaalikoulun valokuvakokoelmista
Painopaikka: Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä 2015
ISBN 978-951-39-6132-9 (painettu)
ISBN 978-951-39-9498-3 (verkkajulkaisu)
ISSN 2342-8805 (Painettu)
ISSN 2342-8813 (Verkkajulkaisu)
URN:ISBN:978-951-39-9498-3
Pysyvä linkki tähän verkkajulkaisuun: <http://urn.fi/URN:ISBN:78-951-39-9498-3>

Jyväskylän yliopiston tiedemuseon julkaisuja 22

SISÄLLYS

JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU 5

Historia 5

Rakennusvaiheet 6

Suojelutilanne 6

Rakennushistoriaselvitys 7

Tutkimusmenetelmät ja lähteet 8

OPPIKOULUJEN ARKKITEHTUURI 9

Pohjoismainen 1920-luvun klassismi 9

RAKENNUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS 11

Kouluhallituksen arkkitehti Toivo Salervon luonnospiirustukset 12

Normaalikoulun suunnittelijat 15

Koulutalon rakennushistoriaa 16

SANNI KANKAINEN MUISTELEE KOULUTALOA 19

Koulunpihapiiri 19

Koulun henkilökunnan asunnot 19

JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULUN VANHAN PÄÄRAKENNUKSEN ARKKITEHTUURI 21

Julkisivu etelään yliopistonkadulle 21

Julkisivu länteen Voionmaankadulle 23

Pihajulkisivu pohjoiseen 25

Voimistelusalisiiven pihanpuoleinen julkisivu ja luokkasiiven pääty itään 26

Kattomaisema 28

Sisätilat 29

Tilamuutokset 30

Säilyminen ja muutokset 30

Ensimmäinen kerros 32

Toinen kerros 34

Kolmas kerros 36

Säilyminen ja muutokset 38

Neljäs kerros 40

Säilyminen ja muutokset 40
Ullakkokerros 41
Säilyminen ja muutokset 41
Sisustus 42

RAKENTEET – VUONNA 1928 VALMISTUNUT VANHA PÄÄRAKENNUS 45

Julkisivurappauksen vuonna 2012 tehdyn kuntotutkimuksen tulokset 51
Sisätilojen maalaus 51

VUOSINA 1955–1959 VALMISTUNEEN LAAJENNUSOSAN ARKKITEHTUURI 53

JULKISIVUT 56
B-osan Yliopistonkadun puoleinen julkisivu 56
B-osan pihisivu ja A-osan pääty 57
Julkisivu Oikokadulle 59
Oikokadun siiven pihisivu 60
Voimistelusalisiipi ja yhdyskäytävä 60
LAAJENNUSOSAN SISÄTILAT 62
Kellarikerros 62
Säilyminen ja muutokset 62
Ensimmäinen kerros 64
Toinen kerros 66
Kolmas kerros 68
Neljäs kerros 68
Ullakko 70

VUONNA 1959 VALMISTUNEEN LAAJENNUSOSAN RAKENTEET 71

VUOSIEN 1989–1993 LAAJENNUS JA PERUSKORJAUS 77

Postmodernismi – 1980-luvun arkkitehtuurin tyylipiirteitä 77
Normaalikoulun laajennuksen ja peruskorjauksen suunnittelu 77
Vuonna 1989 valmistuneen laajennusosan julkisivut 79
Vuonna 1989 valmistuneen laajennusosan sisätilat 82
Vuonna 1989 valmistuneen laajennusosan rakenteet 84
Sisätilat 85

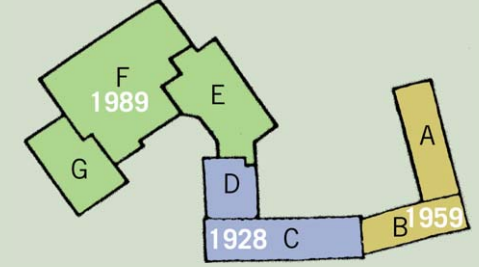
JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU – KULTTUURIHISTORIAALLISESTI KERROSTUNUT KOKONAISUUS 87

Normaalikoulun rakennusosien erityispiirteitä 88

LÄHTEET 93

LIITTEET 95

JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU

Jyväskylän Normaalikoulun uudisrakennus valmistui vuonna 1928. Arkkitehtien Toivo Salervon ja Hjalmar Åbergin suunnittelema rakennus edustaa tyyliältään pelkistettyä 1920-luvun klassismia. Normaalikoulun L-kirjaimen muotoinen rakennusmassa sijoittuu Harjun rinteeseen. Pitkä pääjulkisivu avautuu Yliopistonkadun suuntaisesti ja siihen suorassa kulmassa liittyvä lyhyem-

pi juhlasaliisiipi Voionmaankadun puolelle. Koulutalon massiivinen hahmo sulkee tielinjauksien Harjuun jättämän aukon. Jyrkän aumakaton kattama kookas nelikeroksinen rakennus muodostaa vaikuttavan päätteen Yliopistonkadun, Vaasankadun ja Voionmaankadun katunäkymille. Rakennuksen sijainti kaupungin ruutukaavan korkeiden kerrostalojen ja väljemmin rakennettujen Se-

minaarimäen ja Mäki-Matin alueiden rajalla antaa sille erityisen kaupunkikuvallisen merkityksen.

Koulutaloa on muokattu ja laajennettu toiminnan kehittyessä ja oppilasmäärän kasvaessa. Vanhan päärakennuksen massiivinen ja selkeä arkkitehtuuri on muutoksista huolimatta säilyttänyt ominaispiirteensä. Nykyään päärakennus ja siihen molemmin puolin liittyvät laajennusosat rajaavat taakseen laajan suojaisan pihamaan. Laajennusten jälkeen koulutalo muodostaa vaikuttavan historiallisesti kerrostuneen kompleksin, jonka julkisivuissa ja sisätiloissa on piirteitä 1920-, 1950- ja 1980-lukujen arkkitehtuurista.

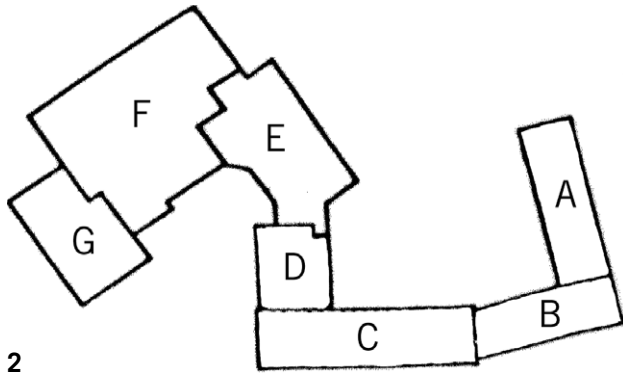

1

JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU

Historia

Jyväskylän Normaalikoulun historia alkaa vuonna 1914 perustetusta yksityisestä Jyväskylän suomalaisesta yhteiskoulusta. Yhteiskoulut olivat ensimmäisiä oppikouluja, joissa tytöt ja pojat kävivät koulua yhdessä. Koulu siirtyi valtion omistukseen jo vuonna 1919. Ensimmäiset vuodet koulu joutui toimimaan ahtaissa vuokratiloissa. Uuden ajanmukaisen koulurakennuksen valmistuttua vuonna 1928 koulunkäynti sai vakaat puitteet. Koulumuotoa kehitettiin vuosikymmenten kuluessa ja koulu vaihtoi nimeään useita kertoja. Vuodesta 1976 alkaen Jyväskylän Normaalikoulussa ovat toimineet peruskoulun yläluokat ja lukio. Normaalikoulun alakoulu toimii Jyväskylän yliopiston Seminaarinmäen kampuksella. Normaalikoulu on vuodesta 1973 lähtien ollut Jyväskylän yliopiston harjoittelukoulu, jossa opettajaopiskelijat suorittavat opintoihinsa kuuluvat harjoittelut.

2

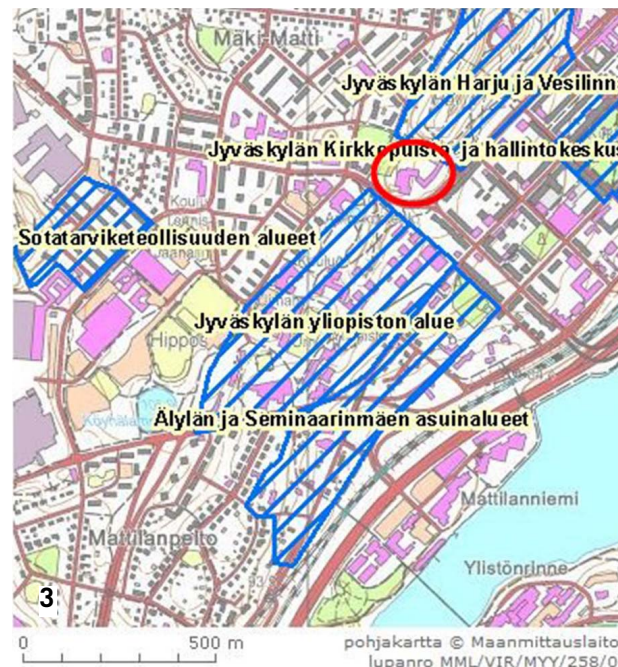
Rakennusvaiheet

Koulutaloa on laajennettu ja peruskorjattu kahdessa vaiheessa. Nykyään laajan rakennuskompleksin osista käytetään kirjaintunnuksia A, B, C, D, E, F, G (kuva 2). Vuosina 1956–1959 vanhan vuonna 1928 valmistuneen koulutalon itäpäädyn jatkeeksi rakennettiin nykyiset A- ja B-osat. Rakennushallituksen arkkitehti Toimi Hämäläisen suunnittelema nelikerroksinen L-kirjaimen muotoinen laajennus on tyyliltään niukkailmeinen 1950-luvun koulutalo. Samassa yhteydessä D-osan pohjoispäättyyn rakennettiin voimistelu- ja juhlasalisiipi. Salisiipeen rakennettiin ala-aulasta käytävä vanhan päärakennuksen sisäpihan puolelle. Laajennuksen valmistumisen jälkeen C- ja D-osat kunnostettiin vuonna 1961 ja niissä tehtiin pieniä tilamuutoksia. D-osan ullakolle oli vuosien 1945–1956 välillä toteutettu kotitalousopetuksen tilat, joiden nauhaikkunat avautuvat nykyään tiilikaton lappeeseen. Seuraavat merkittävät tilamuutokset tehtiin 1970-luvulla. Vuonna 1973 vanhasta ala-aulasta rajattiin tilat kolmelle luokkahuoneelle. C-osan kellariin toteutettiin tilat opetusharjoittelijoille vuonna 1978.

Seuraava suuri muutosvaihe rakennuksessa alkoi 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Rakennusta laajennettiin uudella osalla (E-, F- ja G-osat) vanhan D-osan pohjoispää-

tyyn vuosina 1989–1990. Laajennuksen ja kunnostustyöt suunnitteli arkkitehti Sakari Holma. Monimuotoisen laajennusosan arkkitehtuurissa on aikakaudelle leimallisia postmoderneja piirteitä ja viittauksia klassistiseen arkkitehtuuriin. Kokonaisuutena laajennusosa kuitenkin pyrkii jäämään alisteiseen asemaan suhteessa vanhaan päärakennukseen, jota se muistuttaa punaisen tiilikaton sekä rapattujen julkisivujen osalta. Uudisosaan sijoittuu opetustiloja, liikuntasali ja teknisen työn tilat. Laajennuksen alta purettiin 1950-luvulla valmistunut voimistelusalisiipi vuonna 1989. Saliin johtanut käytävä D-siiven pihan puolella säilytettiin.

Laajennuksen valmistuttua koulutalon vanha osa (C- ja D-osat) peruskorjattiin vuosina 1991–1992. Koulutalon ikkunat vaihdettiin uusiin puitejaoltaan entisenkaltaisiin. Muutoin Yliopistonkadun puoleinen julkisivu säilytti 1920-luvulle tyypillisen ilmeensä. Vanha juhlasali muutettiin auditorioksi ja liikuntasali opetustiloiksi ja kirjastoksi. Ullakolle rakennettiin IV-konehuoneita.

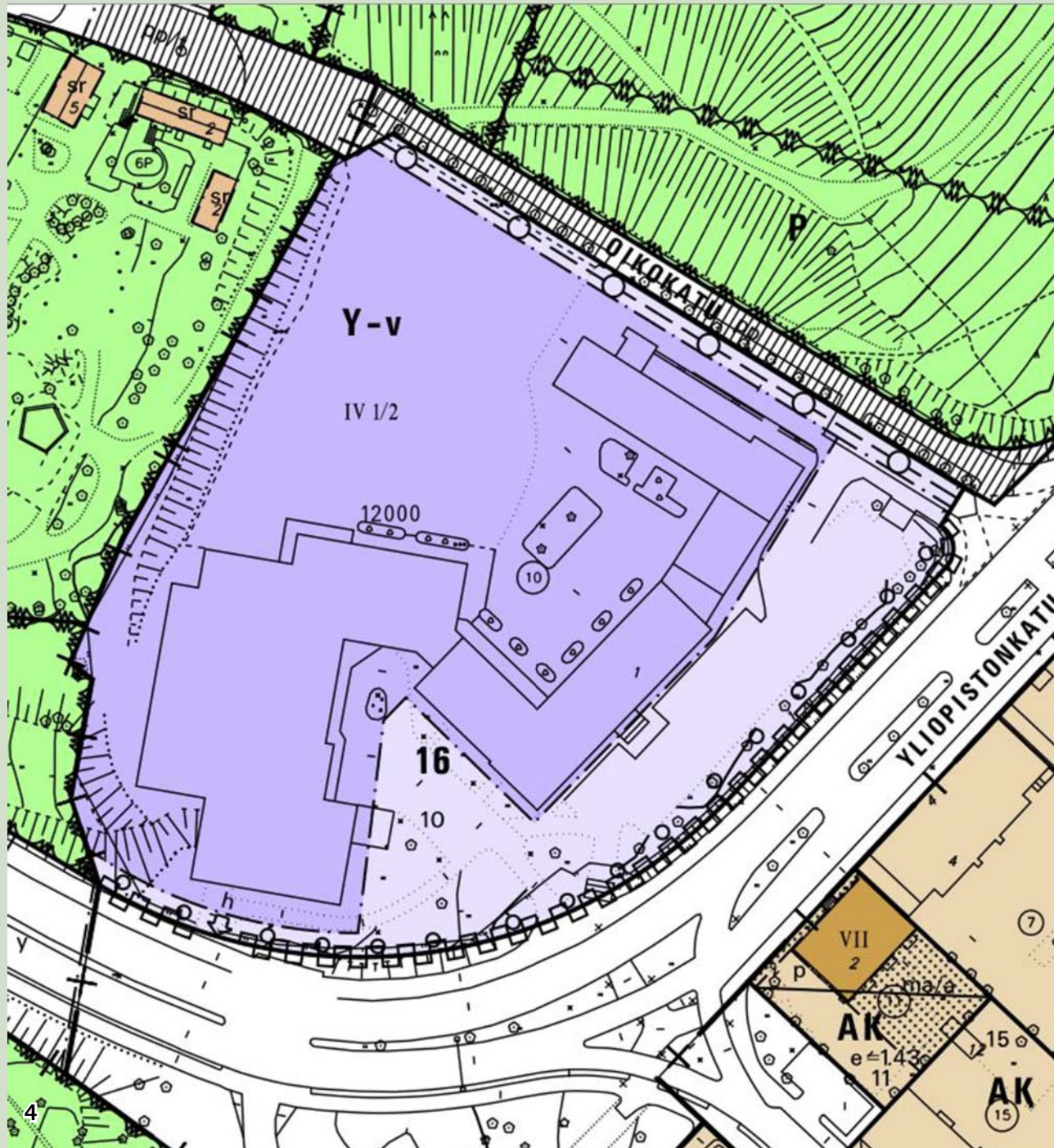
3

Viisikymmentäluvulla valmistuneet A- ja B-osat kunnostettiin vuosina 1992–1993. Laajennuksen ikkunat ja roiskerapatut julkisivut säilytettiin ja kunnostettiin. B-osan avoin sadekatos lasitettiin kylmäksi aulatilaksi. A-osan ullakolle toteutettiin musiikkiluokka siten, että katon harjaa korotettiin mutta räystäslinja säilyi entisellään. Molempien vanhojen osien katot uusittiin. Peruskorjattavien osien sisätilat maalattiin ja sisustettiin 1980- ja -90-lukujen vaihteelle ominaisin pastellisävyin ja kalustein. Käytävien naulakot, lasiovet ja luokkien uudet ovet sekä ruokalan sisustus ovat arkkitehti Sakari Holman suunnittelema. Kiinteään sisustukseen kuuluviin lasivitreihin on asetettu esille koulun vanhoja opetusvälineitä. Osa opettajainhuoneen 1920-luvun kalustuksesta on säilytetty käytössä.

Viimeisimmät tilamuutokset tapahtuivat vuonna 2010, kun A-osassa sijaitsevaan kouluruokalan keittiöön tehtiin peruskorjaus. Samassa yhteydessä ullakon pohjoispäättyyn rakennettiin uusi IV-konehuone. Kesällä 2014 C- ja D-osien eteläseinustalle tehtiin salaojat ja sitätiloissa uusittiin pintamateriaaleja.

Suojelutilanne

Jyväskylän Normaalikoulun pihapiiri rajautuu kahden valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön – Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän Harjun ja Vesilinnan (RKY2009, kuva 3) – aluekokonaisuuksien väliin (Museovirasto 2014). Rakennus kuuluu osaksi Jyväskylän Yliopiston toiminnallista ja myös hallinnollista kokonaisuutta, vaikka se fyysisten aluerajausten ulkopuolelle jääkin. Seminaarinmäen valmisteilla oleva suojelusemakaava ei ulotu koulun alueelle. Rakennusta ei ole mainittu listauksessa valtion omistamasta arvokkaasta rakennusperinnöstä. Rakennus ei ole myöskään mukana niissä kohteissa, jotka kuuluivat valtion omistaman

rakennuskannan suojelusta annetun asetuksen kohde-
listaukseen (480/1985). Normaalikoulun rakennus oli
1970-luvulla listattu niiden rakennusten joukkoon, joille
ehdotettiin suojelumerkintää silloiseen seutukaavaan
myöhemmin maakuntakaavaan. Koulukokonaisuus on
inventoitu Keski-Suomen museon Jyväskylän kaupun-
gin rakennusinventoinnissa vuonna 1983. Sittemmin
Keski-Suomen maakuntakaavan laatimisen yhteydessä
vuonna 2009 ei koulukokonaisuutta enää esitetty liitettä-
väksi maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kult-
tuuriympäristöihin.

Tontilla on voimassa lisärakentamisen ajalta periytyvä
asemakaava, joka tuli voimaan 25.3.1991 (kuva 4). Kaa-
vamerkintänä on Y-v, yleisten rakennusten korttelialue,
joka on varattu valtion tarpeisiin. Rakennettua kulttuuri-
ympäristöä koskevia määräyksiä tai ohjeita ei ole annettu
asemakaavassa. Keski-Suomen museon vuonna 2014
toteutetun täydennysinventoinnin mukaan rakennuksella
ja sen eri-ikäisillä kerrostumilla on merkittävää paikallista
kulttuurihistoriallista arvoa. Erityisesti rakennuksen
kaupunkikuvallinen arvo on huomattava. Keski-Suomen
museon mukaan näiden arvojen turvaamisesta tulee huolehtia
kun tonttia koskevaa asemakaavaa seuraavan ker-
ran uudistetaan. (Keski-Suomen museo 2014)

Rakennushistoriaselvitys

Jyväskylän yliopiston tiedemuseo on laatinut rakennushistoriaselvityksen Normaalikoulun rakennuksesta. Selvityksen tilaaja on Jyväskylän yliopiston Tilapalvelu ja Suomen Yliopistokiinteistöt Oy. Rakennushistoriaselvitys on perusselvitys, joka tulee tehdä kulttuurihistoriallisesti merkittävistä rakennuksista ennen korjaus- ja muutostöiden suunnitteluvaihetta. Selvitys tarjoaa rakennuksen omistajille, käyttäjille ja suunnittelijoille tietoa rakennuksen ylläpitoa ja suojelua varten. Rakennushis-

toria selvitys antaa tietoa rakennuksen historiasta, alkuperäisasusta, muutoksista, säilyneisyydestä ja käytöstä.

Tämä rakennushistoriaselvitys liittyy taustaselvityksenä Normaalikoulun peruskorjaushankkeeseen. Selvitys keskittyy rakennuksen julkisivun ja keskeisten sisätilojen dokumentointiin ja niiden säilyneisyyden ja muutosten kuvailuun. Selvityksessä on esitetty rakennuksen keskeinen korjaus- ja muutoshistoria tunnetuilta osin. Selvitys tehtiin huhti-elokuussa 2014. Selvityksen laati suunnittelija Ulla Pohjamo. Tutkimuksen ohjaajina toimivat suunnittelija Riikka Mäkipelkola ja intendentti Pirjo Vuorinen yliopiston tiedemuseosta.

Tutkimusmenetelmät ja lähteet

Inventointi

Keski-Suomen museo on inventoinut Normaalikoulun rakennuksen on ensimmäisen kerran vuonna 1983. Tämän rakennushistoriaselvityksen yhteydessä rakennuksen nykytila on inventoitu ja dokumentoitu valokuvaamalla. Inventoinnin tulokset esitetään julkisivujen ja pohjien muutoskaaviossa sekä huonekorteissa. Huonetiloihin viitataan Sakari Holman laatimissa vuosien 1989–1993 peruskorjauksen piirustuksissa käytetyn numeroinnin mukaan. Valokuvia ja inventointiaineistoa säilytetään Jyväskylän yliopiston tiedemuseossa. Tässä raportissa käytetyt valokuvat ovat tiedemuseon ja arkkitehti Sakari Holman kokoelmista ellei toisin mainita.

Kirjallisuus ja painetut lähteet

Tämän rakennushistoriaselvityksen laatimisessa on käytetty ohjeena Museoviraston opasta Talon tarinat - rakennushistorian selvitysoapas. Lähdeaineistona sel-

vityksen laadinnassa on käytetty kirjallisuutta, joka on antanut tietoa 1900-luvun ensimmäisten vuosikymmenien koulurakentamisesta ja Normaalikoulun vaiheista erityisesti. Henrik Lilius on käsitellyt suomalaisten oppikoulujen rakentamista kirjassaan ”Suomalaisen koulutalon arkkitehtuurihistoriaa” (1982). Hannu Tapiola on teoksessa ”Jyväskylän Norssi 70 vuotta” koonnut koulun vaiheita. (1986) Selvitystä laadittaessa on ollut käytössä Janne Haikarin Normaalikoulun uuden historiateoksen käsikirjoitus. (Haikari 2014)

Selvitykset

Selvityksen käytössä oli rapattujen julkisivujen kuntotutkimus (Controlteam Oy, 2.10. 2012) ja alustavia tuloksia A-D -osien rakenne- ja kuntotutkimuksesta. (Rakennustekninen ja sisäilmaolosuhteiden tutkimussuunnitelma. Tilaaja Suomen Yliopistokiinteistöt Oy, Toteuttajat Ramboll Finland Oy, ISS Proko Oy, Sirate Oy. 20.2.2014, täydennetty 15.3.2014) sekä rakennustekninen ja sisäilmaolosuhteiden tutkimusraportti (C- ja D-osat, 15.8.2014.)

Arkistolähteet

Arkkitehti Toivo Salervon laatimat Normaalikoulun luonnospiirustukset ovat säilyneet koulun arkistossa. Arkkitehti Hjalmar Åbergin laatimat varsinaiset rakennuspiirustukset ovat Kansallisarkistossa. Vuosien 1955–1961 laajennuksen ja peruskorjauksen sekä vuosien 1989–1993 laajennuksen ja peruskorjauksen sekä sitä myöhempien korjaustöiden rakennuslupapiirustuksia säilytetään Jyväskylän kaupungin rakennusvalvonnan arkistossa. Arkkitehtitoimisto Sakari Holman laatimia Normaalikoulun laajennuksen suunnitteluun liittyviä piirustuksia säilytetään Jyväskylän maakunta-arkistossa. Piirustusluettelo ja kaikki rakennushistoriaselvityksessä käytetyt piirustukset

ovat saatavilla sähköisessä muodossa Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n tilaamassa ja builder.comin toteuttamassa Projektila -palvelussa.

Valokuvat

Selvityksessä on käytetty Normaalikoulun rakennusta esittäviä valokuvia 1920-luvun lopulta vuoteen 2014 saakka. Valtaosa valokuvista on peräisin Normaalikoulun kuva-arkistosta. Valokuvia on säilynyt myös yliopiston tiedemuseon arkistossa ja arkkitehti Sakari Holman arkistossa.

Haastattelut

Rakennushistoriaselvitystä varten on haastateltu arkkitehti Sakari Holmaa ja Normaalikoulun johtavana rehtorina vuosina 1987-2000 työskennellyttä Pälvi Teppoa.

Jyväskylän Normaalikoulun rakennus on aikansa tyyppillinen oppikoulurakennus. Vielä 1920-luvulla rakennushallitus suunnitteli suurimman osan oppikoulurakennuksista. Kouluhallitus ohjasi ja valvoi puolestaan aktiivisesti kansakoulujen rakentamista. (Lilius 1982, 122) Oppikoulutalojen rakentamista ohjasi 1800-luvun jälkipuoliskolta alkaen Rakennushallituksen kehittämä yhtenäinen perusmalli. Tämä malli oli arkkitehtonisesti varsin konservatiivinen mutta muuttui hitaasti yleistä arkkitehtuurin tyylikehitystä mukaillen. 1800-luvun loppupuolella lyseotalot seurasivat tilaohjelmaa, jossa oli kaksi varsinaista kerrosta, ja jossa luokkahuoneet oli sijoitettu keskikäytävän molemmiin puolin. Vuosisadan lopulla yleistyi kustannussyistä malli, jossa sisäänkäynti ja portaikot siirrettiin rakennuksen keskiakselilta pätyihin. Tyyllillisesti 1800-luvun jälkipuolen ja 1900-luvun ensivuosisien lyseotalot edustivat kertaustyyliä - uusrenessanssia ja uusgotiikkaa. Jyväskylän lyseon vuonna 1901 valmistunut Werner Polónin piirtämä rakennus on tyyppillinen esimerkki tuon ajan oppikoulurakentamisesta.

1910-luvulle tultaessa jugendin arkkitehtoniset ihanteet alkoivat vaikuttaa myös Rakennushallituksen suunnittelemissa oppikoulujen arkkitehtuuriin. Samaan aikaan ajoittui keskeishallitratkaisun yleistyminen pohjakaavoissa. Ensimmäiset valtion yhteiskoulutalot suunniteltiin Loviisaan (1907) ja Raaheen (1910). Molemmissa sovellettiin hallijärjestelmää, mutta arkkitehtuuriltaan ne edustivat vielä kertaustyyliä. Ainoana erotuksena poikalyseoihin yhteiskouluihin toteutettiin kahdet naulakko-tilat ja erilliset käymälät tytöille ja pojille. (Lilius 1982, 120) Wivi Lönnin suunnitteleman Rauman yhteislyseon

rakennus (1912) perustui keskeishallitratkaisuun ja edusti muutenkin jugendin pyrkimystä vapaampaan pohjakaavaan. Uuden tyylin vaikutus näkyi myös rakennuksen ornamenttiikassa. Vuosisadan alussa valtion koulurakennuksissa otettiin käyttöön rakennusteknisiä uutuuksia. Ensimmäisen kerran teräsbetonirakenteita käytettiin Jac Ahrenbergin suunnittelemassa Viipurin suomalaisessa tyttökoulussa vuonna 1905. Rakennuksen välipohjat olivat kaksoislaattapalkistoja ja laattojen välit täytettiin koksikuonalla. Ensimmäinen suihkuhuone rakennettiin Helsingin normaalilyseoon vuonna 1904.

Ensimmäinen maailmansota katkaisi valtion rakennustoiminnan lähes täysin aina vuoteen 1920 saakka. Kun koulujen rakentaminen 1920-luvun alussa jälleen käynnistyi, oli arkkitehtuurin tyyli-ihanne jo tyystin toinen. Jugendin vapaan muotokielen sijalle oli tullut 1920-luvun pelkistetty klassismi. Pääsisäänkäynti rakennettiin jälleen symmetrisesti jäsenellyn pitkän julkisivun keskiakselille. Pääportaikko sijoitettiin kuitenkin edelleen

usein rakennuksen pätyyn. Nyt koulurakennukset toteutettiin enimmäkseen sivukäytäväjärjestelmällä, joka teki luokkahuoneista ja käytävistä valoisampia ja rauhallisempia. Samalla suurten koulurakennusten kerros-luku kasvoi. Avaran pihamaan laidalla kohoava palatsimainen koulurakennus toi uuden elementin monen pikkukaupungin katukuvaan. (Nikula 1990, 106–110)

1920-luvun klassismi oli viimeinen vaihe 1800-luvulla alkunsa saaneesta arkkitehtuurin kertaustyylien ketjussa. Uusi tyyli – funktionalismi – löi läpi myös suomalaisessa arkkitehtuurissa jo 1920-luvun lopulla. Klassistisia koulurakennuksia tosin suunniteltiin ja toteutettiin vielä pitkälle 1930-luvun puolelle. Jyväskylässä koulurakentamisen 1920-luvun klassismia edustavat Jussi ja Toivo Paatelan suunnittelema Cygnaeuksen kansakoulu vuodelta 1925 ja Jalmari Peltosen suunnittelema Mankolan emäntäkoulu vuodelta 1932. (Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt Keski-Suomessa. Maakuntakaava 2009.)

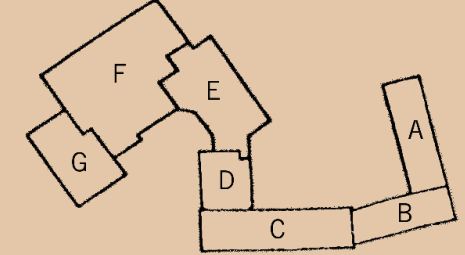
Pohjoismainen 1920-luvun klassismi

Klassiset piirteet eivät koskaan olleet kokonaan kadonneet suomalaisesta arkkitehtuurista. Jo 1910-luvulla ne alkoivat tehdä paluuta arkkitehtuurin valtaviirtaan. Jugendin ja Art Noveau monimuotoisuuden jälkeen muotiin palasi eleettömyys – symmetria, klassiset pylväsjärjestelmät, suorat ikkunarivit ja yhtenäiset kattolistat. Tyylin yksinkertaistumiseen vaikutti myös ensimmäisen maailmasodan aiheuttama talouslama. Samalla yksilöllisyyden

rinnalle kohotettiin ihanteeksi arkkitehtuurin ja kaupunkikuvan yhtenäisyys. Suomalaiset arkkitehdit solmivat vilkkaasti suhteita muihin pohjoismaihin. Erityisesti Ruotsista ja Tanskasta saatiin vaikutteita sikäläisestä klassismista, joka ammensi vaikutteita paikallisesta barokista ja rokokoosta mutta myös Pohjois-Italian vaatimattomasta pikkukaupunkien arkkitehtuurista. (Standertskjöld 2006) Hienostuneet yksityiskohdat kuten korostetut sisäänkäynnit, huolellisesti toteutetut julkisivurappaukset ja aikakaudelle tyypillinen kylläisiä ja murrettuja sävyjä hyödyntänyt värimaailma antavat 1920-luvun rakennuksille niille ominaisen ilmeen.

Jyväskylään kohosi 1920-luvulla useita komeita kivirakennuksia, jotka edustavat ajalle tyypillistä hillittyä klassismia. Alvar Aallon suunnittelema työväentalo koristeellisine sisätiloineen valmistui 1925 ja samoin Aallon suunnittelema suojeluskuntatalo vuonna 1929. Rautatieyöläisten asuintaloksi vuosina 1924–1926 valmistunut Aira-talo on esimerkki aikakauden asuinrakentamisesta. G.A. Wahlroosin piirtämä Schaumanin vaneritehtaan johtajan vuonna 1924 valmistunut asuinrakennus on saanut rapattuihin julkisivuihinsa vaikutteita barokista. Arkkitehti Harald Andersinin suunnittelema vaneritehtaan konttorirakennus edustaa puolestaan klassismin punatiilistä tulkintaa. Jussi ja Toivo Paatelan piirtämän Kinkomaan tuberkuloosiparantolan korkokuvin koristettu sisäänkäynti on saanut vaikutteita egyptiläisten hautojen muinaisista koristeista.

RAKENNUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

KOULUMUODON JA KOULUN NIMENMUUTOKSET

Jyväskylän Suomalainen yhteiskoulu 1915–1923
Jyväskylän koe yhteiskoulu 1919–1922
Jyväskylän koe yhteislyseo 1922–1928
Jyväskylän yhteislyseo (6-luokkainen) 1928–1952
Jyväskylän yhteislyseo (8-luokkainen) 1952–1955
Jyväskylän normaalilyseo 1955–1973
Jyväskylän harjoittelukoulu 1973–1976
Jyväskylän Normaalikoulu 1976–

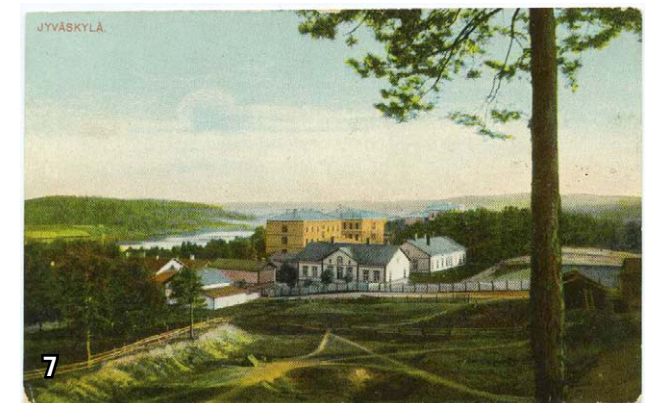
Jyväskylän Normaalikoulun perustamisen lähtökohdaksi oli yhteiskasvatusaateen saapuminen Suomeen 1880-luvulla. Ensimmäisiä yksityisiä yhteiskouluja perustettiin maahamme jo 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun ensimmäisellä kymmenyksellä. Yhteiskoulujen asiaa ajoi erityisesti naisasialiike, joka toivoi tytöille yhtäläisiä oikeuksia koulutukseen. Jyväskylässä yhteiskouluajatus nousi esiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1901, mutta hanke lähti toteutumaan vasta vuonna 1914. Maaliskuun 27.päivä järjestettiin Kunnallistalolla kokous yhteiskoulun perustamiseksi. Aloitteen tekijöinä olivat kirkkoherra Frans Niemi, rouva Ida Halonen, kirjailija Elsa Hästesko ja emäntä Aini Kylmälahti. Keisarillinen Suomen Senaatti vahvisti Jyväskylän Suomalaiselle Yhteiskoululle lukusuunnitelman vuonna 1915. Toiminta alkoi Puistokoulun yhdessä luokkahuoneessa saman vuoden syksyllä. Seuraavaksi koulu muutti lehtori Länkelän perillisiltä vuokrattuun ns. Kenkätehtaan taloon Cygnaeuksenkatu

9:ään. Keväällä 1918 koulu siirtyi tilanpuutteen vuoksi raatihuoneen piharakennukseen.

Jyväskylän Suomalaisen yhteiskoulun taival yksityisenä oppilaitoksena ei ollut pitkä. Koulu siirtyi pian valtion omistukseen. Valtioneuvoston vuonna 1919 asettama oppikoulun järjestämistä pohtiva komitea päätyi esittämään Jyväskylän Yhteiskoulua yhdeksi suomenkielisistä kokeilukouluista oppikoulukokeilulle. Kannatusyhdistys luovutti Yhteiskoulun omaisuuden valtiolle. Jyväskylän Koe yhteiskoulu aloitti vuonna 1919. Koekoulukomitea seurasi opetusta ja koulutuksen tuloksia, ensimmäiset keskikoululaiset valmistuivat vuonna 1922. Samana vuonna aloitti ensimmäinen lukioluokka toimintansa. Samaan aikaan Jyväskylän koe yhteiskoulun nimi muutettiin koe yhteislyseoksi. Koulu siirtyi vuonna 1922 Vapaudenkadun ja Torikadun kulmaan, jossa Koe yhteislyseo

toimi vuodet 1922–1928 vuokratiloissa (kuva 6). (Keski-Suomen museo 2014; Tapiola 1986, 11–60)

Uudelle koulurakennukselle budjetoitiin 2 miljoonaa markkaa jo vuoden 1922 Kouluhallituksen päätöksellä. Koulun nimi muuttui vuonna 1928 jälleen kerran, nyt vasta valmistuneessa koulurakennuksessa Harjun kupeessa toimintansa aloitti Jyväskylän Yhteislyseo. Rakennuspaikka uutta koulurakennusta varten oli ostettu Jyväskylän kaupungilta kannatusyhdistyksen nimissä jo vuonna 1919. Tontti sijaitsi Jyväskylän Lyseon vieressä, mutta kahden oppikoulun sijoittamista rinnakkain ei pidetty toivottavana. Tontti vaihdettiin vuonna 1922 Mäki-Martin kansakoululle varattuun tonttiin, joka sijaitsi saman kadun varrella mutta Harjun toisessa päässä (kuva 7). Yksityiskoulun omaisuuden siirryttyä valtiolle koekouluhankkeen myötä, myös tontti siirtyi valtiolle. Tontille oli asetettu erityisehdoksi vuonna 1922 että rakentamisen tulee alkaa neljän vuoden sisällä. (Keski-Suomen museo 2014; Tapiola 1986, 11–60)

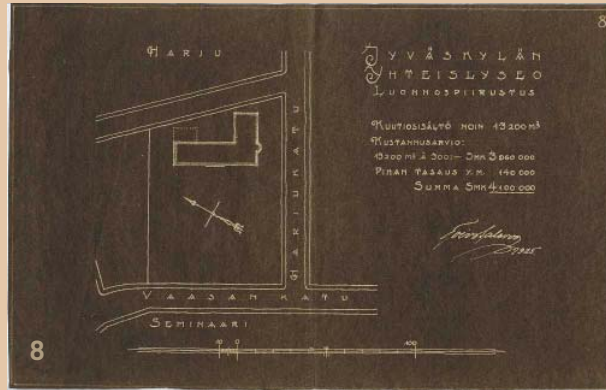

Kouluhallituksen arkkitehti Toivo Salervon luonnospiirustukset

Ensimmäiset säilyneet luonnospiirustukset uutta koulutaloa varten laati kouluhallituksen arkkitehti Toivo Salervo. Salervo oli Jyväskylän seminaarin piirustuksen lehtorin virkansa ohessa opettanut piirustusta myös Jyväskylän Suomalaisessa Yhteiskoulussa, joten koulu ja paikkakunta olivat hänelle ennestään tuttuja. (Haikari 2014, 142–144) Tämä voi osaltaan selittää, miksi luonnospiirustukset oli tilattu Salervolta, jonka työpaikka oli kouluhallitus. Vielä 1900-luvun alkupuolella kouluhallitus oli keskittynyt etupäässä kansakoulurakennusten suunnitteluun, kun taas oppikoulurakennukset suunniteltiin lähes aina rakennushallituksessa.

Salervon laatimat luonnospiirustukset on päivätty vuonna 1925. Ne ovat säilyneet Jyväskylän Normaalkoulun arkistossa (piirustukset 8-15). Luonnoksia esiteltiin koulun opettajakunnalle syksyllä 1925. Tuolloin virinneessä keskustelussa opettajat olivat pohtineet koulutalon sijoittumista tontille eri näkökulmista. Toisaalta toivottiin rakennuksen sijoittamista mahdollisimman lähelle Harjun rinteä, jotta massiivinen koulutalo voisi saada kaupunkikuvallista painoarvoa ja täyttää tielinjauksen seurauksena Harjuun syntyneen aukon. Toisaalta kannatettiin rakennuksen sijoittamista lähelle nykyistä Yliopistonkatua, jotta rakennus rajaisi taakseen suojaosan pihamaan. (Haikari 2014) Lopulta jälkimmäinen kanta voitti ja rakennus sijoitettiin tontin alareunaan kadun varteen.

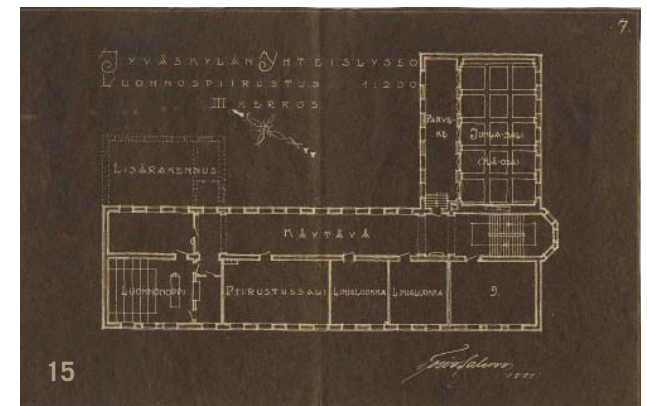
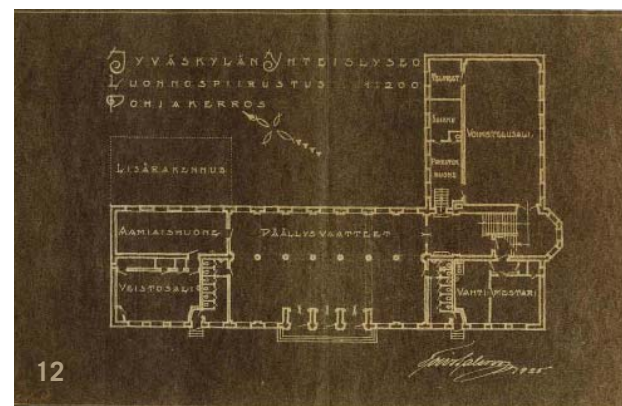
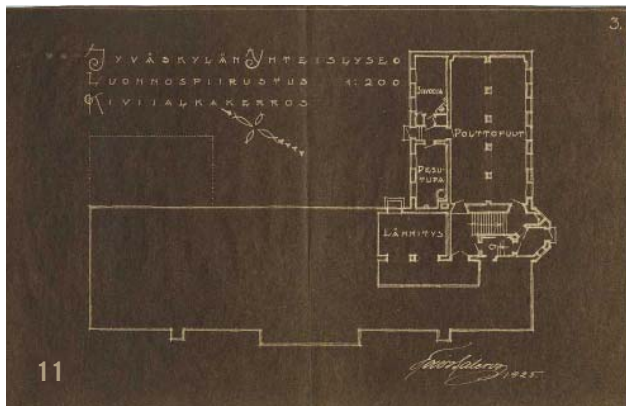
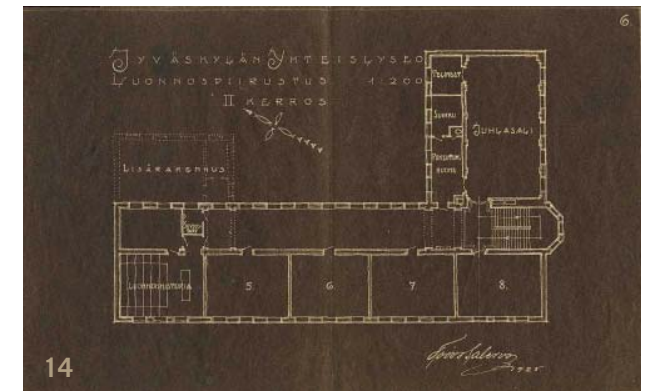
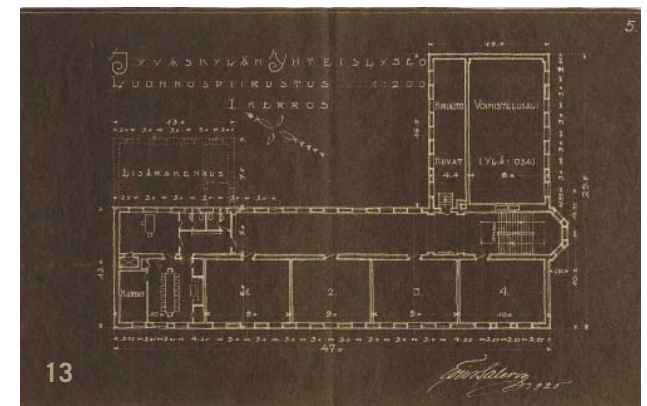
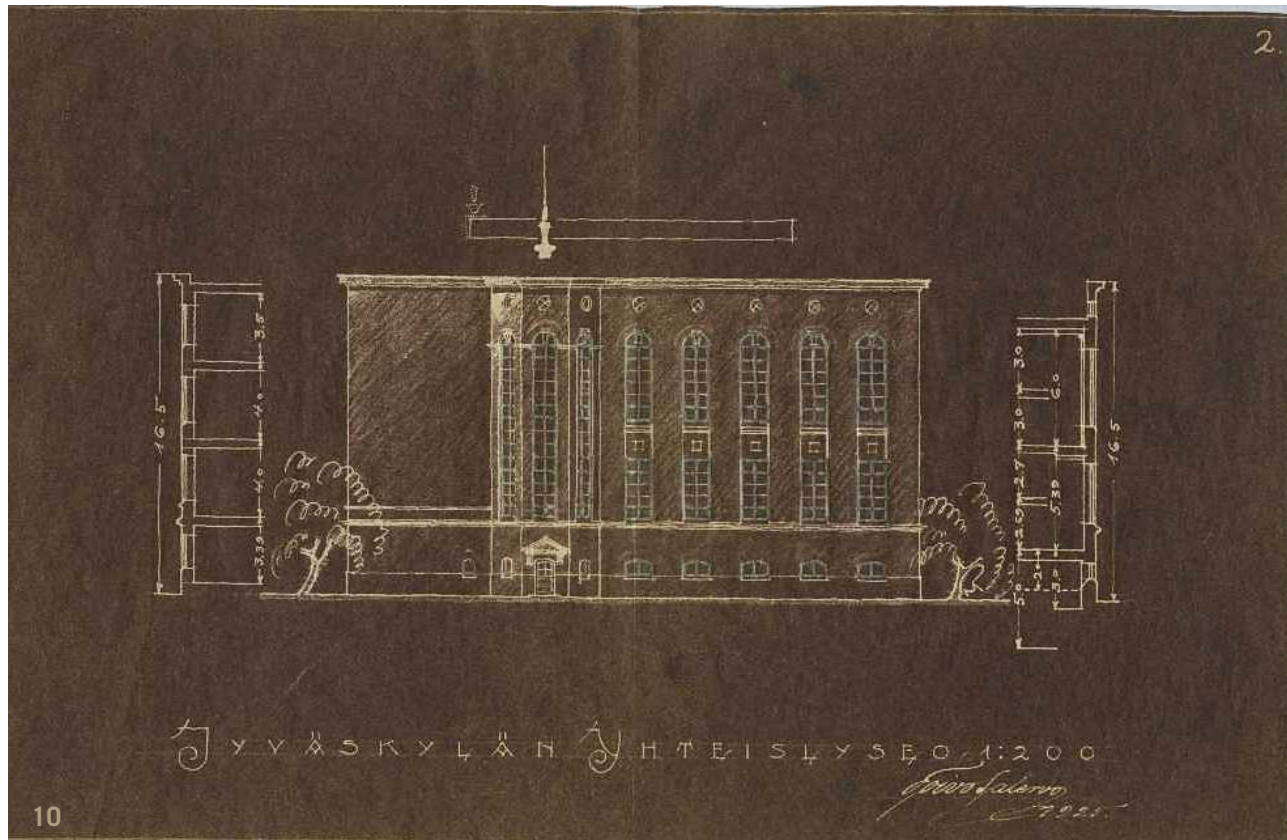
Vuoden 1925 luonnospiirustuksissa on esitetty asemapiirros, kaksi julkisivua ja pohjakuvat. Asemapiirustuksessa rakennuksen hahmo on L-muotoinen kuten toteutuneessa koulutalossa. Rakennuksen sijoittuminen tontille on kuitenkin toinen. Rakennus on esitetty sijoitettavaksi lähemmäs Harjun rinteä siten, että lyhyempi juhlasali-

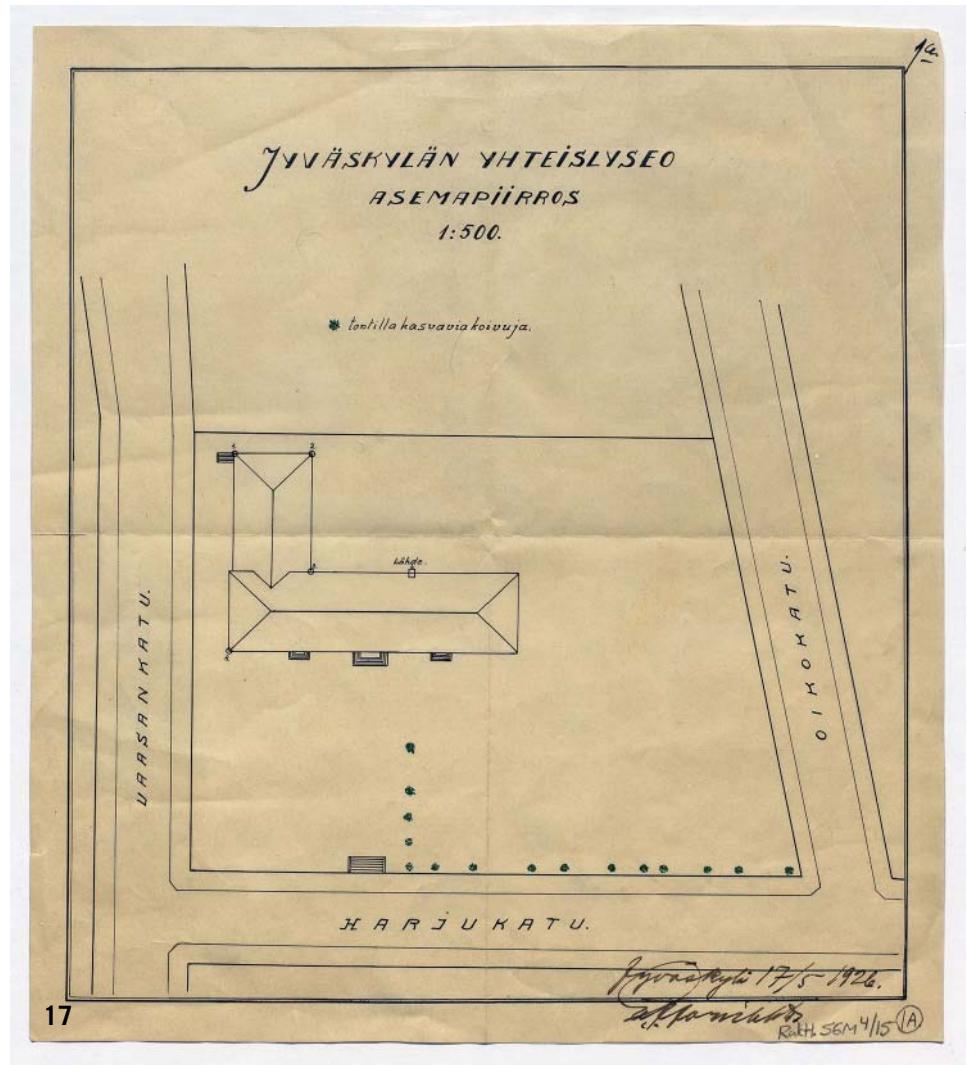
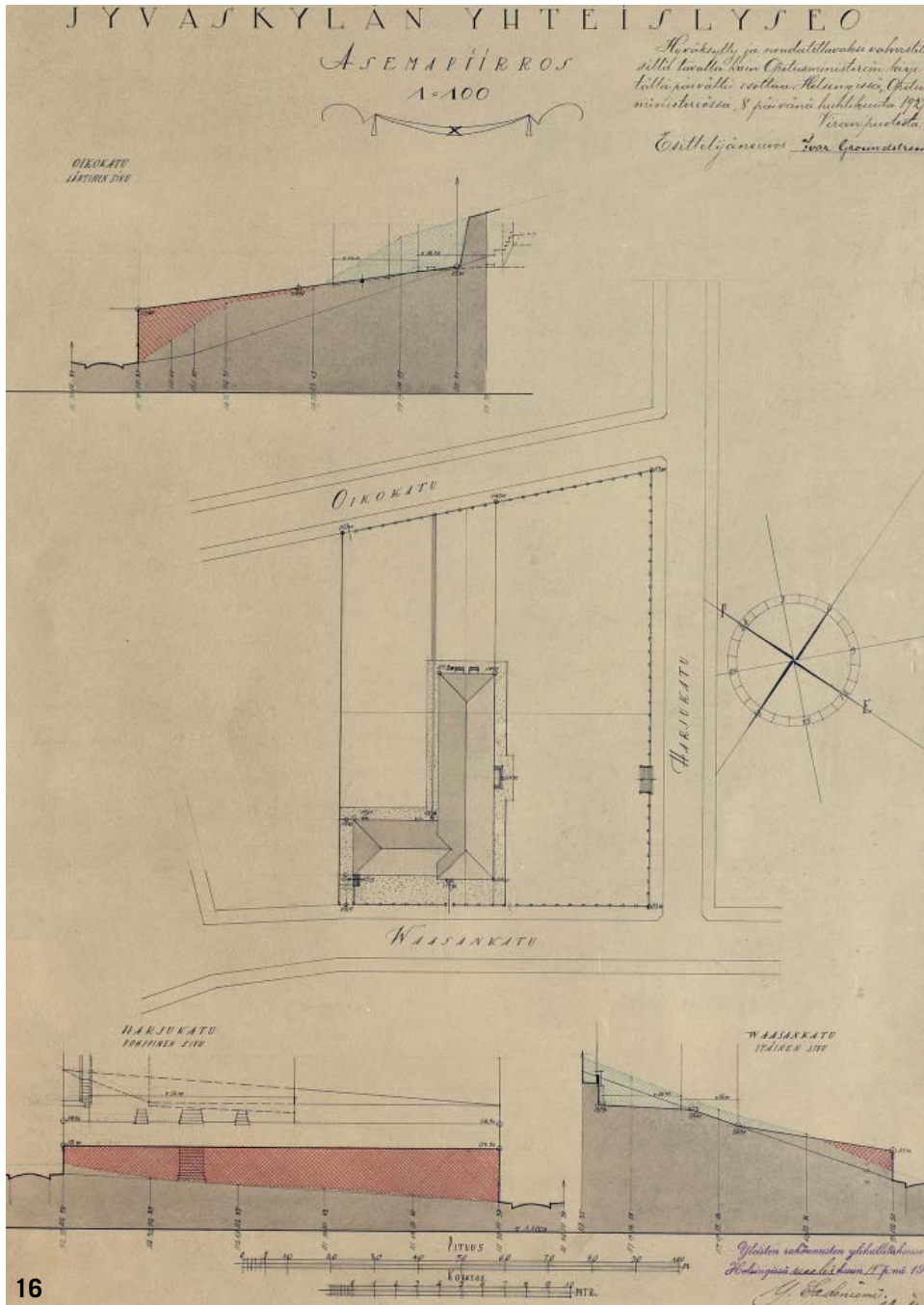

siipi on nykyisen Yliopistonkadun suuntainen ja luokkasiiven pitkä julkisivu suuntautui nykyiselle Voionmaankadulle (kuva 8). Tässä suunnitelmassa suuri avoin pihamaa sijoittui rakennuksen eteen katujen kulmaukseen.

Rakennusmassa on luonnospiirustuksissa nelikerroksinen ja pääjulkisivu on jakautunut viiteentoista ikkuna-akseliin (kuva 9). Voimakas rappauslista erottaa pohjakerroksen ylemmistä kerroksista. Pääsisäänkäynti muodostaa rustikoitujen pilasterien jakamista kolmesta kaariaukosta. Pilasterin yläpuolelle, toisen kerroksen tasolle, oli piirretty neljä uurnaa tai soihtua, jotka oli ilmeisesti tarkoitus toteuttaa rappauskoristeluna. Pohjakerroksen ikkunat olivat kaariaukkoisia. Pääjulkisivun pohjakerrokseen avautuivat myös tyttöjen ja poikien WC-tilojen ulko-ovet. Juhla- ja voimistelusalisiiven kadunpuoleisesta julkisivusta oli piirretty sisäänkäynti koko rakennuksen korkuiseen porrastorniin tai erkkeriin, jossa oli kolme korkeaa kapeaa ikkunaa (piirustus 10). Juhlasalin ja porrastornin ikkunat olivat pyörökaariset ja niiden yläpuolelle oli vielä piirretty pyöreät yläikkunat.

Salervon luonnospiirustuksissa rakennuksen pohjakaavojen jäsentely poikkesi joiltain osin toteutuneesta rakennuksesta. Pohjakaava oli peilikuva suhteessa sittemmin toteutettuun koulutaloon. Suuri ala-aula pylväsriveineen ja päällekkäin sijoitetut juhla- ja voimistelusalit sekä porashuoneen sijoittaminen rakennusosien liitoskohtaan esiintyivät kuitenkin jo Salervolla (piirustukset 11-15). Tosin nämä ratkaisut olivat yleisesti käytettyjä ratkaisuja tuon ajan kouluarkkitehtuurissa. Muutokset toteutetuissa pohjissa koskivat lähinnä asuntojen, opettajainhuoneen, kirjaston ja WC-tilojen sijoittelua.

Suunnitteluprosessin seuraavista vaiheista ei ole säilynyt juurikaan tietoja. Järjestyksessä seuraavat säilyneet piirustukset on päivätty 15.3.1927 (piirustus 16). Ne on allekirjoittanut Yleisten rakennusten ylihallituksessa koulurakennusten suunnittelusta vastannut arkkitehti Hjalmar Åberg. Ylihallituksen pääjohtaja Yrjö Sadeniemi on tavan mukaan vahvistanut piirustukset omalla allekirjoituksellaan.

Ei ole tiedossa, miksi rakennuksen suunnittelu siirtyi kouluhallitukselta rakennushallitukselle. Vaikuttaa siltä, että koulun suunnittelu rakennushallituksessa ei kuitenkaan alkanut puhtaalta pöydältä. Näyttää ilmeiseltä, että Toivo Salervon laatimien luonnospiirustusten ja Hjalmar Åbergin laatimien varsinaisten piirustusten välillä on yhteys. Tätä oletusta tukee kansallisarkistosta rakennushallituksen piirustuskokoelmasta löytynyt Jyväskylässä 17.5.1926 päivätty yksittäinen asemapiirros (kuva 17). Piirustuksessa koulurakennus on jo käännetty julkisivu kohti Yliopistonkatua ja lyhyt siipi kohti Voionmaankatua ja sijoitettu kadun varteen. Rakennuksessa pääjulkisivussa on kuitenkin edelleen kaksi pientä sisäänkäyntiä pääsisäänkäynnin molemmin puolin kuten Salervon luonnoksissa. On siis todennäköistä, että Hjalmar Åberg jatkoi suunnittelutyötä Toivo Salervon laatimien luonnosten pohjalta.

Normaalikoulun suunnittelijat

Toivo Salervo

Toivo August Salervo (1888–1977) valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1910. Aluksi hän työskenteli apulaisena arkkitehti Onni Tarjanteen arkkitehtitoimistossa.

Toivo Salervo tuli vuonna 1913 Jyväskylän Seminaarin piirustuksen, veiston ja kaunokirjoituksen lehtoriksi. Jyväskylän aikoihin hänellä oli myös oma arkkitehtitoimisto. Salervo oli ollut mukana Karjalaan suuntautuneilla retkillä dokumentoimassa vanhaa kansanomaista puurakentamista. Jyväskylässä hän ehti osallistua kulttuurielämään Keski-Suomen Taideseuran ja kotiteollisuusyhdistyksen puheenjohtajana. Salervo vaikutti myös kaupunginvaltuuston ja useiden kunnallisten lautakuntien jäsenenä. Siirryttyään vuonna 1919 Jyväskylästä Helsinkiin kouluhallituksen ylitarkastajaksi hän osallistui useisiin valtakunnallisiin luottamustehtäviin ja tutkimus- ja julkaisuhankkeisiin rakennustaiteen, kuvaamataiteen, kansanomaisten rakennusten, kotisisustuksen, kotiteollisuuden ja opetuskysymysten aloilta. Vuosina 1918–1944 Salervo toimi kouluhallituksen arkkitehtina, ja tuolta ajalta ovat kaikki hänen tunnetuimmat työnsä, jotka ovat pääasiassa koulurakennuksia. Arkkitehdin ja piirustuksen opetuksen lisäksi Salervo kirjoitti paljon oppikirjoja. Monet koululaispolvet ovat opiskelleet kaunokirjoitusta, jonka mallin Salervo kehitti 1930-luvulla.

Salervo suunnitteli useita koulurakennuksia eri puolille maata. Osa oli pienten paikkakuntien puurakenteisia kansakoulurakennuksia tai opistoja, kuten Ylitornion kristillisen opiston päärakennus (1927). Osa suunnitelluista oli puolestaan kasvavien kaupunkien näyttäviä kivirakenteisia koulutaloja kuten Kankaan koulu

Kouvolassa (1927) ja Peltolan koulu Lappeenrannassa (1930) sekä Kemin kansakoulu (1936). Jyväskylään hän suunnitteli jo lehtoriaikanaan oman talonsa osoitteeseen Seminaarinkatu 1 (1914) ja elokuvateatterin osoitteeseen Kauppakatu 11 (1918). (Keski-Suomen museo)

Salervo teki opintomatkan pohjoismaihin tutustuakseen urheiluhallien ja kenttien rakentamiseen. Oppejaan hän pääsi soveltamaan suunnitellessaan Jyväskylän Harjun urheilukentän (1926). Nuoruudessaan Salervo ihaili kansallisromantiikkaa ja oli kiinnostunut kansanomaisesta rakentamisesta. Hänen virkatyönään suunnitteleman koulurakennukset edustavat kuitenkin ajalle tyyppillistä 1920-luvun klassismia.

Hjalmar Åberg

Georg Hjalmar Åberg (1870–1935) on tullut tunnetuksi erityisesti Yleisten Rakennusten Ylihallituksessa 1920- ja 1930-luvuilla suunnitteleman koulurakennuksista. Åberg valmistui arkkitehdiksi Suomen polyteknillisestä opistosta vuonna 1891 ja teki tavan mukaan matkoja moniin Euroopan maihin. Pian valmistumisensa jälkeen Åberg pääsi arkkitehdiksi Yleisten rakennusten ylihallitukseen. Hänet nimitettiin ensimmäiseksi arkkitehdiksi vuonna 1919. Tuolloin Åberg sai vastuulleen sotilasrakennukset. Magnus Schjerfbeckin jäätyä eläkkeelle vuonna 1926 Åbergin työksi tuli koulurakennusten suunnittelu. Monet valtion oppikoulut eli lyseot ovat Åbergin suunnitteleamia. Jyväskylän vuonna 1902 valmistuneeseen Werner Polónin suunnittelemaan lyseotaloon Åberg piirsi jugend-tyylisen kiinteän sisustuksen ja irtokalusteita. Seminaarinmäelle hän suunnitteli rakennuksia vaivaistalolle. 1920-luvulta eteenpäin Åbergin tyyli muuttui klassistisen pelkistetyksi esimerkkinä Lahden lyseo (1928), Kemin yhteislyseo (1929) ja Iisalmen yhteislyseo (1931). Iisalmessa on toteutettu Jyväskylän nor-

maalikoulua muistuttava ratkaisu, jossa juhla- ja voimistelusalit on sijoitettu päällekkäin siipirakennukseen, joka sijoittuu kulmittain rakennuksen päämassaan nähden. Kemian yhteislyseon pääoven luonnonkiviportaali muistuttaa Jyväskylään toteutettua ratkaisua. Samoin juhlasalin näyttämön aukko on Kemissä ja Jyväskylässä toteutettu samalla tavalla. Vuonna 1933 valmistunut Kotkan tyttölyseo on äärimmäisen pelkistettyine julkisivuineen ulkoasultaan jo lähellä funktionalismia.

Yrjö Sadeniemi

Yrjö Sadeniemi (vuoteen 1906 Sadenius, 1869 - 1951) valmistui arkkitehdiksi Helsingin Polyteknillisestä opistosta vuonna 1891. Samana vuonna hänet nimitettiin Yleisten rakennusten ylihallitukseen ylimääräiseksi arkkitehdiksi. Ennen nimitystään ylihallituksen ylijohantajaksi Sadeniemi toimi eri tehtävissä ylihallituksessa ja opettajana Teknillisessä korkeakoulussa.

Arkkitehtina Yrjö Sadeniemi tunnetaan erityisesti kirkkojen ja koulurakennusten suunnittelijana. Sadeniemen suunnittelema kouluja ovat muun muassa Porin

tyttölyseo (1902) ja Ikaalisten yhteiskoulu (1906) sekä Oulun Lyseon Linnankadun varren lisärakennus (1934) (Suomen rakennushallitus 1811–1961) Hänen varhaiset työnsä ovat kertaustyyllisiä mutta 1920- ja 30-luvuilla rakennusten muotokieli pelkistyy ankaran klassistiseksi. Sadeniemi nimitettiin Yleisten rakennusten ylihallituksen ylijohantajaksi edellisen ylijohhtajan A. W. Stenforsin jälkeen vuonna 1922, ja hän jatkoi virassa vuoteen 1936.

Koulutalon rakennushistoriaa

Kauan odotettu koulurakennus valmistui vuonna 1928. Uutta edustavaa, kivirakenteista klassistista koulurakennusta koulua kuvailtiin ”oppikartanoksi” (Tapiola 1986). Koulun pohjakerroksessa oli lämmittäjän asunto, halkovarasto ja keskuslämmitys. Ensimmäisessä kerroksessa asui vahtimestari ja samassa kerroksessa sijaitsi oppilaiden aamiaishuone ja veistosali. Toisessa kerroksessa oli neljä luokkahuonetta ja opettajanhuone. Kolmannessa kerroksessa oli kuusi luokkahuonetta. Neljäs kerros oli varattu erityisluokille: luonnonhistorialle, piirustukselle ja luonnonopille (kuva 19). Poikien voimistelusalit ja

juhlasali, joka oli samalla tyttöjen voimistelutilana (kuva 20), sijaitsivat siipirakennuksessa.

Vain reilun kymmenen toimintavuoden jälkeen sota keskeytti koulutyön uudessa rakennuksessa. Talvisodan ajaksi koulunkäynti loppui kokonaan, ja keskeytyi myöhemmin useaan otteeseen. Rakennus järjestettiin sotasairaalaksi. Poliklinikka, röntgenosasto ja leikkaussali olivat alimmassa kerroksessa. Myös jatkosodassa yhteislyseo toimi sairaalana ja joukkojen kokoamispisteenä. Koulunkäynti normalisoitui vasta vuonna 1945 (kuva 18). Koulun kokemia vaurioita korjattiin vuonna 1946.

Yhteislyseon nimi muuttui vuonna 1955 normaalilyseoksi. Samana vuonna koulun 40-vuotisjuhlassa paljastettiin arkkitehti Timo Hämäläisen suunnittelema sankarivainajien muistolaatta. Metallityön muistomerkkiin teki Tapani Harvia. Normaalilyseon opetusharjoittelu tehostui vuonna 1958 Jyväskylän yliopistoon perustetun filosofisen tiedekunnan myötä, jolloin suunniteltiin Normaalilyseon yhteyteen myös oppikoulunpettajakoulutusta kansakoulunopettajien koulutuksen lisäksi.

Koulurakennuksen laajennusosan suunnittelu alkoi rakennushallituksen arkkitehti Toimi Hämäläisen työnä vuonna 1956. Jyväskylän kaupungin kanssa sovittiin tontin laajentamisesta samana vuonna. Lisärakentamisen myötä koulun pihaa muutettiin ylemmäs. Yliopistonkadun puolelta portaat ja tukimuurit rakennettiin uudestaan ylemmäs rinteeseen. Koulun pihalla tehtiin maansiirtotöitä rinnemaaston takia. Siipirakennus Oikokadun puolelle valmistui vuonna 1958 (kuva 21). Voionmaankadun puolelle valmistui vuonna 1956 toinen matala siipirakennus, johon tuli juhla- ja voimistelusalit (kuva 9). Voimistelusalista rakennettiin pihan puolelle yhdyskäytävä koulun vanhan osan aulaan (kuva 24).

Tontin raja muuttui laajennuksen myötä. Vielä 1960-luvun taitteessa koulun pihalta purettiin pois Mäki-Matin kaupunginosan puisia asuinrakennuksia uuden urheilukentän tieltä. Ensimmäiset uudet luokkahuoneet

saatiin käyttöön vuonna 1957, viimeisimmät valmistuivat vuonna 1959, jolloin myös pidettiin laajennusosan vihkiäiset. Laajennusosaan valmistui opettajainhuone, luokkahuoneita, erityisluokkia sekä ruokala ja yhdistetty voimistelu- ja juhlasali. (Keski-Suomen museo 2014; Tapiola 1986, 11–60)

Vanha rakennusosa peruskorjattiin osin vuonna 1961. Vanhassa koulurakennuksessa sijainnut polttoainevarausto muutettiin samassa yhteydessä Keski-Suomen ja

Vaasan piirirakennustoimiston työntekijöiden sosiaali-tiloiksi ja maalivarastoksi. Voimistelusalisiiven varaston osa muutettiin siivoojien sosiaali-tilaksi vuonna 1974. Ensimmäisen kerroksen aulan naulakkotilat muutettiin luokkahuoneiksi vuonna 1977. Kellaritilat muutettiin opettajaharjoittelijoiden kokous- ja työskentelytiloiksi vuonna 1978. Koulu toimii nykyään Jyväskylän yliopiston harjoittelukouluna Seminaarinmäellä sijaitsevan normaalikoulun alakoulun lisäksi. Yläkoulussa ovat toimineet lukio ja yläkoulu vuodesta 1973.

Normaalikoulun seuraava muutosvaihe sijoittuu 1990-luvun taitteeseen, jolloin lisätilatarvetta ja tilojen nykyaikaistamista ryhdyttiin ratkaisemaan lisärakentamisen ja peruskorjaamisen keinoin. Uudisrakentaminen sekä vanhojen osien peruskorjaus toteutettiin kolmivaiheisena vuosina 1989–1993 (kuva 24). Rakennuttajana hankkeessa toimi Rakennushallitus, suunnittelusta vastasi jyväskyläläinen arkkitehti Sakari Holma. Ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin uudisrakennus, toisessa vaiheessa vanhimman vuonna 1928 valmistuneen osan peruskorjaus ja kolmannessa vaiheessa 1959 valmistuneen osan peruskorjaus ja laajennus (kuva 25). Uudisrakennushankkeen myötä purettiin Voionmaankadun suuntaisen osan päädyssä ollut vanha voimistelusalali. Uudisrakennuksen

rakentamisesta vastasi Haka-Rakentajat oy. Bruttoala oli 3 489 m² ja tilavuus 22 000 m³. Kustannusarvio oli 24,6 miljoonaa markkaa. Näihin uudistiloihin tulivat liikunnan-, fysiikan-, kemian-, biologian-, maantiedon- ja teknisen työn tilat. (HOSA 1993)

Laajennuksen suunnittelu käynnistyi jo 1980-luvun puolivälissä. Laajennusosan rakennustyöt aloitettiin vuonna 1989 ja valmistuivat vuonna 1990. Laajennusosa liittyi koulurakennuksen länsipäätyyn, pyrkien rakennuskorkeuksien ja massoitellunsa myötä jäämään alisteiseen asemaan vanhaan koulurakennukseen nähden. Laajennuksen liikuntasalin osuus nousee muuta rakennusta korkeammalle, yleisväritykseltään se toistaa vanhan koulurakennuksen katto- ja väritysratkaisuja, erottuen kuitenkin selkeästi oman aikakautensa koulusuunnittelun tuotteeksi postmodernistisella yleisilmeellään. Rakennusalan ylikuumeneminen, yleinen kustannusten nousu ja 1990-luvun alun lama vaikuttivat hankkeen kulkuun. Kustannuksien laskemiseksi laajennusosan huonetiloja päädyttiin karsimaan ja supistamaan vielä aivan suunnittelun loppuvaiheessa. Esimerkiksi aulatilat toteutuivat suunniteltua suppeampina ja voimistelusalin kattoraken-

Kuva 23. Sakari Holman suunnitteleman Normaalikoulun laajennuksen pienoismallissa oli yhä mukana kellotorni-observatorio.

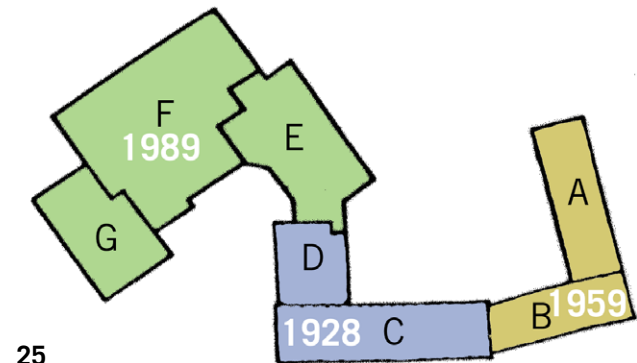
teet päädyttiin yksinkertaistamaan nykyiseen muotoonsa (kuva 23). (Sakari Holman haastattelu 2014)

Vuonna 1991–1992 tehtiin vanhan osan (1928) peruskorjaus, jonka kustannusarvio oli 17,3 miljoonaa markkaa. Bruttoala oli 4 020 m² ja tilavuus 15 900 m³. Pääuraakoitsijana oli Kerrostyö Oy ja rakennuksen peruskorjauksen suunnittelusta vastasi Sakari Holma. Kerrostyö Oy:n vastaavan rakennusmestarin Matti Mäkisen saamien tietojen mukaan, aikanaan vanhan osan rakentamisesta olisi vastannut Jyväskylän Rakennusmestariyhdistyksen puheenjohtajana ja perustaja rakennusmestari Antti Vilho Lounas (Martio 2006). Peruskorjauksessa löytyi välipohjista muun muassa. olkia, koksikuonaa, sammalia ja turpeita. Ikkunat uusittiin vanhan malliksi. LVIS tekniikka koteloiitiin käytäville ja luokkatiloihin. Koulun julkisivujen väriyty muuttui, kun vanhan koulurakennuksen aiemmin vaaleanharmaa julkisivu maalattiin keltaisella. Detaljeja korostettiin valkoisella ja vaalean sinisellä. Kaupunkikuvatoimikunta osallistui julkisivun väriytyksen valintaan. Myös sisätilojen värimaailma muuttui merkittävästi. (HOSA 1993)

Kakkosvaiheessa peruskorjattiin arkkitehti Toimi Hämääläisen suunnittelema vuonna 1959 valmistunut osa.

Sen rakentamisen oli aikanaan urakoinut rakennustoimisto Birger Lindberg Oy. Tämän osan julkisivuväriyty säilytettiin ja rappaus kunnostettiin. Oikokadun puoleisen sivun vesikatto purettiin ja entisen avoullakon tilat otettiin käyttöön (kuva 24). Uuden kerroksen harjaa nostettiin, mutta räystäslinja säilytettiin samassa korkeudessa. Tiilikate uusittiin ja ikkunat kunnostettiin. Vuonna 1928 valmistuneen osan lattiat päällystettiin vinyylilaatoilla ja uuden vuonna 1959 valmistuneen osan lattiat linoleumilla. Maalaustyö tehtiin käyttäen alkydiöljymaaleja, pintavahvistuskankaita ja tekstiilitapetteja (HOSA 1993). 1990-luvun alussa toteutetun peruskorjauksen yhteydessä ei tehty rakennetutkimuksia vanhoista koulurakennuksista. Toteutetut korjaukset tehtiin lähinnä päällekorjauksina. Ilmanvaihto mitoitettiin tuolloisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti (Rakennetutkimus 2014).

25

Koulun pihapiiri

Uransa Puistokoulun koulunjohtajana tehnyt opettaja Sanni Kankainen asui vanhempiensa kanssa Normaali-koulun koulun vahtimestarin asunnossa vuosina 1929–1959, koulun oppilaana hän oli vuosina 1943–1950.

Sanni kankainen muistelee: ”Koulun Harjukadun puoleinen pihamaa oli 1930-luvulla huomattavasti leveämpi kuin nykyisin. Yliopistonkadun myöhempi levennys on haukannut siitä melkoisen kaistan. Harjun puoleista kulmausta hallitsi mahtava koivu, jota ympäröi yhtenäinen selkänojallinen penkki. — Koivu kaadettiin kaupungin 100-vuotisjuhlamessujen tieltä kesäkuussa 1937. —

Oikokadulle johtavan portin Mäki-Matin puoleisella sivulla kasvoi kaksi pitkäneulaista sembramäntyä ja portin vastakkaisella puolella kaksi tuijaa. Piha-aidan vieressä oli vaahteroita, lehmuksia ja erilaisia pensaita. Oikokadun ja Harjukadun kulmauksesta alkaen kasvoi siperialainen

hernepensas, tuoksuvatukka, hopeapaju, pensasangervo ja -hanhikki, lumimarja- ja happomarjapensas sekä Vaasankadun varressa unkarinsyreeni. Pensaat oli istutettu kolmen pensaan ryhmiin. Harjukadulle johtaneiden graniittiportaiden molemmin puolin kasvoi iso koivu, vierellään Korkeakoulun puoleisella sivulla kolme juhannusruusua, harjun puoleisella kolme kurtturehtiruusua.

Koulun Mäki-Matin puoleisella pihamaalla aidan vieressä oli kaksi lehtikuusta ja kaksi hoikkaa ja pitkä lyhytneulaista kuusta, joista Harjun puoleinen jo

duttiin sittemmin kaatamaan vuonna 1956 koulutalon laajennusosan tieltä. — Vaasankadun ja koulutalon väliin jääneellä kapealla pihaosuudella oli kasvimaata ja sen keskellä monilajisten kivikkokasvien kumpare. Alueesta huolehti lehtori Vilho Oksanen, sillä sen alkuperäinen tarkoitus oli ollut kasviopin opintojen havainnollistaminen. Sotavuosina talonmies-lämmittäjä ja siivooja viljelivät siinä perunaa ja juurikasveja omiin tarpeisiinsa (kuva 29).”

Koulun henkilökunnan asunnot

”Yhteislyseolla oli asunto vahtimestarille, talonmies-lämmittäjälle ja siivoojalle. Vahtimestarin asunto oli Harjun puoleisessa päädyssä. Se käsitti keittiön, olohuoneen ja makuuhuoneen. Asunnosta oli ovi viereiseen koulun aamiaishuoneeseen, ja sitä kautta päästiin koulun muihin tiloihin. Kamarit oli tapetoitu tummin kuviollisin tapetein, jotka vaihdettiin 1930-luvulla vaaleisiin lähinnä funkistyyliisiin tapetteihin. Ovet olivat kauniit vakoiset peiliovet, kamareissa oikein pariovet. Korkeat valkoiset kaakeliuunit toivat lämmön, ja keittiössä oli

kaunis kaakeloitu puuliesi. Huoneet olivat harvinaisen korkeat ja ilmavat.

Talonmies-lämmittäjä asui Vaasankadun varressa olevan siiven alakerrassa. Asuntoon kuului olohuone, alkovi ja tilava keittiö. Mitä lienee arkkitehti Toivo Salervo ajatellut vai ajatteliko mitään sijoittaessaan asunnon poikien voimistelusalin alapuolelle. Vanhempani ihmettelivät Kulmalan perheen hyviä hermoja, kun he jaksoivat kuunnella voimistelusalista kuuluvaa jyskettä ja meteliä.— Ainoa hyvä puoli asunnossa oli lyhyt matka pannuhuoneeseen. Siivoojan asunto oli poikien voimistelusalin vieressä ollut hellahuone. Sen kaksi ikkunaa olivat Harjulle päin. Ovensuunurkassa oli kookas valkoinen kaakeliuuni, jonka keskellä olevassa syvennyksessä oli pieni liesi ruoanvalmistusta varten. Kaakeliuuni paitsi lämmitti huoneen, toimi myös lietenä.”

Kuva 27. Jouluna 1942 koulun oppilaat esittivät näytelmän Prinsessa Ruusunen. Näytös järjestettiin Valtiontalossa, sillä koulurakennus oli sotasairaalan käytössä. Yleisön joukossa olivat myös sotasairaalan potilaat.

Talvisodan syyttyä marraskuun viimeisenä päivänä vuonna 1939 koulutyö keskeytettiin ja koulu alettiin varustaa sotasairaalaksi. ”--- Isäni Matti Kankainen sai määräyksen Sotasairaala 30:n vartiomieheksi. Puuliiteri tyhjennettiin ja tuettiin paksuilla parruilla pommisuojaiksi. Tyttöjen WC:n seinään murrettiin aukko, josta paripotilaat voitiin hälytyksen sattuessa kantaa pommisuojaan. Kaikki koulun ikkunat pimennettiin tummansinisillä haitariverhoilla. --- ”

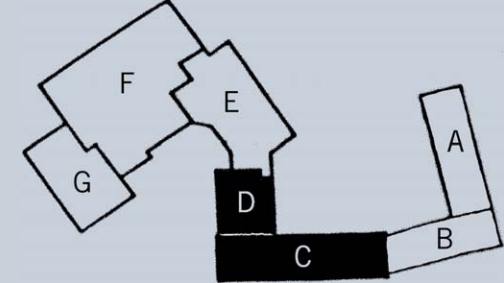
Yhteislyseo otettiin jälleen puolustusvoimien käyttöön 25.6.1941. ”--- Koulu muutettiin jälleen sotasairaalaksi. Aamiaishuoneeseen sijoitettiin röntgen ja alahalliin poliklinikka. Pahviseinillä erotettiin poliklinikan kanslia, lääkäreiden vastaanottotilat ja laboratorio. Veistosalin lautavarastoon tuotiin kylpyamme potilaita varten. Röntgenin kalliit koneet suojattiin aamiaishuoneen ikkunoiden eteen rakennetuilla isoilla hiekkalaatikoilla, samoin kellarikerroksen pienet luukut, joiden takana kuljivat tärkeät lämpöjohdot (kuva 29).

Toisessa kerroksessa sijaitsivat leikkaussali, rehtorinkansliassa ja opettajainhuoneessa sairaalan kanslia. Hammaslääkäri piti vastaanottoaan ylimmän kerroksen kokoelmahuoneessa. Poikien WC, joka sijaitsi keittiöme seinän takana, toimi ruumishuoneena. Kaikki luokat

sekä voimistelu- että juhlasali täyttyivät ennen pitkää haavoittuneista suomalaisista ja saksalaisista sotilaista. Sodan päätyttyä Jyväskylän lyseolla evakossa olleet oppilaat pääsivät palaamaan omaan koulutaloonsa pääsiäisen jälkeen keväällä 1945.” (Kankainen 2005, 9-68)

VANHAN PÄÄRAKENNUKSEN ARKKITEHTUURI – TYYPILLINEN AIKANSÄ KOULURAKENNUS

Normaalikoulun arkkitehdit Toivo Salervo ja Hjalmar Åberg suunnittelivat Jyväskylään tyyppillisen oppikoulu- rakennuksen. Vuonna 1928 valmistunut rakennus on 1920-luvun klassismin loppuvaiheen tyyliltään pelkistetty edustaja (alkuperäiset piirustukset vuodelta 1927 katso liite 2). Julkisivut on rapattu sileällä rappauksella. Oman erityispiirteensä rakennukselle antaa niukka koristelu, joka keskittyy sisäänkäyntien ympärille, ikkunoihin ja räystäslinjaan (kuva 32). Rakennuksen alkuperäinen sävy vaikuttaa valokuvien perusteella olleen yhtenäisen vaalea. Jos rakennuksen julkisivussa käytettiin useampaa sävyä, olivat koriste-elementit yleensä muuta rappausta vaaleammat. Ikkunoiden ympärille muotoillut profiloituneet koristelistat ovat nykyasussaan valkoiset ja rappaus vaalean keltainen. Pieniruutuiset ikkunat ovat ajan tavan mukaan lähellä ulkoseinän pintaa. Graniitilla kehystetty

pääsisäänkäynti ja koristeelliset tammiovet ovat julkisivun näyttävintä osaa (kuva 31).

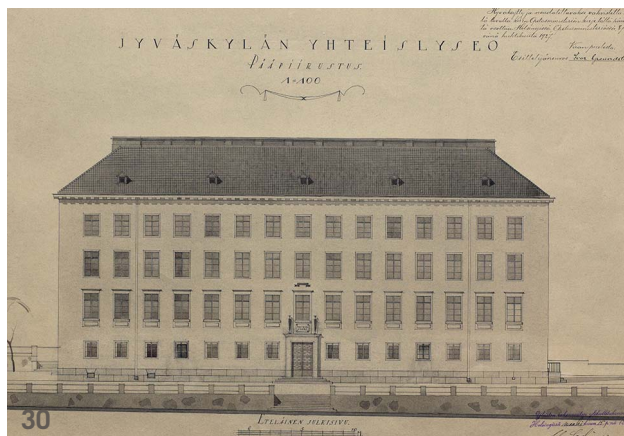
Normaalikoulun L-kirjaimen muotoinen rakennusmassa sijoittuu Harjun rinteeseen. Pääjulkisivu avautuu Yliopistonkadun suuntaisesti ja siihen suorassa kulmassa liittyvä lyhyempi juhlasalisiipi Voionmaankadun puolelle. Sijainnistaan johtuen rakennuksella on huomattava kaupunkikuvallinen merkitys (kuva 34). Kookas jyrkän aumakaton kattama nelikerroksinen rakennus muodostaa vaikuttavan päätteen katunäkymälle. Harjun kupeeseen sijoituessaan se hallitsee Yliopistonkadun, Vaasankadun ja Voionmaankadun risteystä. Rakennuksen sijainti kaupungin ruutukaavan korkeiden kerrostalojen ja vähemmän rakennettujen Seminaarinmäen ja Mäki-Matin alueiden rajalla antaa sille erityisen kaupunkikuvallisen merkityksen.

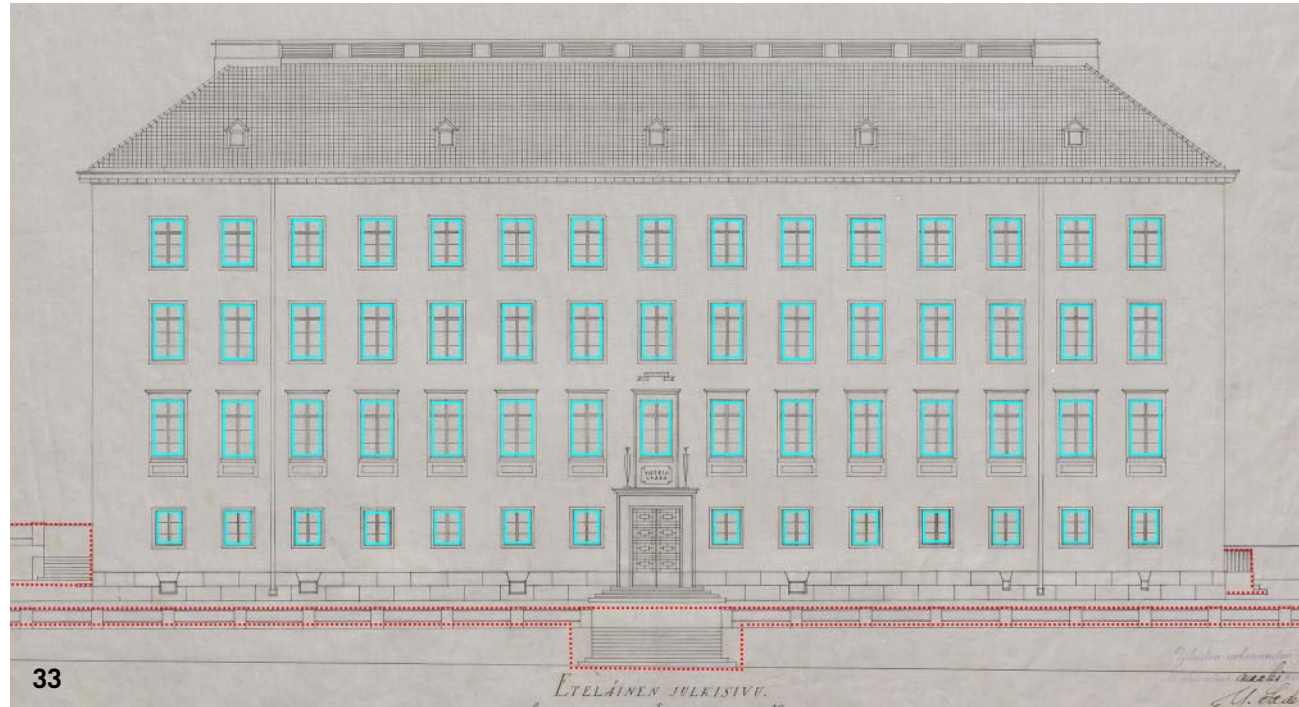
Vanha päärakennus ja siihen molemmiin puoliin liittyvät laajennusosat rajaavat taakseen laajan suojaisen pihamaan. Koulun etupihaa on aina rajattu aidalla. Rakennuksen lähiympäristö on kokenut muutoksia, kun Vaasankadun ja Voionmaankadun linjausta on muutettu 1960-luvulla. Myös Yliopistonkadun levennys ja Oikokadun linjan muutos ovat vaikuttaneet pihapiiriin (piirustus 156, s. 75). Alkuperäinen aita koostui betonipilareista ja teräsputkista. Nykyinen metallirakenteinen teräsverkkoaite on peräisin 1960-luvulta. Aidan sisäpuolelle istutettiin jo varhaisessa vaiheessa puita. Suureksi kasvaneet lehtipuut ovat lähes koko rakennuksen olemassaolon ajan verhonneet sen massiivista julkisivua. Pihan puolella on säilynyt varttuneita puita, jotka ovat muisto-

na paikalla sijainneista Mäki-Matin kaupunginosan vaatimattomista asuinrakennuksista.

Julkisivu etelään Yliopistonkadulle

Vanhan rakennuksen pääjulkisivu on klassistisen symmetrinen ja massiivisuudessaan eleetön (kuva 31). Viisitoista ikkuna-akselia jäsentävät sileäksi rapattua julkisivua. Myös peltiset syöksytorvet on upotettu seinäpintaan. Julkisivurappauksen ja ikkunanpuitteiden alkuperäinen väri on valokuvista päätellen ollut yhtenäisen vaalea. Sokkeli on peitetty ristipähäkatuilla harmaakivilaatoilla. Sokkelissa on kolme pientä ikkunaa molemmin puolin pääsisäänkäyntiä. Alimman kerroksen ikkunat ovat kuusiruutuaisia ja kolmen ylimmän kerroksen kahdeksanruutuaisia. Ikkuna-aukkoja ympäröivät rappauksel-

- Vuosina 1989-1993 uusittu rakenne.
- Purettu rakenne.

Piirustukseen 33 on merkitty pääsisäänkäynnin yläpuolisen ikkunan kehyksen alaosan teksti ”YHTEISLYSEO”. Toteutettu kullattu teksti ja oven yläpuolella ollut valaisin näkyvät tämän rakennushistoriaselvityksen kansikuvassa. Kuvassa 35 näkyy, että ikkunan alla oleva teksti ja oven yläpuolinen valaisin on poistettu. Ne on korvattu oven yläpuolelle kiinnitetyillä kirjaimilla ovikehyksen reunoihin asennetuilla valaisimilla.

Kuva 34. Päärakennuksen kadunpuoleinen julkisivu on kuvattu vuosien 1989 ja 1993 välillä. Nähtävissä on vielä peruskorjausta edeltävä yhtenäisen vaalea ulkoveritys ja julkisivussa näkyvät vanhan ilmanvaihtojärjestelmän aukot. Rakennuksen hallitseva hahmo katumaisemassa korostuu talviaikaan kun kasvillisuus ei peitä näkymää katutasosta julkisivuun.

la toteutetut kehykset. Toisen kerroksen ikkunoita on korostettu erityisen voimakkaasti profiloituilla kehyksillä ja ikkuna-aukon alapuolelle sijoitetuilla karheilla rappausvyöhykkeillä eli rustikoinneilla (kuva 32).

Julkisivun keskiakselille sijoittuvaa pääsisäänkäyntiä on korostettu yksinkertaisella luonnonkivestä hakatulla profiloitulla portaalilla, joka jatkuu sisäänkäynnin yläpuolisen ikkunan kehyksinä. Katon rajassa räystäään alla kulkee voimakas hammaslista. Nämä muutamit pelkistetyt koristeaiheet liittävät rakennuksen arkkitehtuurin 1920-luvun klassismiin. Hjalmar Åbergin vuoden 1927 julkisivupiirustuksessa sisäänkäynnin koristelu oli runsaampi (liite ?). Oven kamanan päälle molemmin puolin oli piirretty kaksi hoikkaa amforaa, ja oven yläpuolisen ikkunan päällä oli yksinkertainen nauhaornamentti. Näitä koristelementtejä ei kuitenkaan toteutettu. Normaalkouluun toteutettu oviaukon toteutunut jäsentely muistuttaa Hjalmar Åbergin suunnitteleman vuonna 1929 valmistuneen Kemin lyseon yksinkertaista luonnonkiviportaalia.

Oven edessä on neljä graniittipaasista koottua porraskelmaa. Alkuperäinen puurakenteinen ulko-ovi on säilynyt rakennuksen valmistumisesta lähtien. Korkean oviaukon pariovi on jaettu molemmin puolin kolmeen fasettihiottuun lasiruutuun, jotka on suojattu messinkitaoksilla. Oven yläpuolella on ikkuna, jossa on samanlaiset ruudut kuin ovilehdissä (kuva 35).

Säilyminen ja muutokset

Huolimatta vuosikymmenten kuluessa tehdyistä muutoksista rakennuksen Yliopistonkadun puoleinen julkisivu on säilyttänyt ominaispiirteensä varsin hyvin. Suurin muutos julkisivussa on ollut rakennuksen vanhojen ikkunoiden vaihtaminen vuosien 1990–1993 peruskorjauksessa (piirustus 33). Ikkunoiden puitejako säilytettiin mutta uudet puuikkunat ovat hieman raskastekoiset verrattuna vanhoihin puitteiltaan siroihin ikkunoihin. Uusi-

en ikkunoiden sisemmässä puitteessa on lämpölasia. Ovi on kunnostettu 1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä. Puupinnat on käsitelty uudelleen, myös ovien lasiruutuja suojaavia metalliristikoita on kunnostettu. Oven fasettihiotuisista lasiruuduista osa on korvattu tasolasilla.

Pääoven yläpuolelle on ennen 1950-luvun peruskorjausta ollut kiinnitettynä yksi valaisin. Nykyään oven molemmin puolin on kiinnitetty lieriömäiset valaisimet. Ilmeisesti valaisimet on lisätty vuoden 1961 kunnostustöiden yhteydessä. Ulko-oven yläpuolelle on nykyään kiinnitetty metallikirjaimista koostuva teksti ”NORMAALIKOULU”. Tekstin ensimmäinen versio ”NORMAALILYSEO” kiinnitettiin oven yläpuolelle vuoden 1955 jälkeen. Teksti on muutettu asuun ”NORMAALIKOULU” todennäköisesti vuoden 1973 jälkeen. Tekstiä on korjattu ja muutettu viimeksi vuosien 1990–1993 peruskorjauksessa kirjainten jaon ja kiinnitysten osalta. Rakennuksen tiilikate on uusittu juhlasalisiiven osalta 1950-luvulla ja kokonaan vuosien 1990–1993 välillä. Tuolloin materiaaliksi vaihdettiin savitiilen tilalle betonikattotiili.

Julkisivurappauksen väri on muuttunut alkuperäisestä vaaleasta kalkkimaalista. Julkisivu on maalattu uudestaan ainakin vuoden 1961 peruskorjauksen ja vuosien 1990–1993 peruskorjauksen yhteydessä sekä ilmeisesti vähintään kerran vuosien 1993 ja 2013 välillä. Vuosina 1990–1993 julkisivu maalattiin kirkkaalla keltaisella ja ikkunoiden rustikoiteja sekä katonrajan hammaslistaa korostettiin vaaleansinisellä sävyllä (kuva ??). Nykyään luokkasiipi ja juhlasalisiipi on maalattu himmeään keltaiseksi siten, että rakennuksen C- ja D-osien välillä on näkyvä sävyero. Nykyään ikkunoiden rapatut kehykset ja hammaslista on maalattu valkoisiksi. Käytetty maali on ilmeisesti hengittämätön pinnoite, joka vaarantaa julkisivurappauksen säilymistä. On mahdollista, että muuta kuin kalkkimaalia on käytetty julkisivumaalauksessa ensimmäisen kerran jo 1950- ja 60-lukujen vaihteen peruskorjauksessa.

Julkisivu länteen Voionmaankadulle

Voionmaankadulle avautuva julkisivu sisäänkäyntineen on pääjulkisivuun verrattuna jäsenelty epäsymmetrisemmin. Julkisivu muodostuu luokkasiiven päädyttä, josta on sivuoven kautta käynti rakennuksen suureen

- Vuosina 1989-1993 uusittu rakenne.
- Vuosina 1955-1959 uusittu rakenne.
- Purettu rakenne.

porrashuoneeseen (kuva 39). Sisäänkäyntiä on korostettu luonnonkivestä hakatulla profiloidulla portaalilla (kuva 40). Oven yläpuolella on kaareva syvennys, johon on vuoden 1927 piirustuksissa piirretty koristekuvio. Syvennykseen on toteutettu kaiverrettu kullattu teksti ”Rakennettu vuosina 1927–1928”. Ulko-ovi on pääovea muistuttava mutta pienempi. Kummassakin ovilehdessä on kolme lasiruutua. Oven molemmin puolin sijoittuvat pienet pyöreät ikkunat. Oven yläpuolella ovat porrashuoneen korkeat kahdeksanruutuiset ikkunat, joiden yläpuolelle sijoittuu vielä yksi neliruutuinen ullakon portaan ikkuna. Julkisivun toisella puolella on ensimmäisessä kerroksessa kaksi kuusiruutuista ikkunaa, jotka avautuvat veistosaliin – nykyiseen kuvataideluokkaan – ja neljännessä kerroksessa luonnonhistorian kokoelmahuoneen – nykyisen museoluokan – kaksi kahdeksanruutuista ikkunaa.

Juhlasaliin Voionmaankadun suuntainen julkisivu on vedetty hieman sisään suhteessa luokkasiiven päätyyn. Julkisivu jäsentävät kuusi ikkuna-akselia. Kadun puolelta katsottaessa juhlasaliin on kolme kerrosta. Kellari-kerroksen kuusiruutuisista ikkunoista kaksi avautui entiseen lämmittäjän asuntoon, kolme polttoainetarastoon ja yksi tyttöjen WC-tiloihin. Nykyään näissä tiloissa ovat tekstiilikäsityön opetustilat.

Ensimmäisen kerroksen kaksitoistaruutuiset ikkunat avautuvat poikien voimistelusaliiin. Näitä ikkunoita on korostettu profiloineilla ja ikkunoiden alapuolelle sijoituvilla rustikoiduilla vyöhykkeillä. Kolmannen kerroksen kaksitoistaruutuiset ikkunat avautuvat puolestaan juhlasaliin. Klassismin arkkitehtonisten ihanteiden mukaan rakennuksen arvokkaimmat tilat sijoitettiin toiseen kerrokseen, mikä heijastui julkisivuun näyttävänä koristeluna. Koulutaloissa voimistelusalii jouduttiin kuitenkin rakenteellisista syistä sijoittamaan juhlasalin alapuolelle, joten julkisivun koristelu ei viittaa juhlasalin sijaintiin. Ensimmäisen kerroksen rivin reunimmainen ikkuna avautui pukuhuoneen eteiseen. Ikkuna on jaettu rappaus-

vyöhykkeellä keskeltä kahteen neliruutuiseen ikkunaan, sillä ikkunan kohdalla on tilan kahteen kerrokseen jakava välipohja. Alakerroksessa oli alun perin poikien pukuhuone ja ylemmässä kerroksessa koulun kirjasto.

Säilyminen ja muutokset

Voionmaankadun puoleinen julkisivu on muutoksista huolimatta säilyttänyt ominaisluonteensa varsin hyvin (piirustus 37). Yksi pohjakerroksen ikkunoista – kolmas juhlasaliin päädyistä lukien – on muutettu ulko-oveksi. Muutos on todennäköisesti tehty vuosien 1956–1961 laajennuksen ja peruskorjauksen yhteydessä. Tuolloin päätyyn rakennettiin voimistelusalisiipi, johon liittyvä uusi pihan puolelle toteutettu käytävä rakenne esti pääsyn vanhan sisäänkäynnin kautta lämmittäjän asuntoon. Lämmittäjän asuntoon avattiin uusi sisäänkäynti kadun puolelta polttoainetaraston ikkunan kautta. Oviaukossa on nykyään 1950-luvulle tyypillinen paneeloitu puuovi, jonka yläosassa on lasi-ikkuna (kuva 43).

Oven edessä olevat graniittiaskelmat ovat mahdollisesti aiemmin sijainneet pihan puolelta poistettujen sisäänkäyntien edessä. Kun kivet irrotettiin keuhällä 2014, yhdessä kivessä havaittiin merkkejä siihen kiinnitetystä metallikaiteesta. Kaide on voinut olla yksi niistä kaiteista, jotka vuoden 1927 piirustuksissa on piirretty pihan ja päädyt sittemmin poistettujen sisäänkäyntien yhteyteen.

Pihajulkisivu pohjoiseen

Luokkasiiven julkisivu pihanpuolelle on koristeeton lukuun ottamatta räystäään alla kiertävää hammaslistaa. Ikkunajako on muutoin sama kuin kadun puolella mutta ikkuna-akseleita on vain yksitoista (kuva 44). Oikokadun puoleisesta päädyistä laskien neljännen alakerran ikkunan paikalla on alun perin ollut ovi siivoajan asuntoon. Vuo-

Kuva 42. Vaasankadun vanha linjaus kulki läheltä koulurakennuksen ja sittemmin puretun liikuntasalin ulkoseinää.

den 1927 piirustuksissa oven eteen on piirretty porrasaskelmat kaiteineen.

Juhlasalisiiven päädyssä on vuoden 1927 piirustuksissa kolmannen kerroksen korkeudella kolme pientä pyöreää ikkunaa. Ikkunoista keskimäinen on toteutettu valeikkunana. Seinäpintaan ikkunoiden väleihin on vuoden 1927 piirustuksissa merkitty pelkistetyt festoonit eli köynnösornamentit (liite 2). On kuitenkin epävarmaa, onko näitä koskaan toteutettu. Pohjakerrokseen on merkitty kolme pientä ikkunaa, jotka avautuvat lämmittäjän asuntoon, keittokomeroon ja pesutupaan.

Säilyminen ja muutokset

Laajennusosien rakentaminen on muuttanut etenkin juhlasalisiiven päätyä merkittävästi (piirustus 36). Kun vuonna 1956 valmistunut liikuntasalisiipi purettiin vuonna 1989, vanhan rakennuksen seinästä paljastui kak-

si pientä neliruutuista ikkunaa ja niiden välistä pienempi neliömäinen aukko (kuva 47). Juhlasalisiiven päätyseinän alaosa on jälleen nykyään jäänyt vuosina 1989–1990 valmistuneen laajennusosan taakse. Ainoastaan yksi pohjakerroksen ikkunoista on jäänyt näkyviin. Kun pihamaan pintaa on laskettu viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä, on luonnonkivisokkeliä paikattu liimaamalla sen pintaan uusi kivilevy. Kun Juhlasalisiiven seinusta kaivettiin auki keväällä 2014, nämä korjauslevyt irrotettiin ja kiinnitettiin uudestaan. Luokkasiiven julkisivuun asennettiin uudet iv-laitteet kesällä 2014 (kuva 46).

Voimistelusalisiiven pihanpuoleinen julkisivu ja luokkasiiven pääty itään

Voimistelusalisiiven pihanpuoleinen julkisivu on nelikerroksinen (kuva 44). Ikkuna-akseleita on kuusi. En-

simmäiseen kerrokseen on vuoden 1927 piirustuksissa merkitty päätyihin kaksi kuusiruutuista ikkunaa, joista toinen avautui pannuhuoneen portaikkoon ja toinen juhlasalisiiven kulmassa sijaitsevaan kierreportaaseen. Kerrokseen avautui kaksi pariovea, joista toisesta oli käynti lämmittäjän asuntoon ja toisesta polttoainevarastoon (liite 2). Ovien väliin on merkitty kaksi pientä ikkunaukkoa, jotka avautuivat polttoainevarastoon ja pienen varastohuoneeseen. Toisen ja kolmannen kerroksen ikkunat ovat kuusiruutuiset. Toisessa kerroksessa ikkunat aukesivat suihkuhuoneeseen, telinevarastoon, siivoojan huoneeseen ja kierreportaikkoon. Kolmannen kerroksen ikkunat avautuivat samoin suihkuhuoneeseen, pukuhuoneeseen ja kierreportaikkoon. Neljännen kerroksen juhlasalin ikkunat on pihan puolella toteutettu korkeina valeikkunoina.

Luokkasiiven itäpäätyyn avautui vuoden 1927 piirustusten mukaan kaksi ulko-ovea, joista kadunpuoleinen

oli vahtimestarin asunnon ovi ja pihanpuoleinen poikien WC-tilojen ovi. Ovien eteen oli piirretty porrasaskelmat kaiteineen. Toisen kerroksen korkeudella oli kaksi kahdeksanruutuista ikkunaa, joista kadunpuoleinen avautui opettajainhuoneeseen ja pihanpuoleinen koulun kansliaan. Näiden välissä oli yksi valeikkuna.

Säilyminen ja muutokset

Luokkasiiven itäpääty on kokonaisuudessaan jäänyt vuonna 1958 valmistuneen laajennusosan taakse (piirustus 38). Kerroksista on avattu käytäviä laajennusosaan. Vuoden 1958 laajennuksen yhteydessä valmistuneeseen liikuntasalisiin toteutettiin kulku ala-aulasta pihan puolelle vanhan juhlasalisiiven seinustalle rakennetun käytävän kautta (kuva 48). Käytävä on rapattu ja maalattu kuten laajennusosa. Kun vuonna 1956 valmistunut liikuntasali (kuva 42) purettiin (kuva 45) ja korvattiin nykyisellä laajennusosalla vuosina 1989–90, käytävä säilytettiin lukuun ottamatta lyhyttä osuutta, jossa oli lasiovet. Ovien kohdalle toteutettiin ikkunat. Vuosien 1989–1993 peruskorjauksen yhteydessä käytävän kattoa korotettiin siten, että ensimmäisen kerroksen ikkuna-aukkojen alin osa jäi käytävän katon taakse (kuva 44).

Kattomaisema

Vuoden 1927 piirustuksissa rakennusta kattaa jyrkkälappeinen savitiilillä katettu aumakatto (liite 2). Katon lappeilla ja harjalla on myös pellitettyjä osuuksia. Katolla on jalkarännit, jotka ohjaavat sadeven betonisen räystäs-rakenteen läpi vietyihin syöksytorviin, jotka on upotettu seinäpintaan. Päärakennuksen luokkasiiven katon harjalle on piirretty koko harjan pituinen korotus, jonka päissä on muuratut pellitetty piiput ja niiden välissä ilmeisesti puurakenteisia ilmanvaihdon poistosäleikköjä.

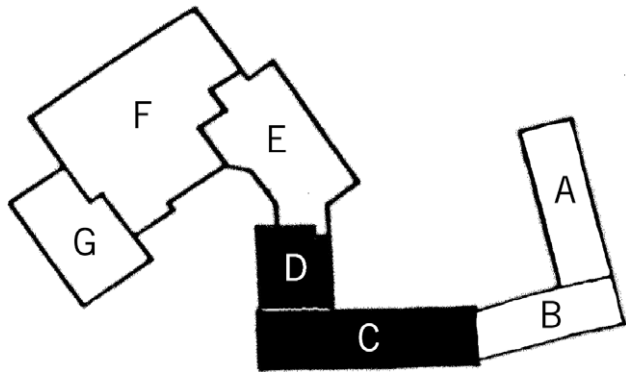
Ennen peruskorjausta pihajulkisivussa ovat vielä nähtävillä vanhat raitisilmaventtiilien aukot, jotka on sittemmin tukittu. Aulasta laajennusosaan johtava käytävä on vielä osittain vanhassa asussaan. Käytävän kattoa korotettiin peruskorjauksessa siten, että ikkunoiden alin osa peittyi. Kuvassa käytävän vanha sisäänkäyntiosa on jo purettu ja uusi sisäänkäynti on rakenteilla.

Katon lappeeseen on merkitty viisi pientä neliömäistä ullakonikkunaa, joilla on pellitetty satulakatokset. Pihan puolella vastaavia kattoikkunoita on neljä. Juhlasalisiiven katon lappeilla ullakonikkunoita on piirretty kolme sekä kadun puolelle että pihan puolelle. Juhlasalisiiven päätyyn on piirretty kaksi savupiippua. Myös luokkasiiven ja juhlasalisiiven liitoskohdassa – vanhan pannuhuoneen kohdalla – on katolle piirretty savupiippu. Salisiiven harjalla on säilynyt tuuliviiri. Vanhoissa valokuvissa C- osan katon harjan keskellä näkyy lipputanko (kuva 41).

Säilyminen ja muutokset

Vanhan koulurakennuksen tiilikate on uusittu osin 1950-luvulla ja kokonaan 1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä. Alkuperäinen kattotiili on ollut savikattotiili. Katossa on tapahtunut muutoksia lisärakentamisen myötä sekä lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmän muutosten vuoksi. Luokkasiiven katon pihan puolelle on 1990-luvun alussa lisätty iv-laitteita (kuva 52). Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet juhlasaliin ullakolla, jonne on rakennettu opetustiloja (kuva 54). Ei ole täysin selvää, edelsikö nykyistä vuonna 1955 toteutettua nauhaikkunoihin perustuvaa muutosta vuoden 1945 suunnitelmassa esitetty rakenne, jossa katon lappeeseen oli avattu yksittäisiä ikkuna-aukkoja (piirustus 102, s. 48). Vuonna 1955 pihan puolelle rakennettiin tuuletusparveke (kuva 51), joka ummistettiin 1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä (kuva 54). C-osan harjan keskeltä on poistettu lipputanko (kuva 50).

Sisätilat

Vuonna 1928 valmistuneen koulutalon luokkasiipi (C) ja juhlasali (D) sijoittuvat porrastetusti rinteeseen. C-osan kellarikerros on suurimmaksi osaksi maanpinnan alapuolella mutta D-osan kellarikerros on lähes maanpinnan tasossa. C- ja D-osien lattiat ovat samassa tasossa

ainoastaan kolmannessa kerroksessa. Muissa kerroksissa ne poikkeavat toisistaan (liite 2). (Rakennetutkimus 2014)

Tilamuutokset

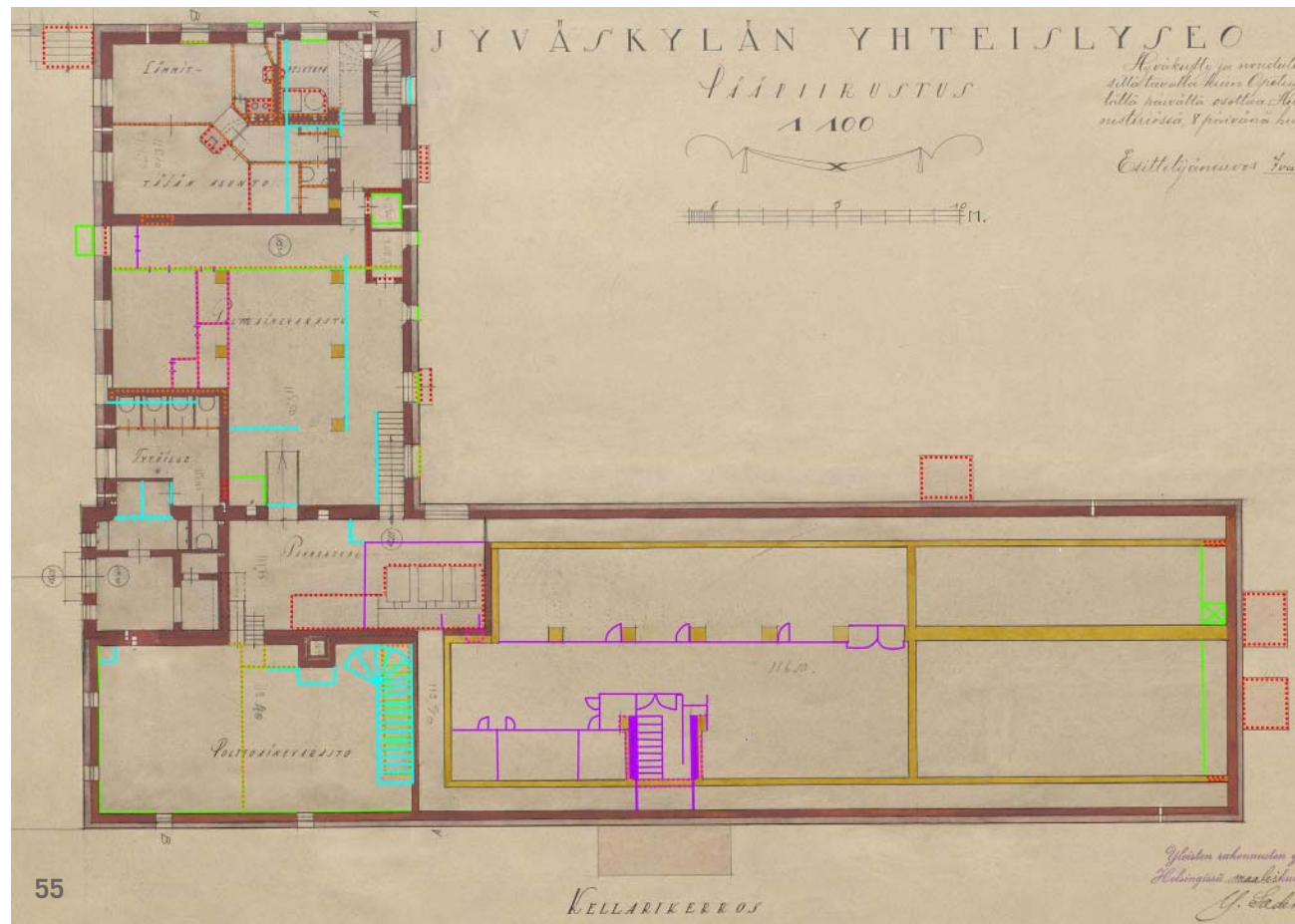
Kellarikerros

C-osan kellarissa sijaitsivat rakennuksen valmistuessa polttoainevarasto ja pannuhuone. C-osan kellarista osa on edelleen kaivamatonta tilaa. C-osan pihanpuoleisella sivulla kulkee ulkoseinän sisäpuolella putkikanaali, joka on edelleen käytössä. Kellarikerroksen alkuperäiseen pohjapiirustukseen on merkitty kanaali myös Yliopistonkadun puolelle. D-osassa sijaitsivat tyttöjen WC-tilat, polttoainevarasto ja lämmittäjän asunto. Polttoainevarastosta oli pääsy portaita pitkin pannuhuoneeseen, jonka lattiataso oli muuta kellarialueita alempi.

Säilyminen ja muutokset

1950- ja 60-lukujen vaihde

Kellari kerroksessa on tehty runsaasti muutoksia (piirustus 55). 1950-luvun ja 1960-luvun vaihteen muutostöissä C-osan aulasta rakennettiin pihan puolen seinustalle käytävä, joka johti pohjoispäättyyn rakennettuun uuteen voimistelusalisiipeen. Lämmittäjän asuntoon avattiin uusi sisäänkäynti Voionmaankadun puolelta entisen ikkunan kautta. Polttoainevarastosta erotettiin seinällä käytävä, josta oli pääsy asuntoon. Varastosta pihanpuolelle avautuneet aukot ummistettiin. Asunnosta rakennuksen pätyyn avautuneet ikkunat ummistettiin. Asunnon tulisijat purettiin.

- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet rakenteet.
- Vuosina 1955-1959 toteutetut rakenteet.
- Purettu rakenteet.
- Vuosina 1973-1978 toteutetut rakenteet.

C- ja D-osan kulmassa sijaitsevaan polttoainevarastoon tehtiin varastotiloja yläpuolella sijaitsevan veistosalin tarpeisiin. Tilojen välille tehtiin suora betoniporras. Kattilahuoneesta purettiin lämmityslaitteet. Kattilahuoneen kautta avattiin pääsy C-osan putkikanaaliin, josta puolestaan avattiin aukko C-osan keskellä sijainneeseen

kellaritilaan. C-osan itäpäättyyn tehtiin hissikuilun pohja. Laajennusosan porraskäytävästä avattiin ovi C-osan kellarin putkikanaaliin. D-osan käytävässä 1012 on vuoden 1956 arkkitehtileikkauksen mukaan rakenne, jossa lattia on lämmöneristetty 75 mm paksulla lastuvillalevyllä. (Rakennetutkimus 2014)

1970-luvun muutokset

D-osassa sijainneesta polttoainevarastosta osa muutettiin siivoojien sosiaalitylaksi vuonna 1973. C-osan kella-

rikerrokseen toteutettiin vuonna 1978 opetusharjoittelijoiden tilat 003-0006 (piirustus 57). Sosiaalitilat, työtilat ja oleskelutilat toteutettiin etupäässä kevyillä väliseinillä (kuvat 56, 58). Näihin tiloihin rakennettiin samassa yhteydessä käynti uusia portaita pitkin pääsisäänkäynnin tuulikaapista.

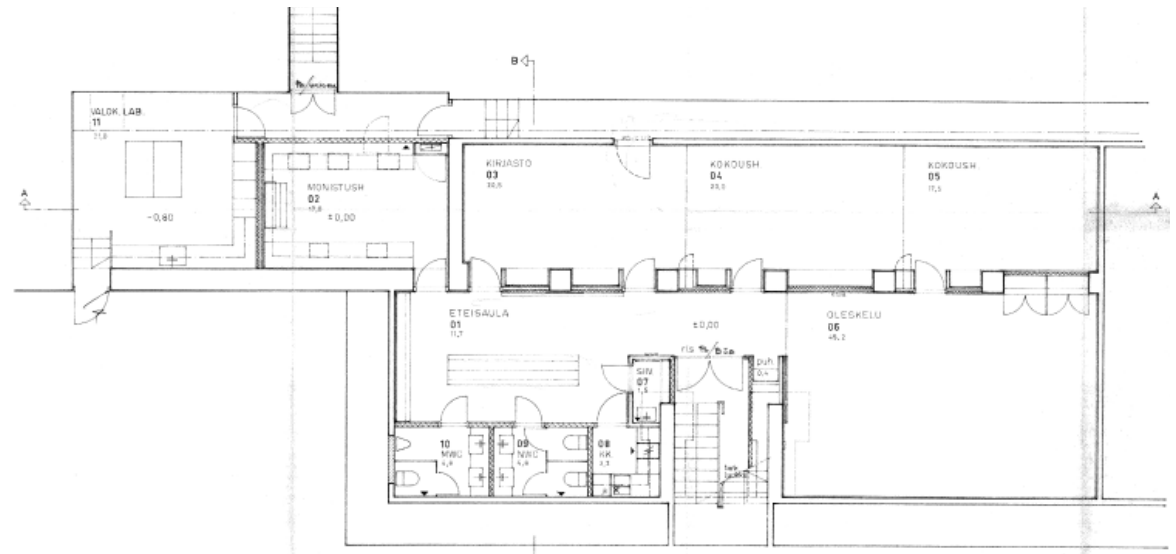
Rakennusselostuksen mukaan alapohjassa on sora-täytön päällä 75 mm solumuovilevy, muovikalvo ja 80 mm teräsbetonilaatta. Tilat ovat nykyään käyttökiellossa koettujen sisäilmaongelmien takia. Rakennetutkimuksen yhteydessä vuonna 2014 opetusharjoittelijoiden tilassa havaittiin mikrobiperäistä hajua, rappausten irtoamista seinien alaosista ja muovimaton kupruilua.

Monistushuone ja valokuvauslaboratorio on toteutettu samaan aikaan 1970-luvun lopulla entisen pannuhuoneen lattiaa korottamalla. Rakennusselostuksen mukaan lattiarakenteessa on lastulevy 20 mm ja harvalaudoitus sekä puukoolaus ja tukirakenteet. Näihin rakenteisiin ei ilmeisesti puututtu 1990-luvun alun muutoksissa.

56

57

Vuonna 1978 C-osan osin kaivamattomaan kellarin toteutettiin opetusharjoittelijoiden tilat Suunnittelutoimisto Moilasen piirustusten mukaan (Lupa 10/78). Samalla avattiin C-osan pääsisäänkäynnin uusien portaiden kautta kulku kellaritiloihin.

1990-luvun muutokset

Rakennuksen kulmassa entiset veistosalin puutavaravarasto nykyinen keramiikkaluokka 0002 (kuva 59), polttoainevarasto ja pannuhuone on otettu kuvataideopetuksen käyttöön 1990-luvun alun kunnostustöiden yhtey-

58

dessä. Näiden tilojen lattiaan on todennäköisesti lisätty solumuovieriste ja pintabetonilaatta. (Rakenneselvitys 2014) Kuvaamataidon luokassa on nykyään levyrakenteinen lattia, joka on mahdollisesti toteutettu aiempien kerrosten päälle. Valokuvaustilaksi muutetun pannuhuoneen lattia on edelleen huomattavasti muuta lattiatasoa alempana.

59

kulmassa oli veistosali. Pääporrashuone sijoittuu rakennusosien liitoskohtaan (kuvat 61, 72, 73). Porrashuoneesta oli käynti D-osan poikien pukuhuoneeseen ja voimistelusaliiin (kuvat 68, 69). Salin pihan puoleisella sivustalla sijaitivat suihkuhuone, telinevarasto, siivoojan tila, WC, ja rakennuksen kulmassa pieni paloportaana toimivien kierreportaiden porrashuone (liite 2).

Säilyminen ja muutokset

1950–60-lukujen muutokset

D-osan polttoainevarasto, WC-tilat ja entinen lämmittäjän asunto on otettu tekstiilikäsityön opetustiloiksi samassa yhteydessä (kuva 60, piirustus 65). Tuolloin tilojen lattiakorkoa on hieman alennettu. (Rakenneselvitys 2014) Työhuoneen 1005 kohdalla ovat sijainneet tyttöjen WC-tilat. Tekstiilityön luokan 1004, varaston 1008 sekä käytävän 1010 kohdalla on ollut polttoainevarasto. Nykyisten tilojen 1002 ja 1003 paikalla on ollut lämmittäjän asunto. Tilan 1001 paikalla on sijainnut pesutupa ja myöhemmin kotitalousopetuksen talouskellari. Kun tekstiilityön varaston 1003 lattiassa tehtiin rakenneavaus keväällä 2014, todettiin, että vanhan betonilaatan päälle oli asetettu eristeeksi polystyreenilevy ja valettu uusi pintabetonilaatta.

Ensimmäinen kerros

Ensimmäiseen kerrokseen sijoittui rakennuksen valmistuessa avara koko C-osan levyinen aula, johon oli käynti pääoven eteisen kautta leveitä portaita pitkin (kuva 62). Aulan jakaa kahtia rivi nelikulmaisia betonipilareita, joissa on profiloidut kapiteelit. Itäpäätyyn sijoittuivat poikien WC-tilat ja vahtimestarin sekä siivoojan asunnot sekä oppilaille tarkoitettu aamiaishuone. C- ja D-osien

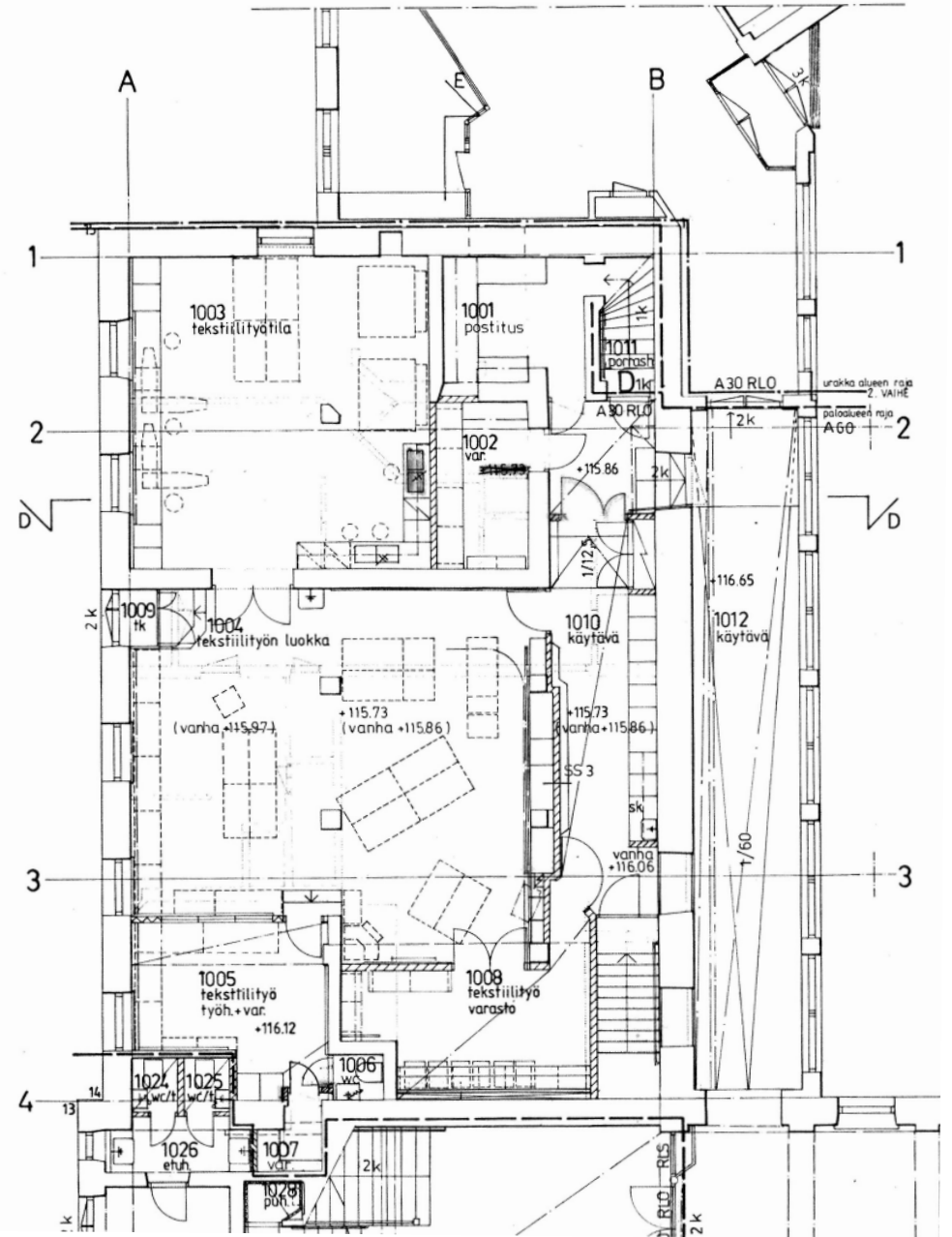

Muutostöissä 1950- ja 60-lukujen vaihteessa ensimmäisessä kerroksessa tehtiin tilamuutoksia (piirustus 66). Aulaan rakennettiin kiinteitä vaatenaulakkoja ja kaapistoja

pilareiden väliin. Veistosalin nurkkaan avattiin porrashuone kellariin. D-osan siivoojan asunnon tulisija purettiin. C-osan päädyistä purettiin aamiaishuoneen, asunto-

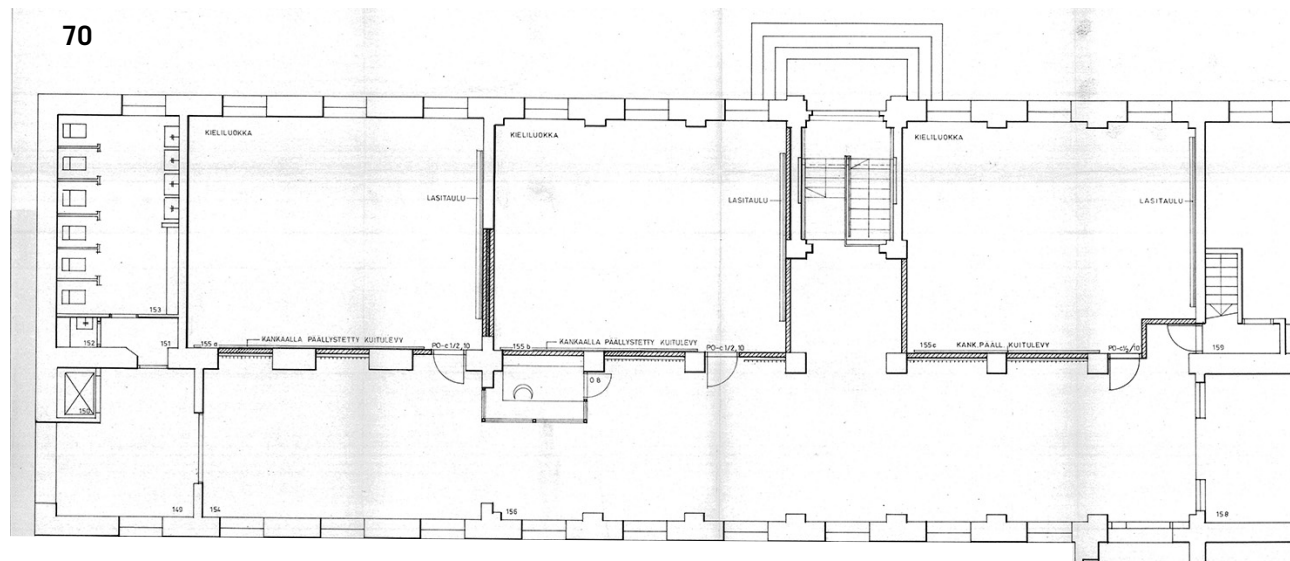
Kuva 62. Pian rakennuksen valmistumisen jälkeen otetussa kuvassa vanhan koulutalon ala-aula on alkuperäisessä asussaan. Pilarit, ovet ja listat ovat tummia ja seinien yläosa sekä katto koristesyvenyksineen vaaleita. Seinän väripintojen rajalla kiertää juokseva koira -ornamentti.

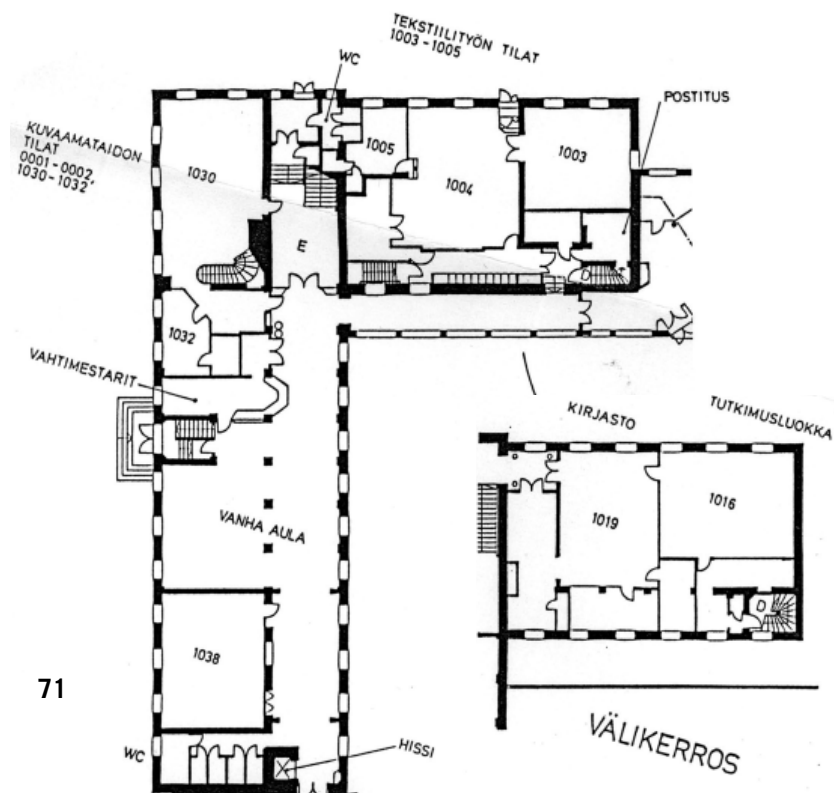
Piirustus 65. 1990-luvun alussa D-osan pohjakerrokseen entisen lämmittäjän asunnon ja varastotilojen paikalle toteutettiin tekstiilikäsityön opetuksen tilat. 1955 valmistunut ulkokäytävä säilytettiin. (Lupa 550/90)

Kuva 69. Alimmassa kuvassa alkuperäisessä asussaan näkyvään poikien voimistelusaliiin toteutettiin 1990-luvun alussa kirjasto ja tutkimusluokka sekä työtiloja. Yläkuvassa näkymä kirjastoon.

Vuonna 1977 C-osan ala-aulaan rakennettiin kolme luokkahuonetta ja vahtimestarin koppi Piirirakennustoimiston suunnitelmien mukaan. (Lupa 227/77)

on voimistelusalin yläosa ja kirjasto joka sijoittui alapuolella sijainneet poikien pukuhuoneen yläpuolelle. Parvela salin pihan puoleisella seinustalla olivat suihkuhuone, WC ja pukuhuone (liite 2).

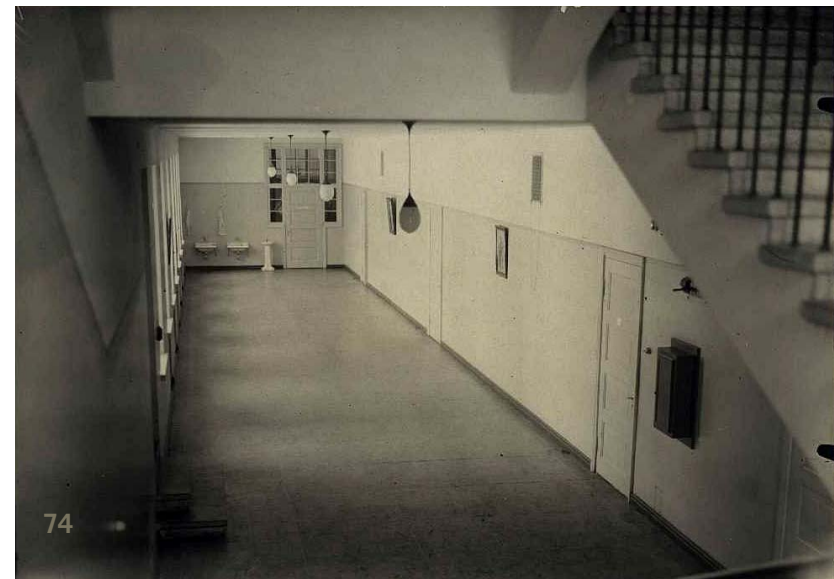
Säilyminen ja muutokset

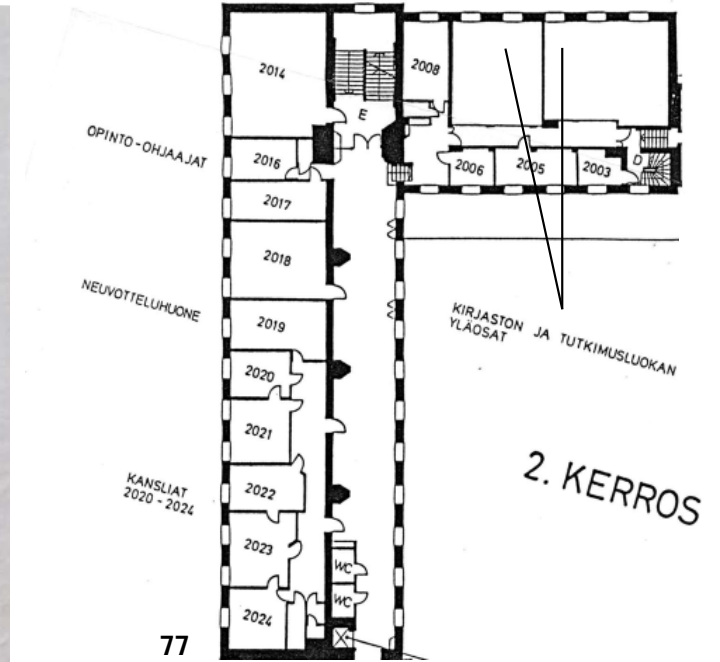
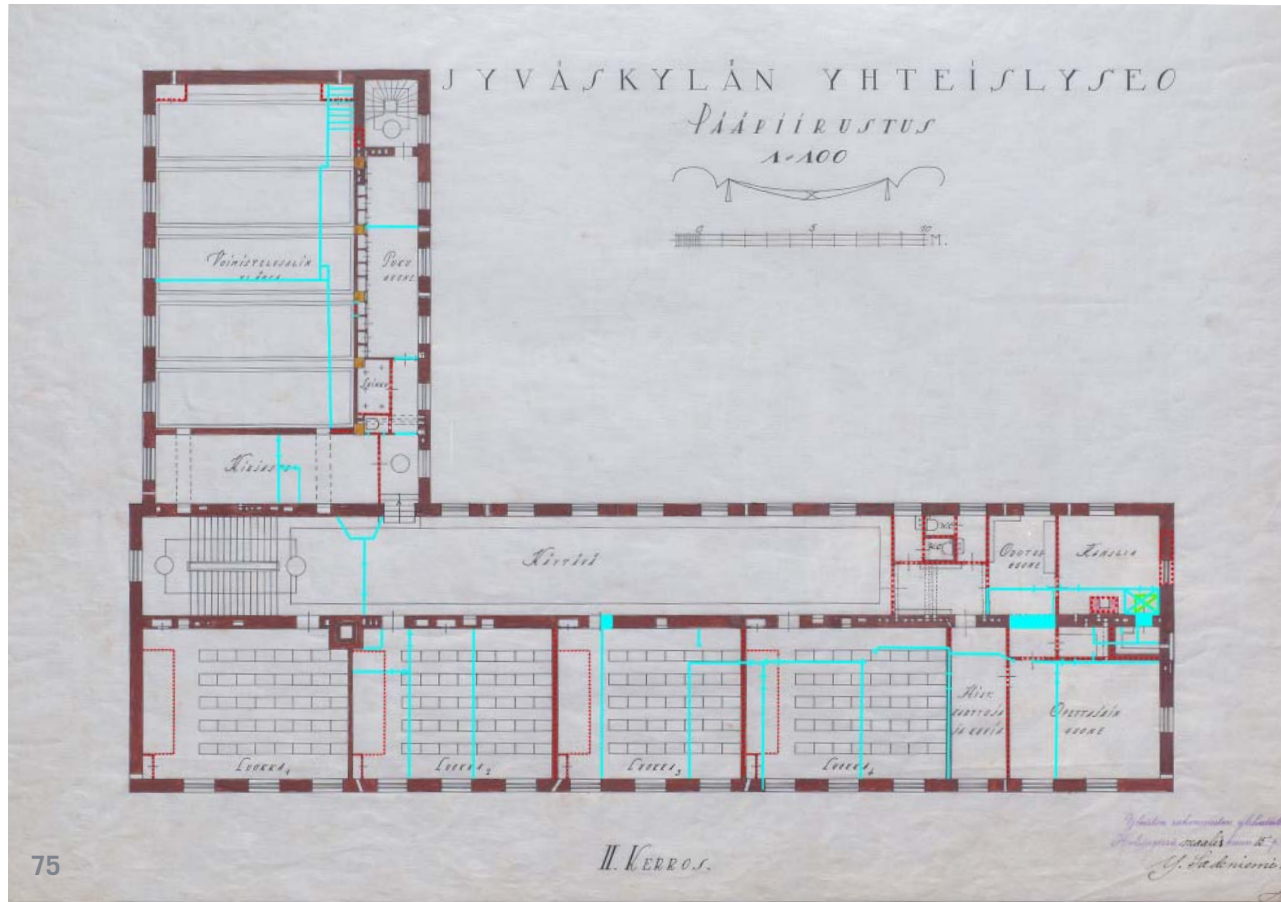
Muutostöissä 1950- ja 60-lukujen vaihteessa itäpäädyn opetusmateriaalivarasto ja opettajainhuone yhdistettiin yhdeksi luokahuoneeksi (piirustus 75). Kanslian ja siihen liittyneiden tilojen väliseinät purettiin ja käytävää jatkettiin liitososan käytävään. D-osassa sijainnut kirjastohuone muutettiin pukuhuoneeksi uuden kirjaston valmistuttua laajennusosaan. 1990-luvun alun peruskorjauksessa osa luokkien väliseinistä purettiin ja kerrokseen rakennettiin koulun kanslia- ja hallintotilat (piirustus 77). Käytävälle siirrettiin vanhoja lasiovikaappeja ja rakennettiin uusia integroituja vitriinejä koulun vanhojen opetusvälineiden esittelyä varten (kuva 76). Kesällä 2014 C-osan käytävälle asennettiin uudet ilmanvaihtolaitteet, joita sijoitettiin kaksi joka kerrokseen (kuva 78).

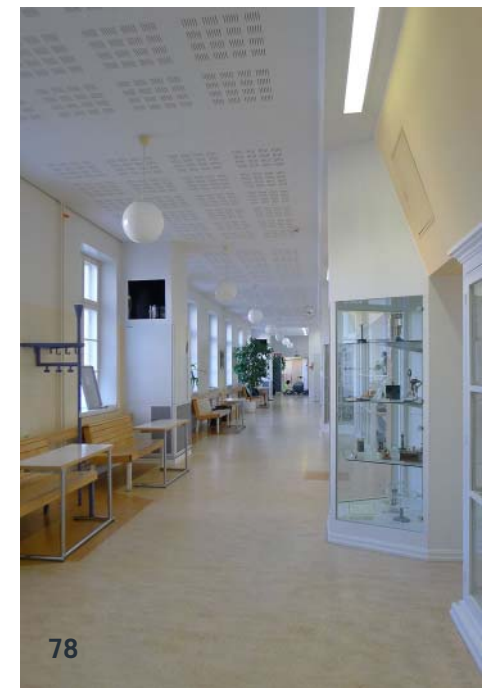
Kolmas kerros

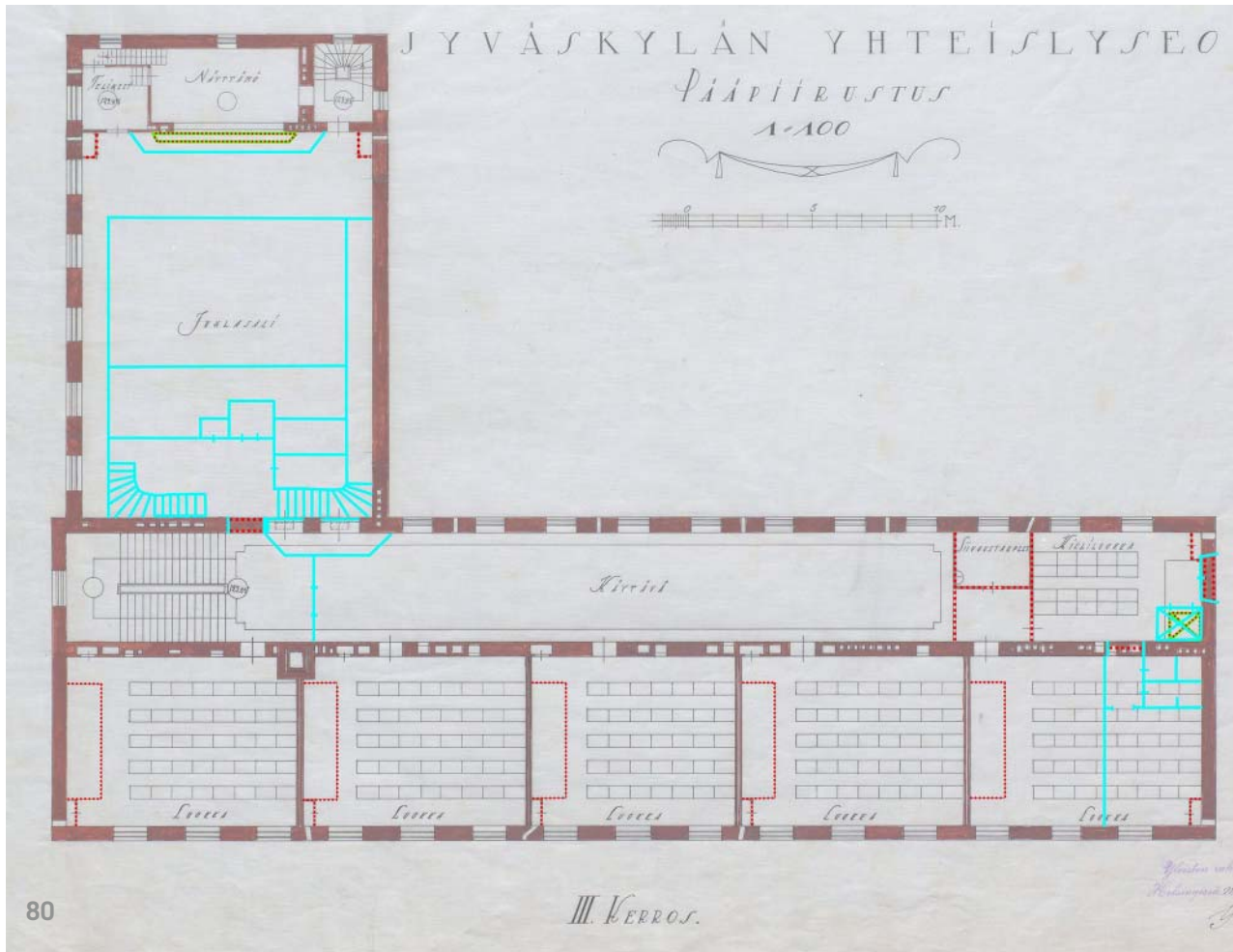
C-osan toisessa kerroksessa on pihan puolella pitkä käytävä, jonka varrella on viisi luokkaa. Käytävän itäpäädyssä oli rakennuksen valmistuessa pieni kieliluokka ja siivoustarvikevarasto. D-osassa sijaitsee juhlasali ja siihen kuuluva näyttämö (kuvat 81-83). Juhlasalin näyttämön aukko on kulmistaan pyöristetty ja profiloitu. Näyttämön vieressä on kaksikerroksinen varastohuone, jonne on pääsy näyttämön takaosasta kapeita puuportaita myöten. Juhlasalin katto on kasetoitu voimakkaasti profiloituilla ilmeisesti betonista valetuilla suurikokoisilla kaseteilla. Salin lattia oli alun perin lakattu lankkulattia. Salin etuosan molemmissa kulmissa oli kaksi ilmanvaihtokaappia, joissa oli peiliovet. Käytävään, varastoihin,

- Vuonna 1993 toteutettu teräslasiovi- ja katorakenteet.
- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet kattorakenteet.
- Puretut rakenteet.

80

- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet rakenteet.
- Vuosina 1955-1959 toteutetut rakenteet.
- Puretut rakenteet.

pukuhuoneisiin ja porrashuoneeseen johtaneet väliovet olivat peiliovia. Vapailla seinustoilla oli puolapuita. Kaulustukseen kuului puhujakoroke. Valaisimet olivat katos- ta riippuvia koristeellisia messinkivalaisimia, joissa on opaalilaiset kuvat. Salin valaisimia on säilynyt koulun opettajainhuoneessa ja neuvotteluhuoneessa.

Säilyminen ja muutokset

1950–60-lukujen muutokset

Muutostöissä 1950- ja 60-lukujen vaihteessa kolman- nen kerroksen itäpäädyssä purettiin pieni kieliluokka ja siivousvälinevarasto ja tätä kautta avattiin käynti laajen- nusosan kolmanteen kerrokseen (piirustus 80).

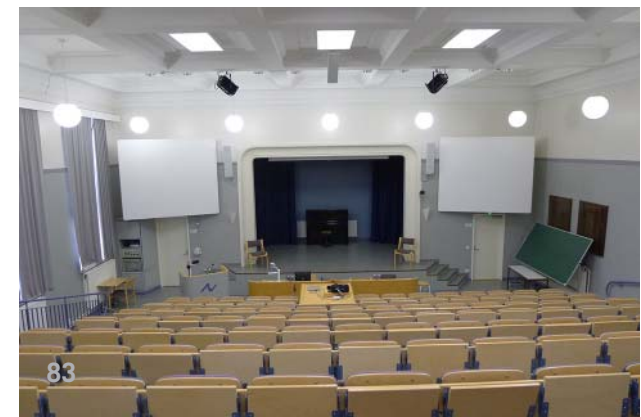
Juhlasalin näyttämön ulos työntyvää etuosaa suuren- nettiin ja sen etuosa katettiin sormipaneelilla (kuva 82).

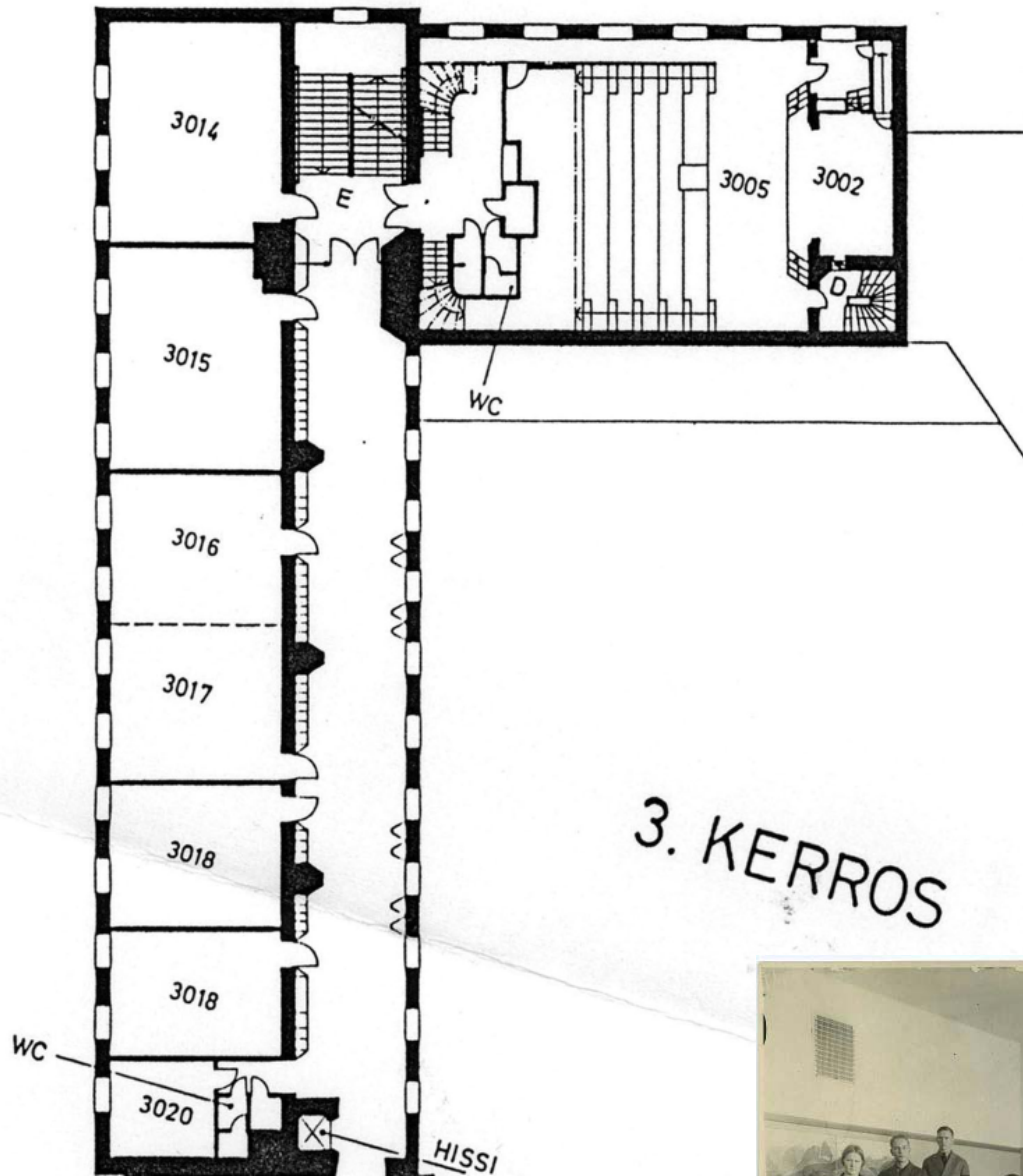
81

82

83

84

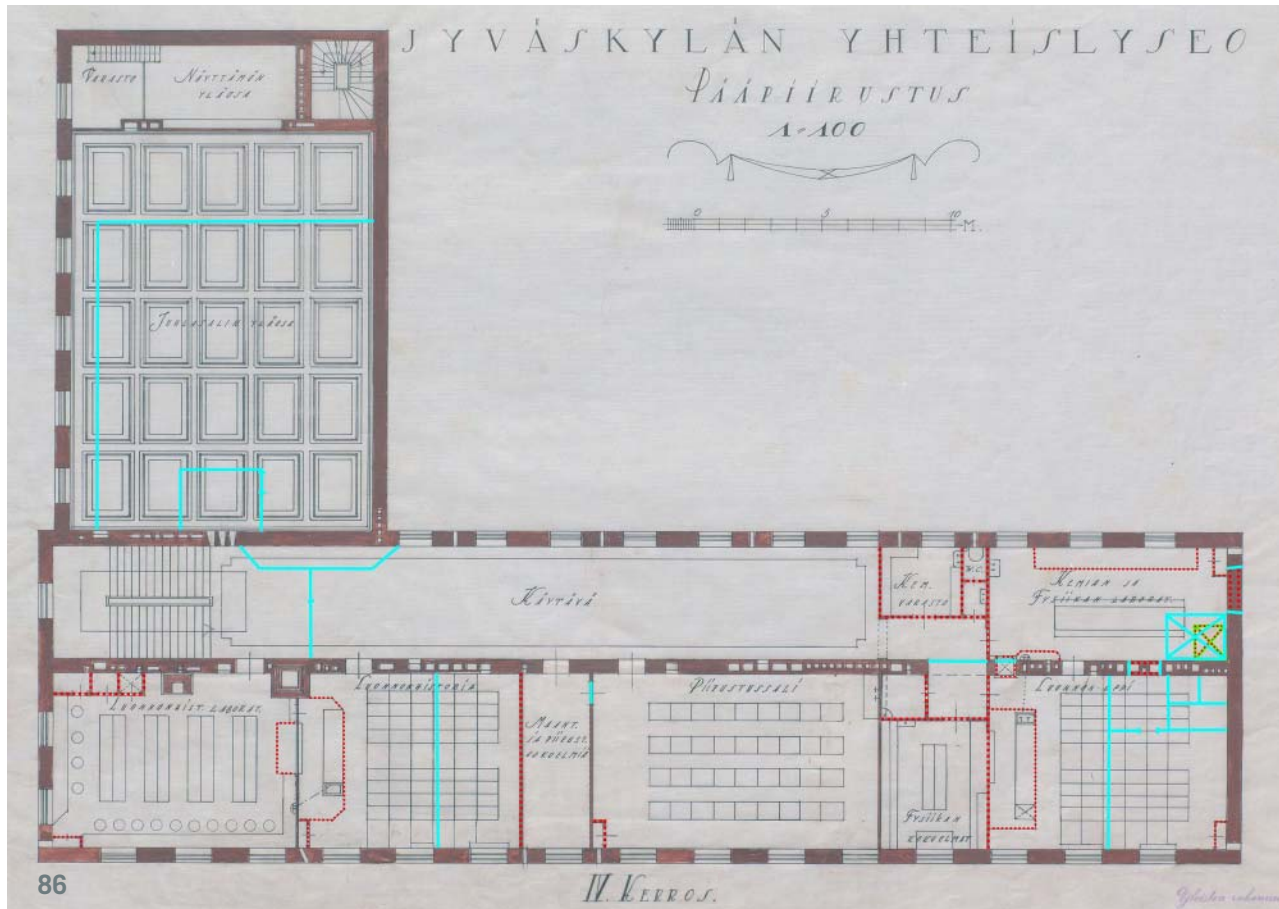

Salin ilmanvaihtokaapit poistettiin. Lattia päällystettiin linoleumilla. Kattokasetteihin kiinnitettiin akustiikkalevyt ja loisteputkivalaisimet alumiinivarjostimilla.

1990-luvun alun muutokset

1990-luvun alun muutostöissä juhlasali muutettiin auditorioksi, jossa on nouseva katsomo (kuva 83, liite 3). Näyttämön etulavaa suurennettiin. Katsomon yläosaan rakennettiin projektorihuone. Katsomon yläosan alla on tuloilmakammio sekä eteinen ja siivous- sekä WC-tilat. Nousevan katsomon lattiarakenne on teräsrunkoinen levyrakenne, joka on alapuolelta verhottu rei'itetyllä pellillä suojatulla mineraalivillalevytyksellä. Kantavat teräsrakenteet on palosuojattu ruiskuttamalla. Uudet lattiarakenteet on toteutettu alkuperäisten betonipalkkien varaan tuetun lankkulattian päälle. Palkkien välissä on täyteenä sahanpurua, turvetta sekä tiili- ja laastijätettä. Tuloilmakammiossa vanhan lankkulattian päälle on asennettu kuumasinkitty pelti. Auditorion tasalattian alueelle on laitettu vaneri ja lattiapinnoite. WC-tiloissa vanhan puulattian päälle on asennettu vaneri ja sen päälle karhennettu muovimatto vedeneristeeksi kiinnityslaastin ja keraamisten laattojen alustaksi. (Rakenneselvitys 2014)

Rakenneselvityksessä vuonna 2014 katsomon alapuolella olevassa tuloilmakammiossa havaittiin runsaasti avoimia mineraalivillapintoja. Näyttämön puurakenteisen lattian alla todettiin IV-kanavia, mineraalivillalevyjä ja vanhat välipohjatäytteet. Kerroksen muut muutokset olivat vähäisiä (piirustus 84).

- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet rakenteet.
- Vuosina 1955-1959 toteutetut rakenteet.
- Puretut rakenteet.

Neljäs kerros

C-osan neljännessä kerroksessa sijaitsi rakennuksen valmistuessa neljä erikoisluokkaa lisätiloineen. Rakennuksen kulmassa oli luonnonhistorian kokoelmahuone, jossa on lämmitysuuni (kuvat 87, 88). Seuraava luokka oli luonnonhistorian luokka (kuva 89) ja sen vieressä oli piirustussali, josta oli käynti pieneen kokoelmahuoneeseen. Käytävän päässä sijaitsivat fysiikan kokoelmahuone, WC ja kemian varasto sekä luonnonopin luokka ja kemian ja fysiikan laboratorio. Ilmeisesti sekä luonnonopin että luonnonhistorian luokissa oli alun perin nousevat puiset penkkirakennelmat (kuva 85). D-osaan sijoittuvat juhlasalin ja näyttämön yläosa.

Säilyminen ja muutokset

1950–60-lukujen muutokset

Muutostöissä 1950- ja 60-lukujen vaihteessa neljännen kerroksen itäpäädyistä purettiin kemian varasto, WC ja kemian ja fysiikan laboratorio. Tätä kautta avattiin käytävä laajennusosan neljänteen kerrokseen (piirustus 86). Kokoelmahuoneen kaakeliuuni säilytettiin.

1990-luvun muutoksia

Seuraavassa peruskorjauksessa C-osan luonnonopin luokan ja fysiikan kokoelmahuoneen väliseinät purettiin. Luonnonopin luokasta erotettiin keveillä väliseinillä pie-

nempi työhuone, ja kokoelmahuone otettiin osaksi uutta luokkahuonetta (piirustus 90). Entinen luonnonhistorian laboratorio muutettiin ”museoluokaksi” lavastamalla sinne erilaisia rakenteita vanhojen luokkien mallin mukaan. Huoneesta purettiin kiinteät kaapit ja opettajan pöytä. Vanhat ilmanvaihtoristikot säilytettiin seinäpinnassa. Kaakeliuuni säilytettiin. Huoneeseen tehtiin uusi peiliovi ja rakennettiin uusi opettajankoroke ja ripustuslista, johon otettiin malli varsinaisista luokkatiloista puretuista rakenteista (Liite 3).

Ullakkokerros

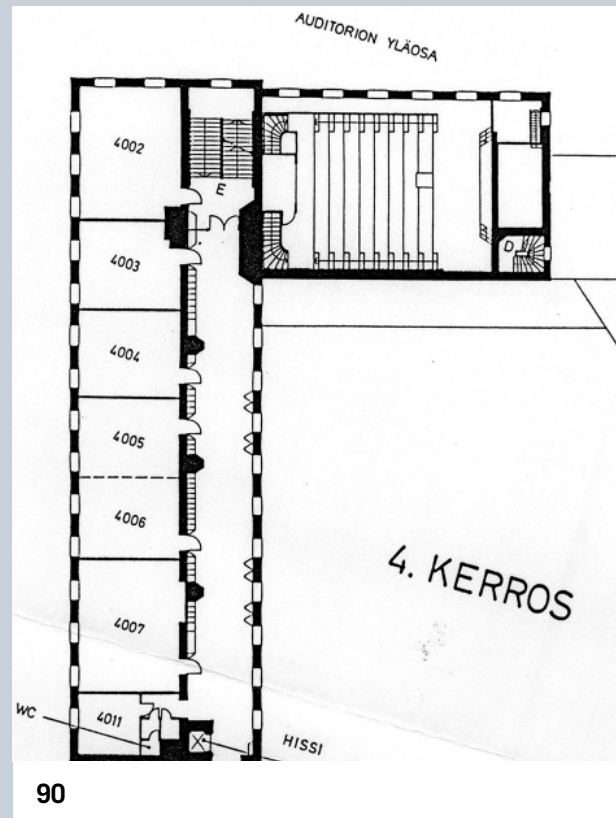
C- ja D-osien ullakot olivat rakennuksen valmistuessa korkea kylmä tilaa. Puurakenteiset kattokannattimet lepäivät muurattujen ulkoseinien päällä (kuva 92). Ullakon ikkuna-aukoissa ovat säilyneet alkuperäiset yksinkertaiset ikkunat, joissa on sormihaat.

Säilyminen ja muutokset

1940–60-lukujen muutokset

Koulun oppilasmäärän ja opettavien aineiden lisääntyessä ullakot otettiin opetuskäyttöön rakentamalla sinne lämmintä tilaa. Vuonna 1945 Rakennushallinnon kolmannen rakennuspiirin konttori laati ehdotuksen kotitalouden opetustilojen sijoittamiseksi D-osan ullakolle juhlasalin yläpuolelle. Piirustuksissa esitettiin, että katon lappeeseen molemmin puolin avattaisiin viisi suurehkoa kuusiruutuista ikkunaa, jotka olisi katettu samantyyllisin satulaharjallisoin pellityksin kuin alkuperäiset pienet ullakon ikkunat. On epäselvää toteutettiiniko ikkunoita koskaan tässä muodossa (piirustus 102 s. 48).

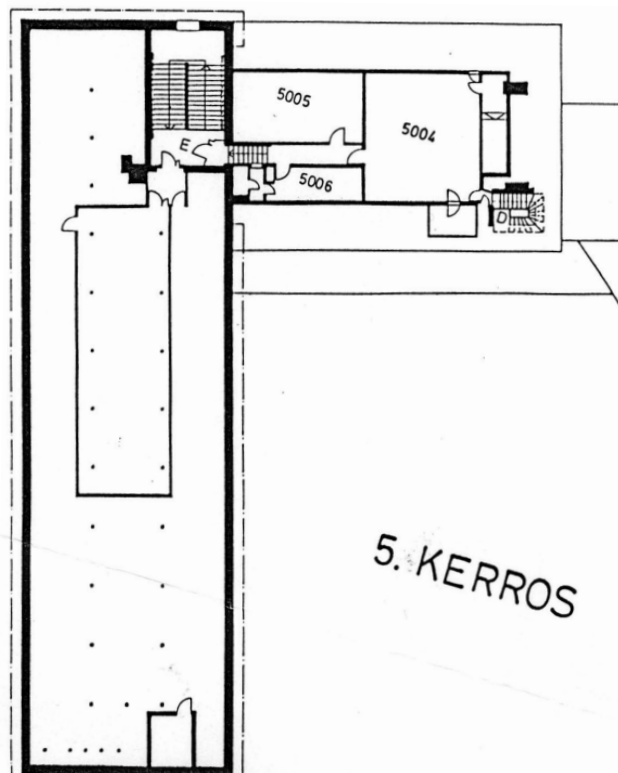

Keski-Suomen museon rakennusinventointitietojen mukaan opetuskeittiötilat rakennettiin ullakolle vasta vuonna 1955 M. Nordenswanin piirustusten mukaan (Keski-Suomen museo 2014). Nykyään ullakolle rakennettujen luokkatilojen ikkunat avautuvat katon lappeeseen molemmin puolin kapeana nauhaikkunana (kuva 54). Pihan puolelle katon lappeeseen on rakennettu tuuletusparveke, joka on ummistettu myöhemmin.

1990-luvun muutokset

1990-luvun taitteen muutostöissä entiset D-osan kotitalouden opetustilat muutettiin uskonnon ja psykologian opetustiloiksi (kuvat 93, 94, 95, liitteet 2 ja 3). Vanhassa yläpohjarakenteessa on todennäköisesti samantyyppiset täyte- ja eristekerrokset kuin välipohjissa. Täytteiden päälle toteutettiin betoninen palopermanto. Nämä vanhat rakennekerrokset ovat ilmeisesti säilyneet uuden lattiarakenteen alla.

C-osan ullakolle rakennettiin hissikonehuone ja uusi IV-konehuone 1990-luvun alun korjaustöiden yhteydessä (piirustus 94). Konehuoneen lattian teräsbetonilaatta tukeutuu vanhojen palkkien väleihin valettujen uusien teräsbetonipalkkien varaan. Laatan ja palkkien väliin on asennettu 50 mm mineraalivilla painumavaraksi ja irro-

94

tuskaistaksi. Yläpohjan vanhoja täyte- ja eristekerroksia on mahdollisesti poistettu samassa yhteydessä. (Rakenneselvitys 2014)

Sisustus

Rakennuksen valmistuessa vuonna 1928 sisätilat oli maalattu aikakaudelle tyypillisin täyteläisin murretuin sävyin. 1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä silmämääräisesti tehdyn tarkastelun perusteella ala-aulan ja juhlasalin seinien sävyt olivat ruskeita ja sinertäviä. Katot ja väliovet oli maalattu vaaleiksi. Juhlasalissa, ala-aulassa ja käytävissä seinien kahden väriyöhykkeen rajalla kiersi juokseva koira -ornamentti (kuva 20). Ala-aulassa väliovet, jalkalistat ja puiset naulakot oli petsattu ja lakattu tummalla sävyllä (kuva 62). Käytävien, ala-aulan ja porashuoneiden lattiat oli pinnoitettu mosaiikkibetonilla. Käytävien valaisimet olivat messinkivalaisimia, joissa oli pisanarimuotoinen maitolasinen kupu (kuva 74).

Luokissa seinän alaosa oli yleensä maalattu oviaukon yläreunaan saakka. Valokuvista päätellen seinän yläosa ja katto oli maalattua yhtenäisellä vaalealla sävyllä. Luokkien ovet ja muut käytävien väliovet olivat vaalealla sävyllä maalattuja peiliovia. Luokkahuoneissa oli leveät jalkalistat ja osaa seinistä kiersi ripustuslista kuvatauluja varten (kuva 85).

Luokkien kalusteet olivat lakattua tai ootrattua puuta. Osassa luokista oli kiinteät opettajanpöydät ja korokkeet (kuvat 89, 91). Joissakin luonnontieteen luokissa oli nousavat puurakenteiset penkit ja pöydät oppilaille. Luokissa oli yleensä kaksi vetokaappia huoneen etunurkissa. Kaapit olivat yhteydessä koulun painovoimaiseen ilmavaihtojärjestelmään.

Koulun opettajainhuone ja henkilökunnan asunnot oli tapetoitu muista tiloista poiketen. Opettajainhuoneeseen oli hankittu tummaksi petsattu kertaustyylinen kalusto,

johon kuului pitkä pöytä, korkeaselkäinen rehtorin tuoli, suoraselkäisiä pehmustettuja tuoleja, kirjahylly, kaksi kulmasohva ja selkänojallinen penkki sekä opettajien kaapisto (kuva 96). Tuolit oli verhoiltu tummalla nahalla, joka on kiinnitetty puuhun leveillä messinkinastoilla. Koulussa oli myös joitakin lasiovisia kaappeja opetusvälineiden säilyttämistä varten. Kuvatauluja säilytettiin niitä varten valmistetuissa puulaatikoissa. (Paunu 2000)

Säilyminen ja muutokset

Vanhan koulutalon sisustus koki perusteellisen muutoksen 1990-luvun alun peruskorjauksessa. Ennen peruskorjauksena rakennuksen interiööreissä oli vielä säilynyt runsaasti 1920-luvun detaljeja. Peruskorjauksen jälkeen sisätilojen ilme edustaa 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun sisustusihanteita.

Sisätilojen maalausasia oli muutettu jo aiemmin. Sisätilat oli todennäköisesti maalattu uudestaan jo 1950-luvulla laajennuksen valmistumisen yhteydessä sekä vuosittaisissa huoltomaalauksissa. 1950-luvulla luokkien lattiamateriaali vaihdettiin vinyylilaattoihin. Käytävien ja osittain myös luokkien ja salien kattoihin liimattiin

akustiikkalevyjä. C-osasta avattiin joka kerroksesta kulku laajennusosaan (B). Tästä seurasi jonkin verran väli-seinämuutoksia. Sisäseinien maalaustöitä tehtiin myös 1970-luvulla. Tuolloin oppilaat toteuttivat käytäville, porrashuoneeseen ja ruokalaan suurikokoisia värikkäitä seinämaalauksia.

1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä tilat maalattiin kokonaan uudestaan. Käytetyt värisävyt olivat arkkitehti Sakari Holman valitsemaa pastellisävyjä. Väritys, jossa alimman kerroksen väri on vaaleanpunainen, toisen kerroksen keltainen, kolmannen vihreä ja neljännen sininen, sai alkunsa Holman kiinnostuksesta hindulaisen tradition oppiin chakroista. Luokkien ja käytävien seinien maalauksessa luovuttiin osittain jaosta ylempään ja alempaan vyöhykkeeseen.

Lattiat päällystettiin nyt linoleumilla. Alkuperäiset listoitukset poistettiin. Uudet siniseksi maalatut puiset jalkalistat mukailevat jossain määrin tyyliään vanhoja. Kaikki vanhat peiliovet poistettiin ja korvattiin vaaleilla lakatuilla levyrakenteisilla laakaovilla. Opettajanpöydät, korokkeet ja nousevat penkkirivit poistettiin niistä luokista, joissa ne vielä olivat jäljellä. Luokkiin asennettiin kiinteitä kaappeja ja kiinteitä istuimia tarkkailijoita var-

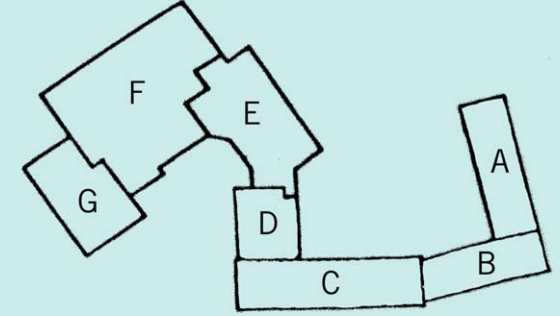

ten. Uusien kiinteiden ja irtokalusteiden teräsputkiosat maalattiin vaaleansinisellä sävyllä (liite 3).

Käytäville tehtiin runsaasti pysty- ja vaakasuuntaisia ilmanvaihtojärjestelmän koteloiteja, jotka kaventavat ja madaltavat käytävätilaa. Käytävien ikkunattoman seinän puolelle tehtiin vitriinejä, joihin asetettiin esille vanhoja opetusvälineitä. Myös osa säilyneistä luonnontieteellisten kokoelmien säilytyskaapeista asetettiin C-osan käytävien varsille. Käytäviin asennettiin arkkitehdin suunnittelema teräsputkinaulakoita. C-osaan käytävän ja porrashuoneen väliin asennettiin joka kerrokseen teräs- ja lasirakenteiset palo-ovet, joihin liittyy esittelyvitriinejä. Kesällä 2014 rakennuksessa asennettiin C-osan kerrosten käytäville ikkunaseinän puolelle kolme suurikokoista ilmanvaihtokonetta, jotka ennestään kavensivat käytäviä (kuvat 76, 78).

Osa vanhasta kalustosta sijoitettiin uuteen opettajainhuoneeseen 1950-luvun laajennusosaan. Pöytä ja tuolit sijoitettiin rehtorin kanslian vieressä sijaitsevaan neuvotteluhuoneeseen. Koulun 1950-luvun laajennuksen opettajainhuoneen alkuperäisistä kalusteista on säilynyt käytössä muutamia kappaleita (kuva 116, s. 57).

RAKENTEET – VUONNA 1928 VALMISTUNUT VANHA PÄÄRAKENNUS

Kantavat pystyrakenteet

Normaalikoulun rakennuksen alkuperäiset kantavat pystyrakenteet muurattiin perinteiseen tapaan tiilestä. Alimman kerroksen aulassa ja juhlasaliivissä sekä kellarikerroksessa rakennuksen keskellä kulkeva sydänmuuri on korvattu rivillä raudoitettuja betonipilareita (kaavio 99). Tällainen sekarunko yleistyi suomalaisessa rakentamisessa ensimmäisen maailmansodan jälkeisinä vuosina. Tiilimuurien korvaaminen rautabetonilla vähensi merkittävästi kantavien rakenteiden vaatimaa pinta-alaa. Samaan aikaan ulkoseinien muurauksessa alettiin käyttää kalkkisementtilaastia. (Neuvonen 2002.)

Rakennuksen L-kirjaimen muotoinen massa jakautuu pitkään luokkia sisältävään päämassaan (C) ja lyhyempään juhla- ja voimistelusalisiipeen (D). Pitkittäinen sydänmuuri jakaa luokkasiiven pihan puoleiseen käytävään ja kadun puoleiseen luokkariviin (liite 2). Aikakauden rakennuksissa ulkoseinät olivat yleensä kahden kiven (noin 60 cm) paksuisia. Kantavat väliseinät olivat yhden kiven (noin 30 cm) tai jos niissä kulki hormeja puolentoista kiven (noin 45 cm) paksuisia. (Neuvonen 2006)

Perustukset

Rakennuksen kaikki osat on perustettu maanvaraisesti paikalla valettujen teräsbetonianturoiden varaan. (Rakenneselvitys 2014) Aikakauden rakennuksissa käytettiin usein perustuksena niin kutsuttua säästöbetonimuuria. Perusmuurin betoni oli usein laihaa, sementtiä käytettiin vähän. Valuun saatettiin lisätä runsaasti soraa ja kiviä.

Vedeneristyksenä käytetty piki siveltiin yleensä muurin sisäpintaan ja sen suojaksi tuli verhomuuraus. (Neuvonen 2002)

Alapohjat

C- ja D-osissa alapohjat ovat vielä osaksi alkuperäisiä rakenteita ilman lämmöneristystä. Lattiassa on kaksi betonilaattaa, joiden välissä on pikisively. 1990-luvun muutostöiden yhteydessä alapohjaan on paikoitellen lisätty lämpöeristeitä. (Rakenneselvitys 2014)

Porrashuoneet

Normaalikoulun porrashuoneiden seinät ovat paksumia tiilimuureja. Suorien kaksivartisten pääportaiden porrassyöksyt on ilmeisesti koottu rautabetonista valetuista laatoista ja palkeista. Paloportaan kierreportaiden porrassyöksy askelmiseen on betonivalua. Pääportaiden askelmien etu- ja yläpinta ovat paikalla valettua mosaiikkibetonia. Portaiden lepotaso on raudoitettua betonia, joka on pinnoitettu mosaiikkibetonilla. Mosaiikkibetoni valettiin paikalla lisäämällä betonimassaan valikoitua kiviainesta.

Alalaattapalkisto

Teräsbetoninen välipohja yleistyi rakenneratkaisuna 1920- ja 30-luvuilla. Tavallisin väli- ja yläpohjatyyppejä oli alalaattapalkisto. Alalaattapalkisto koostui kantavista

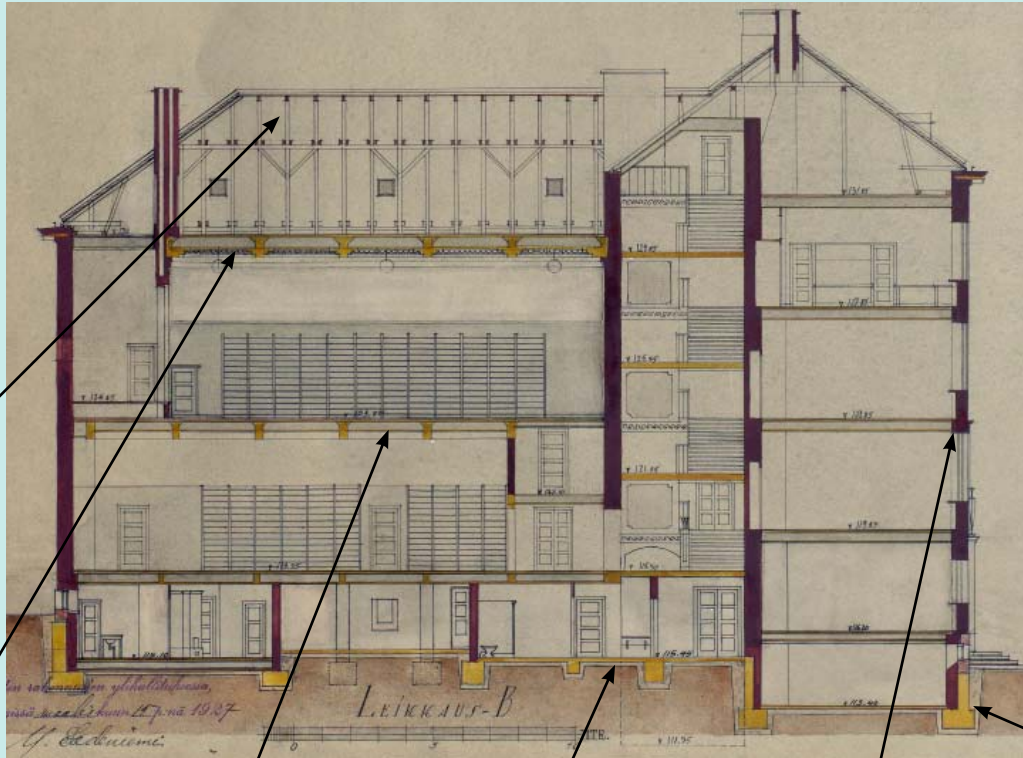
rautabetonipalkeista, niiden alapinnassa olevasta ohuesta rautabetonilaatasta ja päälle tulevasta erillisestä lattiarakenteesta. Välipohjan kantavien palkkien muotoiluun ja niiden varaan tulevan lattiarakenteen toteutukseen oli useita erilaisia vaihtoehtoja. (Neuvonen 2006) D-osan kolmannen ja viidennen kerroksen lattiassa olevien betonipalkkien ylälaippa on paikoitellen hyvin leveä. (Rakenneselvitys 2014) Palkkien yläosien laipat saatettiin jättää kokonaan raudoittamatta tai raudoitettiin vain kevyesti. (Neuvonen 2002)

Normaalikoulun välipohjat on toteutettu suurelta osin alalaattapalkistona, joka on täytetty orgaanisella materiaalilla kuten turpeella, muurajätteellä ja koksikuonalla. Alalaatan palkkien varaan on joko koolattu lautalattia tai rakennettu puusta muottilaudoitus ja valettu sen päälle irrallinen pintabetonilaatta. Näin lattiarakenteesta on muodostunut kaksoislaattapalkisto, josta on käytetty myös nimitystä tuplalaatta.

C-osan välipohjissa on käytetty kaksoislaattapalkistoa, jossa rakenteen kokonaiskorkeus on 450 mm, jossa alalaatan paksuus on 50 mm ja ylälaatan 60 mm. Rakenteen muottilaudoituksia ei yleensä ole purettu. Palkkien välissä on sekalainen täytemateriaali, joka koostuu sahanpurusta, turpeesta, hiekasta, tiili- ja laastijätteestä sekä mahdollisesti koksikuonasta. Ylälaatan päällä on jokin ohut ainekerros ja pintabetonilaatta. Pintabetonilaatan varaan on luokkahuoneissa voitu koolata lankkulattia.

1950- ja 60-lukujen vaihteen korjaustöissä ylimmän betonilaatan päälle on voitu lisätä tasoteikerroksia kuten rakennusselityksessä mainittu panssarimassa. Ala-aulassa ja

VANHAN KOULUTALON RAKENTEET

Vesikatto

Vesikatto on puisten katto-
tuolien ja aluslaudoituksen
varaan tuettu tiilikate. Ka-
ton alusrakenteet on tuettu
ulkoseinämuureihin.

Yläpohja

C- ja D-osien yläpohjat ovat
alalattaapalkkistoja. Palkkien
välissä ovat säilyneet alku-
peräiset orgaaniset täyteker-
rokset.

Välipohja

C- ja D-osien väli- ja ylä-
pohjien rakenteet ovat pää-
osin teräsbetonisia alalatta-
palkkistoja, joiden päällä on
rakennuksen valmistuessa
ollut betoninen irtoylälatta
tai puukoolattu lankkula-
tiarakenne. D-osan kolman-
nen ja viidennen kerroksen
lattiassa olevien betonipalk-
kien ylälaippa on paikoitel-
len hyvin leveä

Alapohjat

C- ja D-osissa alapohjat
ovat osaksi alkuperäisiä ra-
kenteita ilman lämmöne-
ristystä. Lattiassa on kaksi
betonilaattaa, joiden välissä
on pikisively. 1990-luvulla
alapohjaan on paikoitellen
lisätty lämpöeristeitä.

Pystyrunko ja ulkosei- nät

C- ja D-osien pystyrungon
muodostavat massiiviset
muuratut ulkoseinät ja sy-
dänmuuri. Seinät on rapat-
tu molemmin puolin.

Perustus

Rakennuksen kaikki osat on
perustettu maanvaraisesti
paikalla valettujen teräsbeto-
nianturoiden varaan.
Kellarikerroksen maanvas-
taiset seinät ovat paikalla-
valettuja betonisia perus-
muureja, joissa on kosteus-
eristeenä pikisively, joka on
yleensä verhottu tiilimuura-
uksella.

käytävillä lattiapinnoite on paikalla valettu mosaiikkibetonilaatta. Rakenneselvityksessä vuonna 2014 todettiin, että alkuperäiset orgaaniset täytteet ja paikoilleen jätetyt muottilauduitukset ovat alttiita mikrobivaurioille erityisesti WC-tilojen ympäristössä, vesipisteiden lähistöllä ja ulkoseinien vierustoilla. Ullakkokerroksessa mahdolliset vesikattovuodot ovat voineet kastella välipohjarakenteita. (Rakenneselvitys 2014)

Yläpohja

C- ja D-osien yläpohjat ovat alalattaapalkkistoja, joissa palkkien välissä ovat säilyneet alkuperäiset orgaaniset täyterrokset: tiiliä- ja laastijätettä ja purua. Niiden päällä on osassa ullakkoa vanerilevy, joka on peitetty vuorivillalla. Kulkukäytävien kohdalle on asennettu pelti, joka on suoraan kiinni yläpohjan eristeissä. D-osan ullakolle rakennetun luokkatilan yläpohjarakenne ei ole tiedossa. Tilojen alakatto on osin lappeen suuntainen, joten tuule-

KOKSIKUONA

Koksikuonaa käytettiin sellaisenaan ala-, väli- ja yläpohjien täytteenä. Koksikuonaa syntyy jäteaineena poltettaessa kivihiihtä ja koksia lämmityskattiloissa, höyryvoimaloissa ja vetureissa. Koksikuona sisältää aina jonkin verran rikkiyhdisteitä, mikä on aiheuttanut ongelmia rakenteissa olevien rautaosien ja putkien syöpyessä. Koksikuonaa hyödynnettiin myös niin kutsutun kuonabetonin ja erilaisten kipsilaastien lisäaineena. Koksi on kivihiilestä kuivatislaamalla valmistettua hiihtä, joka on kivihiihtä puhtaampaa ja polttoaineena lämpöarvoltaan parempaa. (Neuvonen 2006.)

tusrako vesikaton alla on kapea. C-osan IV-konehuoneen yläpohja on teräsrunkoinen, mineraalivillalla eristetty levyrakenne. (Rakenneselvitys 2014)

Väliseinät

C- ja D-osien alkuperäiset käytävien ja luokkatilojen väliseinät ovat kantavia puolentoista tai kahden kiven paksuisia muurattuja tiiliseiniä. Seinissä kulkee runsaasti vanhoja painovoimaisen ilmanvaihdon hormeja. Luokkatilojen väliset seinät ovat ohuempia muurattuja tiiliseiniä. Myöhemmissä muutoksissa toteutetut seinät ovat sekä muurattuja että levyrakenteisia seinä. (Rakenneselvitys 2014)

Ikkunat

Rakennuksen alkuperäiset kaksinkertaiset puuikkunat olivat kaksilasisia sisään-ulos-aukeavia ikkunoita, jotka oli jaettu joko kuuteen, kahdeksaan tai kahteentoista ruutuun. Yksi yläruutu oli avattava tuuletusikkuna. Ikkunoissa oli yksi pystysuuntainen välikarmi ja kahdeksanruutuisissa ikkunoissa yksi sen kanssa risteävä vaakasuuntainen välikarmi. Ilman lasituslistaa ja kittaus kiinnitettyjen lasiruutujen puitteet olivat ohuet ja sirot. Nykyiset ikkunapenkit on valettu paikalla betonista. (Neuvonen 2006) Ikkunoiden alla on alunperin ollut patterisyvennykset, jotka on ummistettu 1950-luvun peruskorjauksessa. Alkuperäisiä ikkunoita ja yksi väliovi on säilynyt B-osan kellarissa sijaitsevassa museotilassa (kuvat 100, 101). Ny-

kyiset puurakenteiset ikkunat muistuttavat puitejaoltaan vanhoja ikkunoita. Uusien ikkunoiden sisäpuitteessa on lämpölasia.

Vesikatto

Vesikatto on puisten kattotuolien ja aluslaudoituksen varaan tuettu betonitiilikate (piirustus 103). Vesikatto on oma yläpohjasta erillinen rakenteensa. Ullakkotila on alun perin ollut kylmää varastotilaa, jonne on myöhemmin rakennettu lämpimiä opetustiloja ja teknisiä tiloja. Vesikattoa kannattavat jämerät puiset kattotuolit ja run-

gon keskellä pystyt Y-tuet, jotka on tuettu rakennuksen kantavaan runkoon (kaavio 99). Ullakko on varustettu ikkunoilla ja paloluukuilla. Ullakon yksinkertaiset puukunat sormihakoineen ovat säilyneet alkuperäisinä.

Savikattotiilien käyttö yleisty Suomessa 1900-luvun alusta lähtien. Yleisesti käytettyjä tiilimalleja olivat yksi- tai kaksikouruiset falssikattotiilet tai kaksikouruinen kankikattotiili. Yleensä tiilikatteen kanssa suositeltiin kattohuovan käyttöä aluskatteena. Huovan päälle laitettiin rimoitus, jonka varaan tiilet ladottiin. Jiirien kohdalla käytettiin aluskatteena rauta- tai kuparipeltiä. (Neuvonen 2002)

Lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmä

Normaalikoulun alkuperäinen lämmitysjärjestelmä oli matalapainehöyrylämmitykseen perustunut keskuslämmitys. Koulun kellarissa C- ja D-osien kulmassa sijaitsi keskuslämmitysuoini, jota lämmittäjä lämmitti koivuhaloilla. Muistitiedon mukaan keskuslämmityksen teho koettiin riittämättömäksi etenkin talviaikaan. (Paunu 2000) Rehtorin kansliassa ja neljännen kerroksen luonnontieteiden kokoelmahuoneessa oli kaakeliuunit. Asuinhuoneissa oli kaakeliuunien lisäksi käytössä puuhellat. Laajennusosan valmistuessa 1950-luvun lopulla koko rakennuksen yhteinen pannuhuone sijaitsi B-osan kellarissa. Tuolloin vanhan koulurakennuksen keskuslämmitysjärjestelmä johtoineen ja pattereineen purettiin. Huoneissa sijainneet patterikaapit purettiin ja niihin johtavat raitisilmaventtiilit muurattiin umpeen. Myöhemmin 1970-luvulla rakennus liitettiin kaupungin kaukolämpöverkostoon.

Koulun alkuperäinen ilmanvaihto oli painovoimainen. Ilmanvaihtojärjestelmä perustui lämpötilan ja tuulen aiheuttamiin paine-eroihin sisä- ja ulkoilman välillä. Luokkien etuosassa oli ovelliset vetokaapit, jotka olivat yhteydessä seinämuurien sisällä kulkeviin ilmanvaihtohormeihin. Lisäksi luokissa oli käsin avattavat raitisilmaventtiilit, jotka avautuivat julkisivuun ristikoiden peittäminä aukoina.

IV-kuilut ja hormit

Koulutalon koneellista ilmanvaihtoa tehostettiin huomattavasti 1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä. C-osan kylmälle ullakolle rakennettiin ilmastointikonehuone (piirustus 94). Sekä vuonna 1928 valmistuneisiin C- ja D-osiin että vuonna 1959 valmistuneisiin A- ja B-osiin on rakennettu runsaasti uusia IV-kuiluja, jotka on avattu välipohjien läpi. Kuilut ovat teräsrunkoisia mineraalivillalla eristettyjä rakenteita, joissa on molemmiin

NIMI		JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU; YLAASTE JA LUKIO, PERUSKORJAUS, 2. VAIHE			
RAKENNUSPAIKAN OSOITE		KAUPUNGINOSA	KORTTELI	TONTTI	
YLIOPISTONKATU 1, 40100 JYVÄSKYLÄ		2	16	10	
N.O	TUOTE/KASITTELY/MATERIAALI	VÄRIMALLIT			
KATTO	Punainen betonikattotiili				
Pellitykset vesikatolla	PANSSARI sävyyn MC 6755, tiilen punainen				
SEINÄT	KENITEX 823 harmaan keltainen HERRÄSKARTANO sävyyn MC 6030 maal. valkoinen				
Puuosat yläosassa SAUMAT					
RAYSTÄÄT	KENITEX 831 vihertävän valkoinen MARMOSAN 6602 sininen KENITEX 831				
Räystäiden nopat VUORILAUDAT					
IKKUNAT	Tehdasmaalatut, valkoiset MARMOSAN 6602 sininen				
OVET	Puuovet Tummanruskea päihinäpetsi Metalliovet PANSSARI sävyyn MC 6213 sininen				
SOKKELI	Harmaa luonnonkivi				
Syöksytyrvet ja ritilät Ikkunapellit	PANSSARI sävyyn KENITEX 823 harmaankelt. PANSSARI sävyyn MC 6030 maalarin valkoinen				

NIMI		JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU YLAASTE JA LUKIO PERUSKORJAUS 3. RAKENNUSVAIHE			
RAKENNUSPAIKAN OSOITE		KAUPUNGINOSA	KORTTELI	TONTTI	
YLIOPISTONKATU 1 40100 JYVÄSKYLÄ		2	16	10	
N.O	TUOTE/KASITTELY/MATERIAALI	VÄRIMALLIT			
KATTO	Punainen betonikattotiili				
Pellitykset vesikatolla	RK-Peltikattomaali sävyyn MC 6755 tiilenpunainen				
SEINÄT	Kalkkimaalaus sävyyn MC 6264 harmaa				
SAUMAT					
RAYSTÄÄT / räystäskourut ja syöksytyrvet Koristeet VUORILAUDAT	Sävyyn MC 6066 valkoinen Sävyyn MC 6213 sininen Sävyyn MC 6066 valkoinen				
IKKUNAT	Sävyyn MC 6066 valkoinen				
OVET	Puuovet Tummanruskea päihinäpetsi Metalliovet Sävyyn MC 6213 sininen				
SOKKELI	Harmaa terastirappaus, vanha				
Teräsovat, pellitykset	Sävyyn MC 6066 valkoinen				

Kaavio 105. Vuonna 1928 valmistuneiden C- ja D-osien ulkävärityssuunnitelma liittyen 1990-luvun alun peruskorjaukseen.

puolin 10 mm paksu Luja A-levy (kuva 104). Rakenneselivityksen mukaan kuilujen tarkastusluukut ja niiden liittymät ympäröiviin seiniin ja välipohjiin ovat epätiivitä.

Hissi

Nykyisen hissin paikalla oli vuoden 1950-luvun muutostöiden yhteydessä rakennettu pieni neljälle kerrosta-solle pysähtyvä hissi. Peruskorjauksessa sen tilalle rakennettiin 8 hengen viidelle kerrosta-solle pysähtyvä yläkoneella varustettu henkilöhissi. Hissikuilu tehtiin kellari-kerrokseen ulottuvaksi.

Kaavio 106. Vuonna 1959 valmistuneiden A- ja B-osien ulkävärityssuunnitelma 1990-luvun peruskorjaukseen liittyen.

Julkisivujen pintamateriaalit

Julkisivujen kuntoa tutkittiin vuonna 2012 alkuperäisen koulurakennuksen ja vuonna 1959 valmistuneen laajennuksen osalta. (Controlteam 2012) Rappauksen alusrakenteena on punatiilimuuraus. Vanhimman vuonna 1928 valmistuneen osan julkisivurappaus on pinnaltaan sileää. Vuonna 1959 valmistuneen osan julkisivut ovat roiskerappausta. Työselityksen mukaan peruskorjauksessa 1990-luvun alussa vanhan koulutalon julkisivun rapatut pinnat ja rapatut koristealueet oli tarkoitus pinnoittaa Kenitex EH ja Marmosan -merkkisillä maaleilla. Vuonna 1959 valmistuneen laajennusosan roiskerappaus maalattiin kalkkimaalilla (kuvat 105, 106).

Arkkitehti Sakari Holman suunnitelman mukaan vanhan koulutalon julkisivujen sileä rappaus maalattiin keltaiseksi. Ikkuna-aukkoja ympäröivät koristelistat maalattiin valkoisiksi. Räystään alla sijaitsevan hammaslistan joka toinen hammas maalattiin siniseksi ja joka toinen valkoiseksi. Myös ikkunankehysten alaosassa olevia rustikoiteja korostettiin sinisellä sävyllä (kuva 107).

Vanhan koulutalon nykyinen julkisivuväritys poikkeaa 1990-luvun alussa toteutetusta ulkoasusta. Julkisivussa ei enää ole sinisiä korostuksia vaan hammaslista ja rustikoinnit ovat sävyltään yhtenäisen vaaleita. Sileän rap-

pauksen sävy on kellertävä. Julkisivussa on silmin havaittavia sävyeroja C-osan ja D- osan välillä. Myös C-osan Yliopistonkadun puoleisen julkisivun oikean puolen kahden viimeisen ikkuna-akselin rajaaman seinäalueen väriytyy poikkeaa hieman muusta seinäpinnasta.

Julkisivurappauksen vuonna 2012 tehdyn kuntotutkimuksen tulokset

Vuonna 1928 valmistunut osa – sileä rappaus

”- Julkisivun rappaus oli silmämääräisesti tarkastellen kohtalaisessa kunnossa.

- Suurelta osin rappaus on ehjää ja hyvin kiinni alustassaan.

- Yhtenäisiä ja laajoja kopoalueita ei juuri esiintynyt.

- Rappaukselle oli tehty aikaisemmin muutamia paikkauskorjauksia.

- Rappauksessa oli muutamia rappausalustaan asti ulottuvia halkeamia.

- Maalipinnoitteen ja pintarappauksen halkeilua/lohkeilua esiintyi paikoin etenkin ylimmän kerroksen ikkunoiden yläpuolella ja ikkunapielissä.

- Julkisivun yläosan koristeulokkeissa ja katonrajan alapuolella esiintyi paljon maalipinnan vaurioita ja rappausvaurioita.” (Controlteam 2012)

Vuonna 1959 valmistunut osa – roiskerappaus

”- Julkisivun rappaus oli silmämääräisesti tarkastellen hyväkuntoinen.

- Rappaus on ehjää ja hyvin kiinni alustassaan muutamaa pientä kopoaluetta lukuun ottamatta.

- Yhtenäisiä ja laajoja kopoalueita ei esiintynyt.

- Halkeamakohtia esiintyi lähinnä vain julkisivun yläosissa.

- Kalkkimaalipinta on kulunut.

- Ruokalan lastauskatoksen rintapellitys on irronnut seinästä.” (Controlteam 2012)

Ulokeparvekelaatat vuonna 1959 valmistuneessa osassa

”- Ulokeparvekelaattojen pinnoitteet ovat kuluneet ja hilseilleet.

- Laatat koostuvat pintalaatasta ja kantavasta laatasta.

- Laattojen reunoilla on tippapellitys pintalaatan ja kantavan laatan välissä.” (Controlteam 2012)

Savupiippu vuonna 1959 valmistuneessa osassa

”- Savupiipun päälle on asennettu peltihattu.

- Tiilissä ja laastisaumoissa ei silmämäärin esiinny merkittävää rapautumista.” (Controlteam 2012)

Rappauksen ja maalipintojen koostumus

Julkisivurappauksesta otettiin poranäytteet, joista tehtiin ohuthietutkimukset, joita saatiin seuraavat tulokset:

”- Rappaukset ovat pääosin kalkki-sementtilaasteja, kalkki-sementtisuhde on pääsääntöisesti arviolta 65–35.

- Harmaan roiskerappauksen pintarappausosuus on kalkkilaastia.

- Rappausten runkoaines on luonnonhiekkaa.

- Harmaan roiskerappauksen pinnalla on kalkkimaalipinnoite.

- Keltaisen julkisivurappauksen kalkkimaalin päällä on orgaaninen paksuhko (1,0-1,5 mm) pinnoite. Orgaanisessa pinnoitteessa on havaittavissa kuitumaisia partikkeleita, jotka ovat todennäköisesti asbestia.” Vuonna 2014

tehdyissä tutkimuksissa ulkomaalista otetusta näytteestä ei kuitenkaan löytenyt asbestia.

”- Kalkkimaalien tartunnat ovat pääosin hyvät. Orgaanisten pinnoitteiden tartunnat ovat osassa näytteitä rapautumisen seurauksena heikentyneet, ollen kuitenkin vielä kohtalaiset – hyvät.

- Keltaisissa julkisivurappauksissa on havaittavissa hiekoittumista ja rapautumista. Voimakkaimpia vauriot ovat vuonna 1928 valmistuneen osan räystään rappauskoristeissa.

- Osassa näytteitä rappausten sisäpinnat ovat levymäisen tasaisia, mikä viittaa rappausten ja alustojen väliin heikkoihin tartuntoihin.” (Controlteam 2012)

Sisätilojen maalaus

Työselityksen mukaan vuonna 1928 valmistuneen koulutalon sisäpintojen maalaustöissä on 1990-luvun alun peruskorjauksessa käytetty rakennusselityksen mukaan seuraavia materiaaleja:

Katot

-Vanha rappaus huonokuntoinen – osatasoitukset Breplasta S, Fintex-pintavahvistuskangas kiinnitys noin 5 mm limisaumoin Mestaripohja tai Monipohja samalla päältä telaten ja kiinnitemaalia runsaasti käyttäen, valmiiksimaalaus akrylaattimaali, Biora Himmeä tai Novaplast 4

-Vanha rappaus hyväkuntoinen – osatasoitukset Breplasta S, hiomaalaus ja valmiiksimaalaus Biora Himmeä tai Novaplast 4

-Vanha betoni – akrylaattimaali, Biora Himmeä tai Novaplast 4

-Kipsilevy – akrylaattimaali, Biora Himmeä tai Novaplast 4

Katot sosiaalityöissä

-Vanha rappaus – hiomaalaus ja valmiiksi maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla

-Kipsilevy – kaksi kertaa maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla

-Lautapinnat – kaksi kertaa lakkaus Natura-lakalla

Seinät kaikissa tiloissa

-Vanha rappaus – osatasoitukset Breplasta S, Fintex-pintavahvistuskangas kiinnitys noin 5 mm limisaumoin Mestaripohjalla tai Monipohjalla samalla päältä telaten ja kiinnitemaalia runsaasti käyttäen, ylisiloitus Spakeli-öljysilote, hiomaalaus ja valmiiksi maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla

-Vanha slammattu seinäpinta – Kaksi kertaa maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla

-Tiilipinnat – Kaksi kertaa maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla

-Kipsilevyt, Lujat ja Promatek-levyt – Breplasta tai Gyproc-valmistasoite, Fintex lasikangastapetti nro. 193 kiinnitys puskusaumoin Mestaripohjalla tai Monipohjalla samalla päältä telaten, kaksi kertaa maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla.

-Kellarikerroksen vanhat betonikat- ja seinät – Maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla

- Uudet betoni- ja Siporex-seinät – Kaksi kertaa maalaus Lujat tai Timanttipintamaalilla

Juhlasalin katto

- Osatasoitukset Breplasta S, Fintex-pintavahvistuskangas kiinnitys noin 5 mm limisaumoin Mestaripohjalla tai Monipohjalla samalla päältä telaten ja kiinnitemaalia runsaasti käyttäen, valmiiksi maalaus akrylaattimaali, Biora Himmeä tai Novaplast 4

-Juhlasalin profiililistat – esikäsitteilyt, osatasoitukset Breplasta S, hiomaalaus ja valmiiksi maalaus akrylaattimaali Biora Himmeä tai Novaplast 4

Erilliset maalaustyöt

-Puulattiat maalattavat uudet – Pohjamaalaus Permolla, johon on lisätty ohenninta noin 20 %, välimaalaus Permolla, johon on lisätty ohenninta noin 10 %, valmiiksi maalaus Permo

-Puulattiat maalattavat vanhat – Maalaus Permo

-Puulattia vahattavat uudet – Pohjustus imeyttäen öljyvahalla, johon on lisätty tärpättä noin 20 %, seos lämmitetään 40–50 °C ja levitetään pintaan imeyttäen. Kiillotus ja vahauskäsittelyt öljy- tai vesivahalla

-Betoni lattiat vanhat – Vesiohenteinen epoksireaktiolakka, epoksireaktiokitti, liotteen epoksireaktiomaali Epirex 200

-Teräsovet ja karmit vanhat ja uudet – Kruunu- tai Sadotex-teräsmaali

-Jalkalistat uudet – Permo

-Kynnykset maalattavat – Permo

-Kynnykset lakattavat – PU-2001-lakka

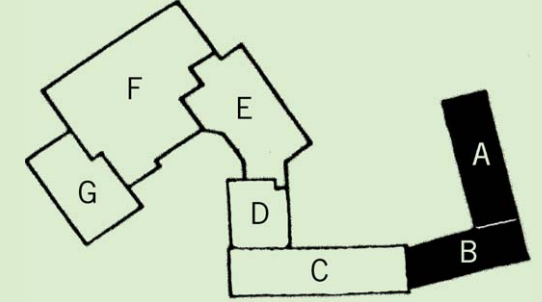
-Verholaudat ja kotelot – Topaasi-pohjamaali ja pintamaali

-Erilliset putket, ilmastointilaitteet ja hormit – RK-pelittakattomaali

-Kaidejohtimet – Maali- ja lakkakerrosten poisto, pohjustus Helo-lakalla, johon on lisätty ohenninta noin 30 %, kuultoväristy maaliöljyn, tärpätti ja serotiinin seoksella. Seokseen lisätään kuivia väripigmenttejä väritysmallin mukaisesti. Kaksi kertaa maalaus Helo-lakalla

-Kaideteräkset – Maalaus Sadotex tai kruunu-teräsmaali

VUOSINA 1955–1959 VALMISTUNEEN LAAJENNUSOSAN ARKKITEHTUURI

Normaalikoulun kauan odotettu laajennus toteutui vuosina 1955–1959. Laajennusosaan sijoittui luokkatiloja, kirjasto, opettajainhuone, terveydenhoitajan tilat ja koulukeittola sekä ruokala. Rakennushallituksen arkkitehti Toimi Hämäläisen suunnittelema rakennus edustaa 1950-luvun maltillista funktionalismia. Roiskerapatut julkisivut, punatiilinen satulakatto ja sadekatoksen pylväiden lämminsävyiset keraamiset laatat kuuluvat jälleerakennuskauden tyylipiirteisiin.

Kalkkimaalilla maalattu roiskerappaus sävytettiin maaväripigmentillä harmaaksi. Ikkunasyvennykset hienorapattiin. Sadekatoksen alapinta rapattiin karkealla roiskerappauksella. Jalusta on käsitelty pesubetonirappauksella ruutuihin jaettuna.

Vaihtelevat ikkunamuodot antavat ilmettä muuten niukkaeisille julkisivuille. B-osan sadekatoksen lippa oli detaljoitu poimupellillä. Rakennuksessa on kaksi ulokeparveketta, joissa on aikakaudelle tyypilliset rautaputkikaiteet. Laajennukseen kuului myös vuonna 1956 valmistunut voimistelusalisiipi, joka liittyi vanhan koulutalon juhlasaliin pohjoispäättyyn (kuva 110).

Jo ennen sotia monissa vuosisadan alkupuolella rakennetuissa kouluissa oli kärsitty tilanpuutteesta. Sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat tekivät oppikoulujen laajennuksista välttämättömiä. Normaalikoulun laajennusosa kuuluu samaan arkkitehtuuriltaan ekonomiseen vanhojen koulutalojen laajennusosien ryhmään kuin Jyväskylän Lyseon vuosina 1957–1959 valmistunut rakennushallituksen arkkitehti Einari Wennervirran suunnittelema laajennus. Lyseon laajennuksessa luokat oli ryhmi-

tely kahden porrashuoneen ympärille. Näin oli välttytty pitkiltä käytäviltä ja säästetty tilaa. Kolmikerroksisen laajennusosan harja ei tässä tapauksessa noussut vanhaa päärakennusta korkeammaksi. Lyseon laajennukseen liittyi myös vanhan koulutalon sisustuksen lähes täydellinen modernisointi. Normaalikoulun vanhan osan korjaus oli tässä suhteessa säilyttävämpi. Esimerkiksi koulutalon vanhat peiliovet ja koristeelliset pääovet kunnostettiin.

Toivo Salervon ja Hjalmar Åbergin suunnittelema koulutalo sai rinnalleen oman aikakautensa ryhdikkään uudisrakennuksen. Laajennuksen Yliopistonkadun suuntainen julkisivu on loivassa kulmassa päärakennukseen nähden. Ratkaisu keventää kokonaisuuden massiivisuutta ja antaa molemmille rakennuksille itsenäisyyttä ahtaan tontin suomissa rajoissa. Normaalikoulun laajennuksessa puolestaan sovellettiin samankaltaista sivukäytäväjärjestelmää kuin vuonna 1928 valmistuneessa vanhassa päärakennuksessa. Laajennusosan korkeus – neljä kerrosta ja ullakko – sovitettiin vanhan koulutalon mittakaavaan.

Laajennuksen harja jää hieman vanhan rakennuksen harjaa alemmaksi, joten rakennusten kerroskorkeudet ja ikkunalinjat eivät osu kohdakkain. B-osan porrashuoneen kapeat, korkeat pieniruutuiset ikkunat kuitenkin soveltuvat laajennusta vanhan päärakennuksen rytmiin (kuva 108).

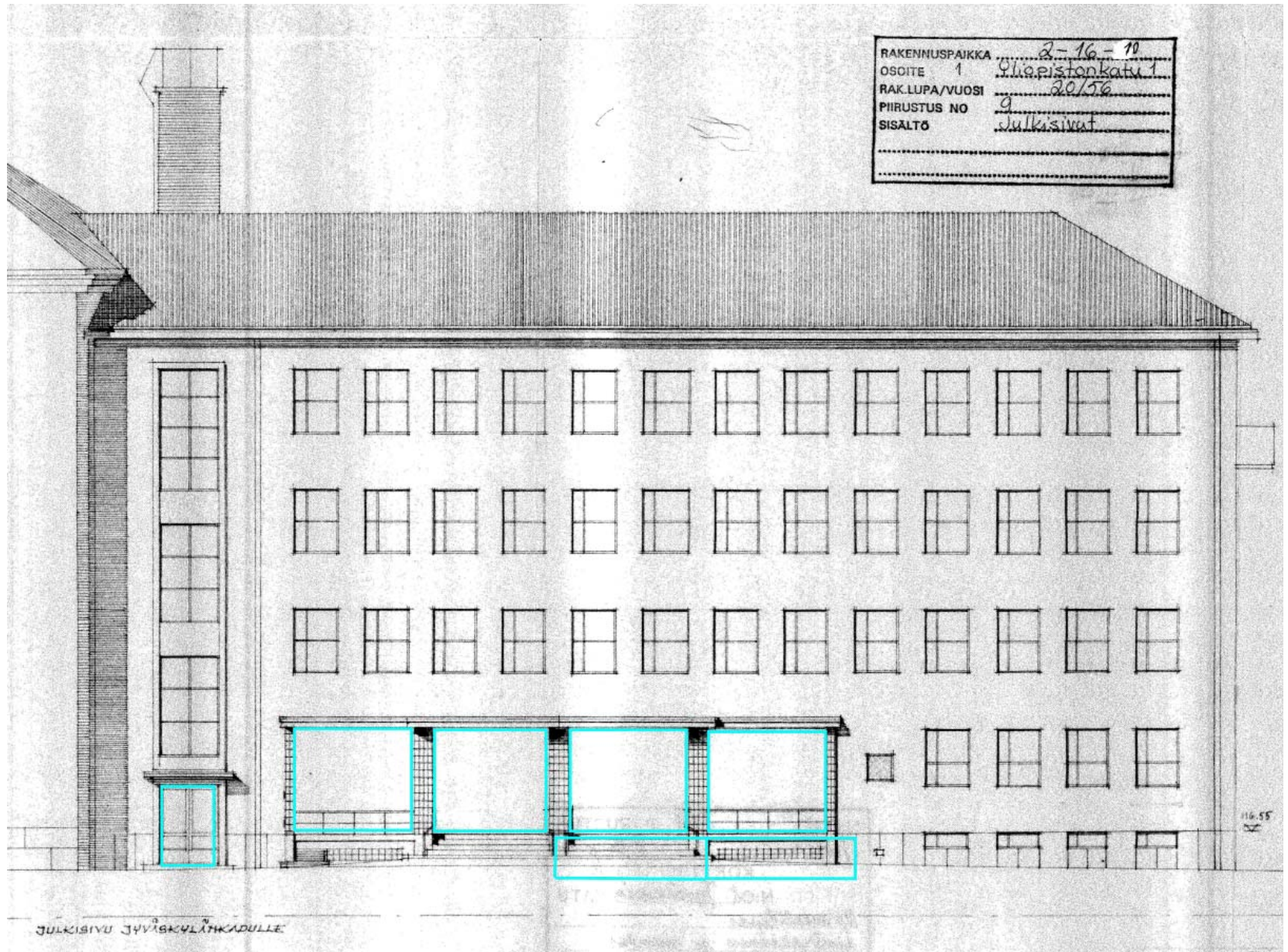
Sisustus

Laajennusosan sisätilat on ratkaistu sijoittamalla luokahuoneet ja muut tilat sivukäytävien varrelle. A-osassa käytävä on Oikokadun puolella ja luokat sisäpihan puolella kun taas B-osassa taas luokahuoneet on sijoitettu Yliopistonkadun puolelle ja käytävä pihan puolelle. Ylälaattapalkiston palkit muodostavat näkyvän rakenteen B-osan käytävän katossa (kuva 111). Laajennusosan pääporrashuone sijaitsee B- ja C-osien liitoskohdassa. Korkeaa pieniruutuinen ikkuna valaisee epäsäännöllisen muotoista porrashuonetta, jonka sisäkulmat on pyöristetty. Porraskaitteet on päällystetty mosaiikkibetonilla (kuva 108). Porraskaitteet ovat sirot metalliputkikaiteet, joiden käsijohteet alun perin olivat lakattua koivua. Kaitteiden metalliosat oli maalattu valkoiseksi.

Luokkien ovet ja muut välitiet olivat puurakenteisia laakaovia, joiden pinta oli lakattua vaneria (kuva 113). Osassa luokista oli malliltaan viistot opettajankorokkeet. Lattiapinnoitteena käytettiin linoleumia tai vinyylilattioita. Mosaiikkibetonilla pinnoitetut ikkunapenkit ja alkuperäiset puuikkunat antavat rakennuksen sisätiloille aikakauden rakennukselle tyypillistä ilmettä. Laajennus-

Kuva 110. Kuvassa näkyy normaalikoulun rakennus ennen laajennusosan rakennustöiden aloittamista vuonna 1989. Vuosina 1955–1956 rakennettu liikuntasali on yhä paikoillaan. Oikokadun suuntaisen A-osan katolle ei ole vielä rakennettu musiikkiluokan korotusta. C-osan harjalla näkyy vielä lipputanko.

112

osa kalustettiin ajanmukaisilla kalusteilla. Uudet pulpetit ja opettajanpöydät olivat moderneja metalliputkirakenteisia malleja, joiden kannet olivat vaneria (kuva 115). Uuteen opettajainhuoneeseen hankittiin tummaksi pet-satut ja lakatut Olof Ottelinin suunnittelemat modernisti muotoillut puukalusteet (kuvat 116, 118). Tuolit oli toppattu vaahtomuovilla ja verhoiltu villakankaalla. Osa kalusteista on otettu yliopiston tiedemuseon kokoelmaan. Seinät maalattiin, mutta 1950-luvulla sisätiloissa käytetyt sävyt eivät ole tiedossa.

Säilyminen ja muutokset

Laajennusosan sisätilat kokivat merkittäviä muutoksia vuosien 1990–1993 peruskorjauksessa. Vaikka luokissa tehtiin väliseinämuutoksia, säilyi luokkien ja käytävien välinen seinä paikoillaan. Käytävien ikkunattomille seinille rakennettiin säilytyslokeroita oppilaiden käyttöön. Myös ilmanvaihdon koteloidut kanavat kavensivat käytäviä. Peruskorjauksessa sekä vuonna 1928 valmistunut päärakennus että vuonna 1959 valmistunut laajennus saivat yhtenäisen sisustuksen 1980-luvun tyyliin. A-osan alakerrassa sijainnut koulun kirjasto siirtyi D-osaan. Koulun ruokalaa laajennettiin ja ruokala sai Sakari Holman suunnitteleman uuden sisustuksen johon kuuluvat kaare-

va tarjoilutiski erityisesti normaalikoulua varten suunnitellut pöydät ja tuolit (kuva 139, huonekortti ?).

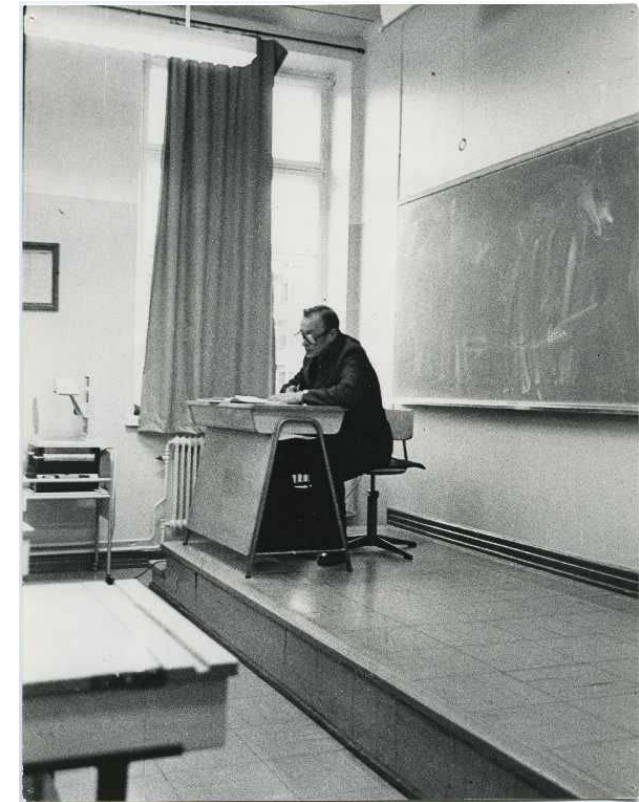
Myös 1950-luvun laajennusosan väliovet vaihdettiin vaaleisiin lakattuihin levyrakenteisiin laakaoviin. Kerrosten käytävien seinät maalattiin kukin omalla pastellisävyyllään. Ylimmän kerroksen väri on sininen, kolmannen kerroksen vihreä ja toisen keltainen. Porrashuoneet maalattiin siten, että seinän alaosa oli tummansininen ja yläosa valkoinen. Myös 1950-luvun laajennusosan porrashuoneiden metallikaiteet maalattiin tummansinisiksi ja käsijohteet vaihdettiin samankaltaisiksi tummaksi pet-satusta lakatusta puusta valmistetuiksi kuin vanhan päärakennuksen porrashuoneissa (kuva 108).

Luokat saivat yhtenäisen kalustuksen, johon kuului kiinteitä kaappeja ja tarkkailijoille tarkoitettuja taittuvia tuoleja seinänvierillä. Opettajankorokkeet purettiin. Lattian vinyylilaatat ja linoleumit vaihdettiin uuteen linoleumiin. Käytävälle kiinnitettiin kiinteitä naulakkoja kuten vanhan koulutalon puolella. Kalusteiden ja naulakoiden metalliosat maalattiin yhtenäisellä lämpimän sinisellä sävyllä (liite 3). A-osan toiseen kerrokseen toteutettiin uudet kotitalouden opetuksen tilat, joihin kuului myös malliasunto (kuvat 146, 147). Samoin A-osan ullakolle rakennettiin musiikkiluokka (kuva 152).

JULKISIVUT

B-osan Yliopistonkadun puoleinen julkisivu

Laajennusosan päämassa – nykyisen rakennuksen B-osa – jatkaa vanhan päärakennuksen Yliopistonkadun puoleista julkisivua hieman vanhaa rakennusta matalampana. Nelikerroksinen laajennus asettuu loivaan kulmaan suhteessa vanhan koulutalon massaan (kuva 109). Rakenn-

Kuva 115. Vuonna 1961 toteutetuissa korjauksissa myös C- ja D -osien luokat saivat vinyylilaattalattian ja modernit kalusteet.

ulko-ovi vaihdettiin uuteen teräsrakenteiseen lasioveen. Katokseen johtavia porraskelmia kavennettiin puolella ja portaiden paikalle rakennettiin betonirakenteinen istutuslaatikko. Sadekatoksen ja sisäänkäynnin lipan pelityksessä on tehty muutoksia. Kuvassa 117 pellityksen väri vaikuttaa tummalta.

B-osan pihasivu ja A-osan pääty

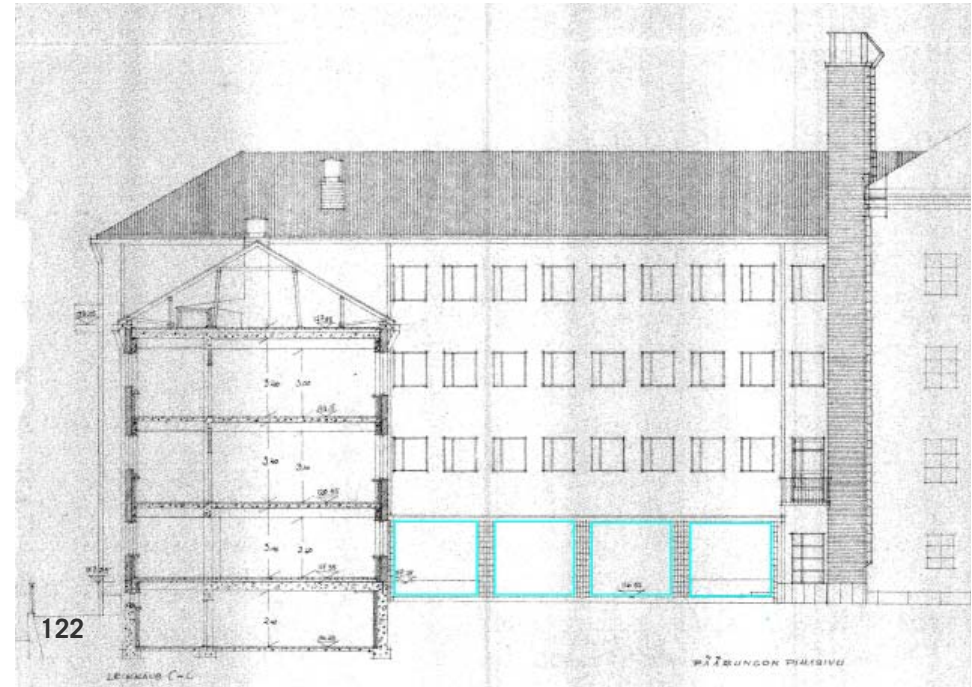
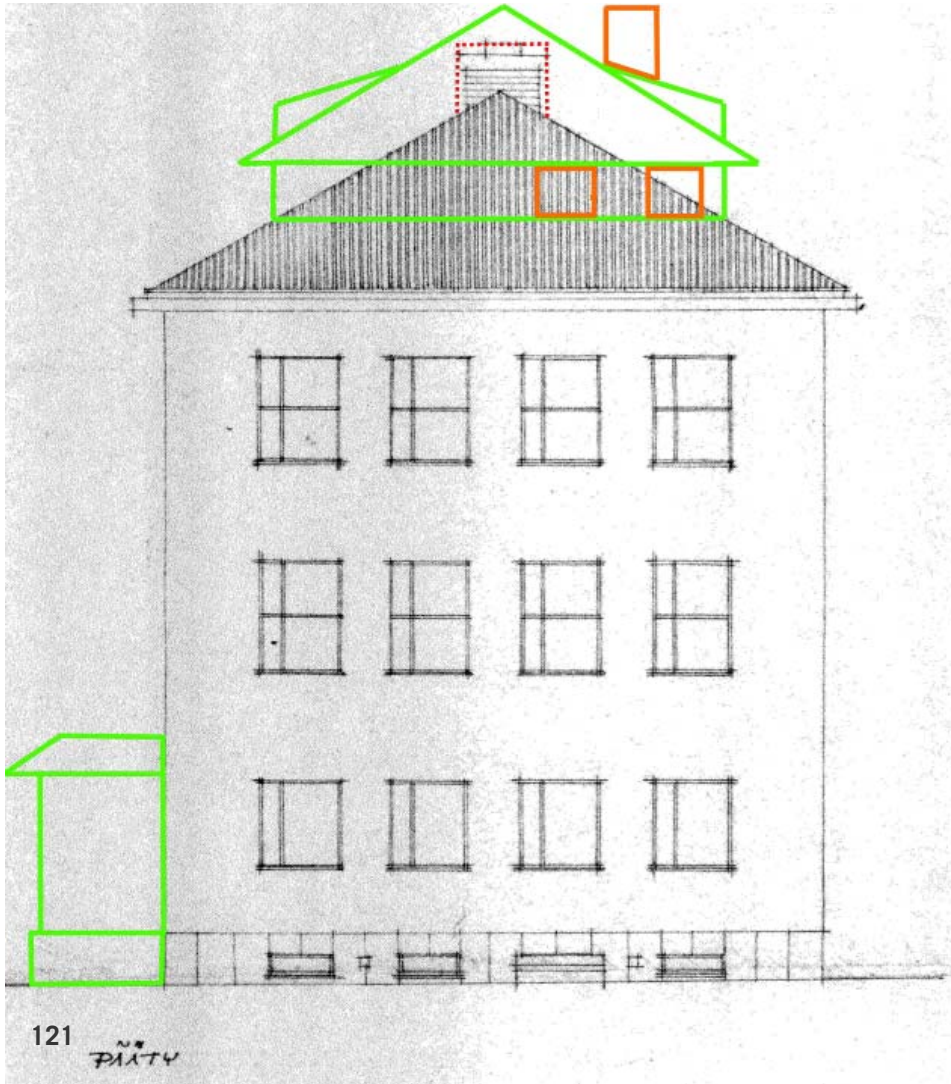
Pihasivulla B-osan ja C-osan liitoskohtaan sijoittuu keskuslämmitysjärjestelmän korkea punatiilinen nelikulmainen savupiippu. Julkisivussa on yhdeksän ikkuna-akselia (kuva 123). Toiseen kerrokseen sijoittuu ulokeparveke. Ensimmäinen kerros avautuu läpi talon johtavaan sadekatokseen. Lisäksi ensimmäiseen kerrokseen sijoittuu porrashuoneen pieniruutuinen ikkuna. A-osan pääty oli kolmekerroksinen aumakattoinen rakenne (kuva 125). Alimman kerroksen ikkunat olivat henkilökunnan asuntojen ikkunoita. Kahden ylimmän kerroksen puittejaoltaan alakerrasta poikkeavat ikkunat avautuvat luokahuoneisiin. Alakerran ikkunat avautuvat asuntoihin ja ruokalaan.

nusosien liitoskohdassa on porrashuone, jonka suuret kuusi- ja kahdeksanruutuiset ikkunat voi tulkita viittauksena 1920-luvun klassismiin (kuva 117). Laajennusosan hieman epäsymmetrinen julkisivu jakautuu kolmeentoista ikkuna-akseliin. Uudisrakennuksen ikkunat on aikakaudelle tyypilliseen tapaan jaettu puitteilla pienempiin osiin. Laajennuksen B-osan erityispiirre oli ensimmäiseen kerrokseen sijoittuva läpi rakennuksen ulottuva molem-

milta puolin avoin sadekatos. Valmistuessaan B-osa on muodostanut ikään kuin pihamaalle johtavan portin. Sadekatoksen lippa ja porrashuoneen sisäänkäynnin lippa oli detaljoitu poimupellillä (kuvat 117, 119).

Säilyminen ja muutokset

Laajennusosan pääjulkisivu on säilyttänyt ominaispiirteensä hyvin (piirustus 112). Suurin muutos on ollut avoimen sadekatoksen lasittaminen aulaksi teräsrakenteisella lasiseinällä ja lasiovilla 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä (kuva 119). Samalla myös porrashuoneen

- Vuonna 1993 toteutettu lasiaula
- Vuosina 1989-1993 toteutetut rakenteet.
- Puretut rakenteet.
- Vuonna 2010 toteutetut rakenteet

Säilyminen ja muutokset

Laajennusosan päärunгон pihasisivu on muutoksista huolimatta säilynyt varsin lähellä valmistumisaikeista asuaan (piirustus 122). Suurin muutos on ollut aiemmin avoimen sadekatoksen lasittaminen aulaksi. Toisen kerroksen ulokeparvekkeen kaide ja ulko-ovi ovat säilyneet ilman suuria muutoksia. A-osan päädyn katto on muuttunut voimakkaasti A-osan korotuksen myötä (piirustus 121). Korotusosan päätyyn on avattu kaksi IV-säleikköä vuonna 2010.

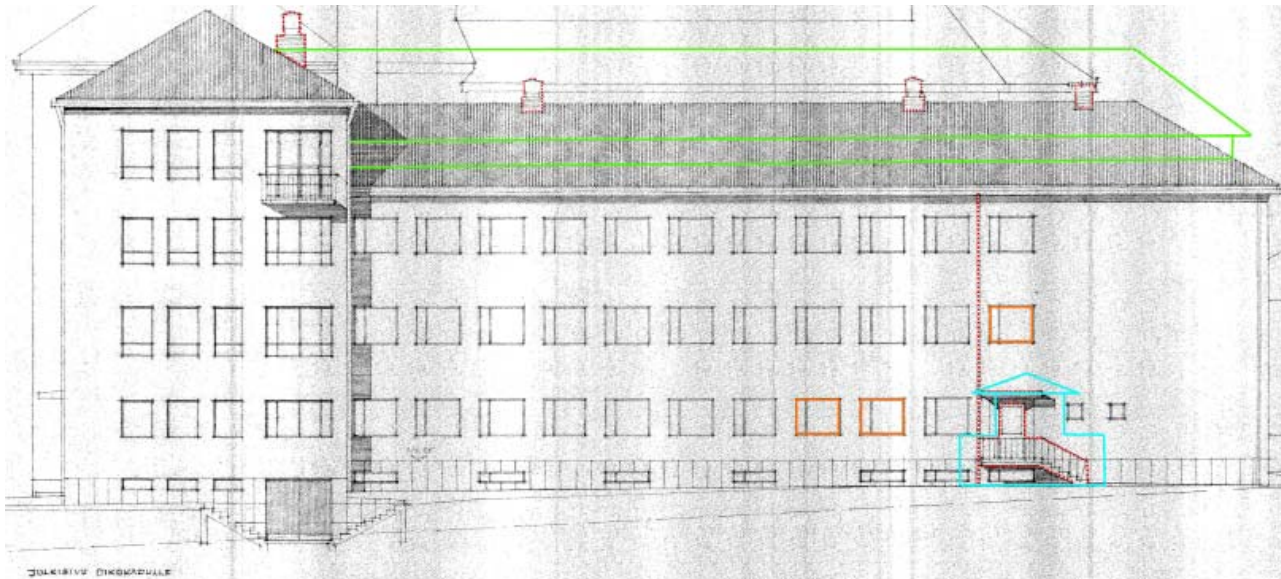
Julkisivu Oikokadulle

Laajennusosan Oikokadun puoleinen julkisivu koostuu kolmikerroksisen A-osan pitkästä sivusta ja B-osan päädystä, johon sijoittuvat ajo pohjakerroksen polttoainetarastoon ja ylimmän kerroksen parveke (kuvat 120, 124). A-osan ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevalla koulukeittolalla on oma katoksen suojaama sisäänkäynti lähellä itäpäätyä.

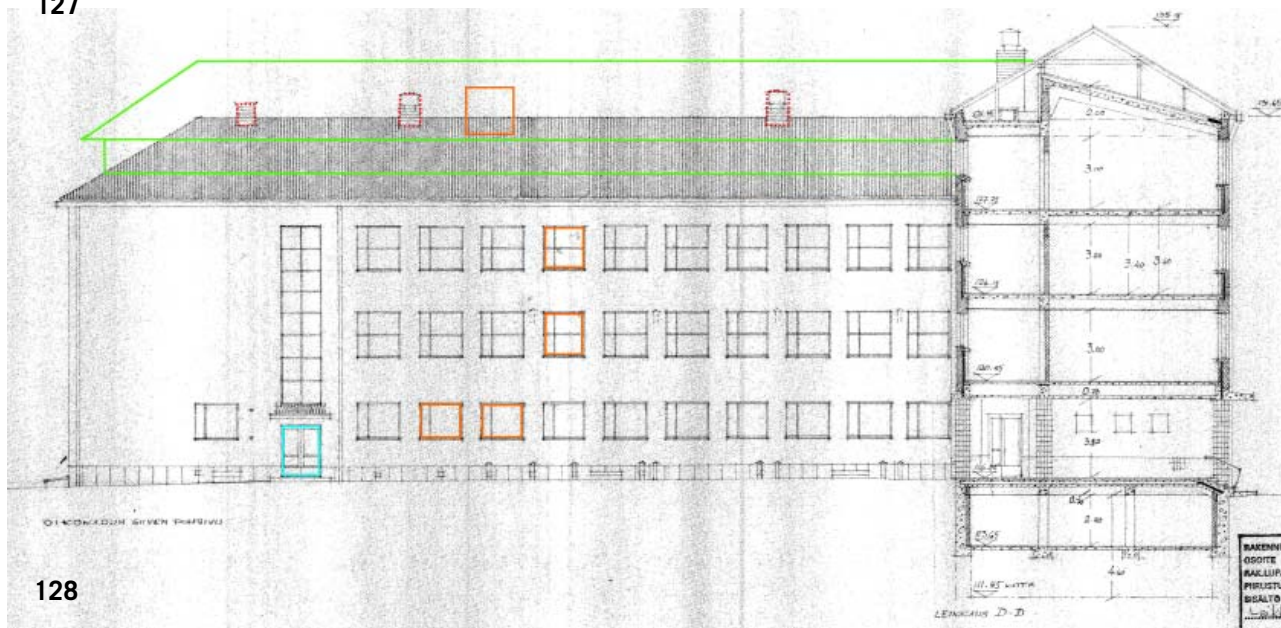
Säilyminen ja muutokset

A-osan Oikokadun puoleinen julkisivu on kokenut joitakin muutoksia. Ullakolle on 1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä rakennettu luokkatiloja (piirustus 127). Samassa yhteydessä katon harjaa on korotettu ja lappeeseen on avattu rivi nauhaikkunoita. Myös koulukeittolan sisäänkäynnin eteen on rakennettu jätekatos. Vuonna 2010 julkisivusta vaihdettiin kolme ikkunaa tilaja IV-muutosten yhteydessä. B-osan päädyn ulokeparveke metalliputkikaiteineen ja parvekkeenovi ovat säilyneet ilman suuria muutoksia. Parvekkeenovi on ummistettu sisäpuolelta.

127

128

- Vuonna 1993 toteutettu teräslasiovi- ja katorakenteet.
- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet kattorakenteet.
- Puretut rakenteet.
- Vuonna 2010 uusitut rakenteet

Oikokadun siiven pihisivu

A-osan pihanpuoleinen siipi jakautuu kymmeneen ikkuna-akseliin (kuva 130). Itäpäädyssä on porrashuone, joka näkyy julkisivussa kapeana, korkeana ja pieniruutuisena ikkunana. Porrashuoneen itäpuolelle avautuu tilan entisen vahtimestarin asunnon nykyisen kouluterveydenhoitajan tilan yksittäinen ikkuna.

Säilyminen ja muutokset

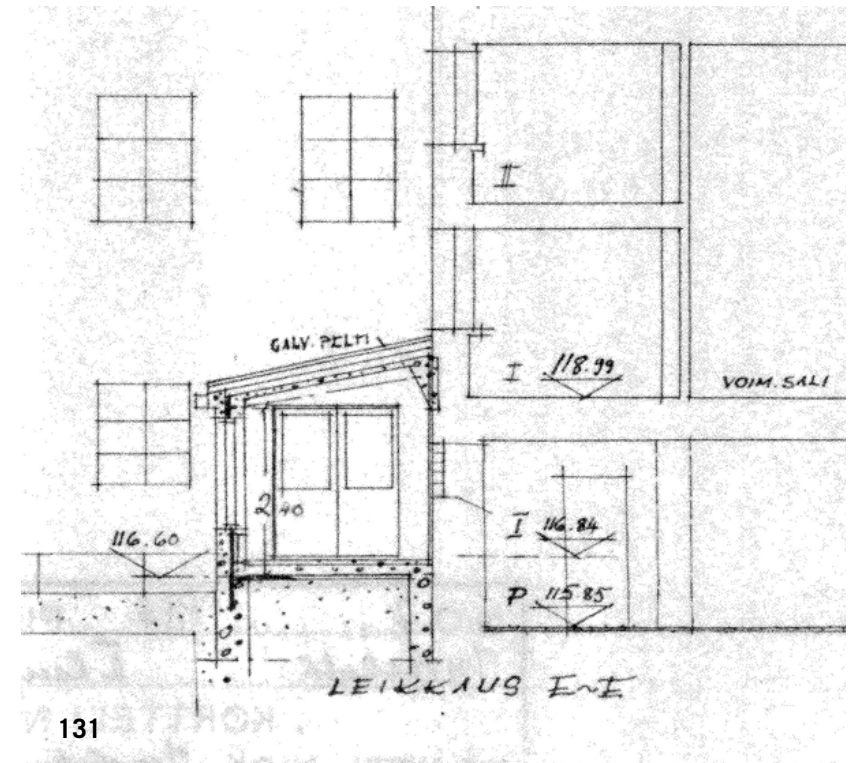
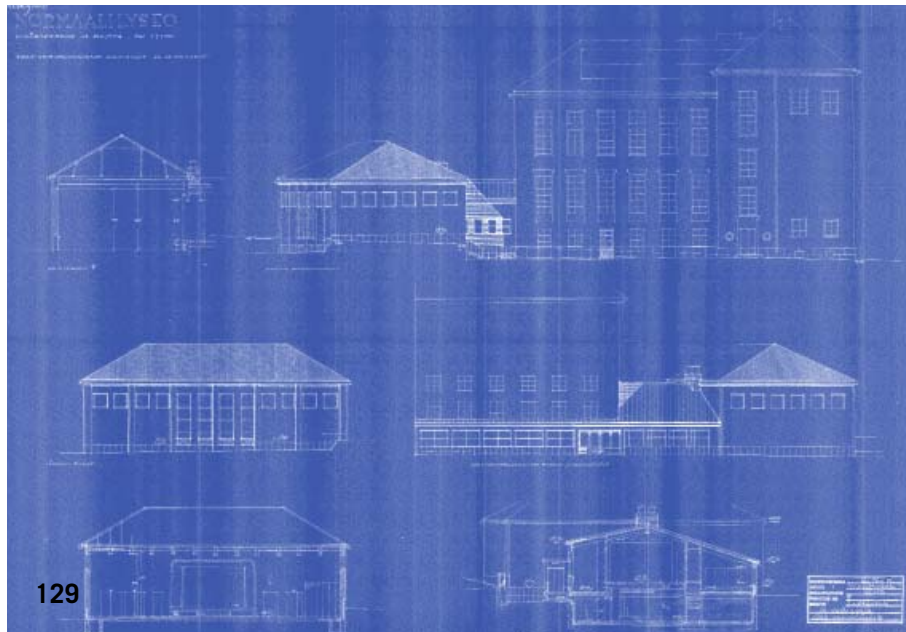
Ullakolle rakennetut opetustilat näkyvät myös pihan puolelle katon lappeeseen avattuna ikkunarivinä (piirustus 128). Pihalle avautuva porrashuoneen ovi on vaihdettu 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä teräsrunkoiseen lasioveen. Vuonna 2010 keittolan muutostöiden yhteydessä julkisivusta vaihdettiin neljä ikkunaa ja katolle rakennettiin IV-hormi.

Voimistelusalisiipi ja yhdyskäytävä

Vuonna 1956 valmistunut voimistelusalisiipi liittyi D-osan päätyyn (piirustus 129). Voimistelusaliksi koostui suorakulmaisesta aumakattoisesta saliosasta ja satulakattoisesta liitososasta. Kulku vanhan päärakennuksen ala-aulasta voimistelusalisiipeen järjestettiin pihan puoleiselle seinustalle rakennettua käytävää pitkin (piirustus 131). Salirakennuksen aumakatto oli tiilikatteinen ja liitososan peltikatteinen (kuva 53, s. 29). Siipirakennus oli rapattu samanlaisella roiskerappauksella kuin A- ja B-osat. Julkisivut oli jäsenelty vaihtelevan kokoisilla ja muotoisilla ikkunoilla. Siipirakennuksen ensimmäiseen kerrokseen sijoituivat sali ja näyttämö (kuva 132). Pohjakerroksessa olivat varastotilat, pukuhuoneet ja suihkuhuone.

Säilyminen ja muutokset

Voimistelusalisiipi purettiin vuonna 1989 uuden laajennusosan tieltä (kuvat 45, 47 s. 27). Ala-aulasta siipeen johtanut käytävä säilytettiin (kuva 125). Julkisivujen pintamateriaalien osalta käytävä muistuttaa 1950-luvun laajennusta. Seinäpinnat on roiskerapattu, ikkunasyvennykset hienorapattu ja jalusta peitetty rouhepintaisilla betonilevyillä. Käytävän vanha ulkoneva sisäänsynti ulko-ovineen purettiin ja korvattiin ikkunoilla. Uusi sisäänkäynti rakennettiin uuden laajennusosan kulmaan (kuva 48, s. 28). Käytävän alunperin hyvin loivaa kattokulmaa jyrkennettiin siten, että se peittää nykyään D-osan toisen kerroksen ikkunarivin alimmat ruudut. Myös käytävän ikkunat vaihdettiin peruskorjauksen yhteydessä rakenteeltaan samanlaisiin ikkunoihin kuin C- ja D-osassa. Käytävän sisäseinään jätettiin näkyville D-osan pohjakerroksen ulkoseinän entiset lämmittäjän asuntoon avautuneet ovet ja ikkunat sekä osa kivijalkaa. Oviaukko on edelleen käytössä ja ikkunoihin on rakennettu näyttelyvitriinejä.

LAAJENNUSOSAN SISÄTILAT

Kellarikerros

Rakennuksen valmistuessa A-osan kellariin sijoittuivat kouluruokalan talouskellari, asuntojen kellarit, pesutupa ja väestönsuoja. Kellariin tehtiin myös varaus saunalle. B-osan kellariin sijoittui suuri polttoainevarasto. Varastoon ajettiin rakennuksen päätyyn Oikokadun puolelle avautuvan parioven kautta. B- ja C-osan liitokohtaan sijoittui kattilahuone sekä porrashuoneen alin taso. Myös vuonna 1928 valmistunutta koulutaloa lämmitettiin 1950-luvun laajennusosan pannuhuoneesta.

Säilyminen ja muutokset

1970-luvun muutokset

B-osassa sijainneen polttoainevaraston osa muutettiin vuonna 1974 Keski-Suomen ja Vaasan piirirakennustöiden työntekijöiden sosiaalituloiksi ja maalivarastoksi. (Lupa 297/73) Tilat erotettiin kevyillä väliseinillä avoimesta kellaritilasta (piirustus 135). Vuoden 1973 pohjapiirroksista käy ilmi, että kattilahuoneesta on tuolloin purettu lämmityslaitteet, joten rakennus on todennäköisesti näihin aikoihin liitetty kaupungin kaukolämpöverkkoon.

1990-luvun muutokset

Peruskorjauksessa B-osan kellariin 1970-luvulla rakennettujen sosiaalitulojen seinärakenteet ja enin osa pintamateriaaleista säilytettiin ennallaan (piirustus 136). Tilat otettiin nyt koulun henkilökunnan käyttöön. Lisäksi entisestä polttoainevarastosta erotettiin uusilla kevyillä väliseinillä siivouskeskus ja kiinteistöhuollon tila. B-osan entiseen kattilahuoneeseen rakennettiin museotila (kuva 134). Museo avattiin vuonna 1996. Entisen kattilahuoneen lattia on huomattavasti muuta kellarialueita alempana. Museotilassa on seinärakenteen sisäpintaan lisätty levyrakenne, jonka takana on todennäköisesti jäljellä vanha rakenne. Ulkoseinän ja väliseinien alaosat ovat tilan syvyyden vuoksi maanvastaisia rakenteita. (Rakenneselvitys 2014)

A-osan kellarissa väestönsuojan seinärakenteet ja käyttötarkoitus säilytettiin (kuva 137). Saunalle varattu tila muutettiin koulun arkistohuoneeksi. Pesutuvan paikalle rakennettiin varastotilaa sekä sosiaali- ja WC-tiloja hen-

kilökunnalle. Rakennuksen pätyyn entisten talouskellarien paikalle tehtiin varastotilaa ja tila muuntajalle (piirustus 136).

Ensimmäinen kerros

Rakennuksen valmistuessa B-osan ensimmäinen kerros koostui avoimesta betonilaatoitetusta sadekatokses-

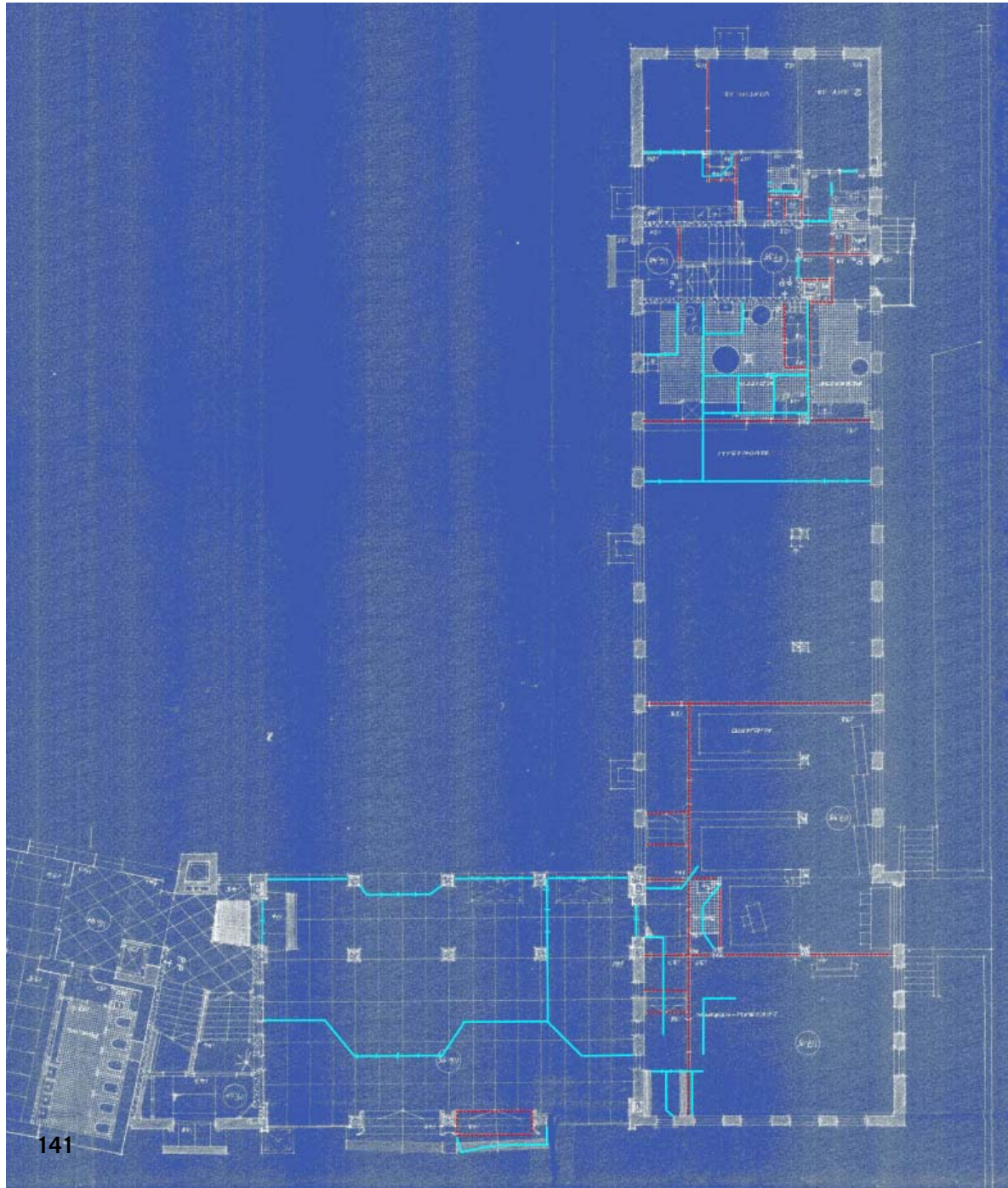
ta, jonka päädyistä oli käynti A- osan sisätiloihin ja B- ja C-osien liitoskohdassa sijaitsevaan porrashuoneeseen. Sadekatoksen teräsbetonirakenteiset pylväät on päällystetty lämminsävyisillä kellanruskeilla lasittamattomilla keraamisilla laatoilla.

A-osan pätyyn porrashuoneen taakse sijoituivat vahtimestarin ja siivoojan asunnot. Porrashuoneen toisella puolella sijaitsi kouluruokalan keittiö ja ruokasali (kuva 138). A- ja B-osan kulmaan sijoittui koulukirjasto lukusaleineen.

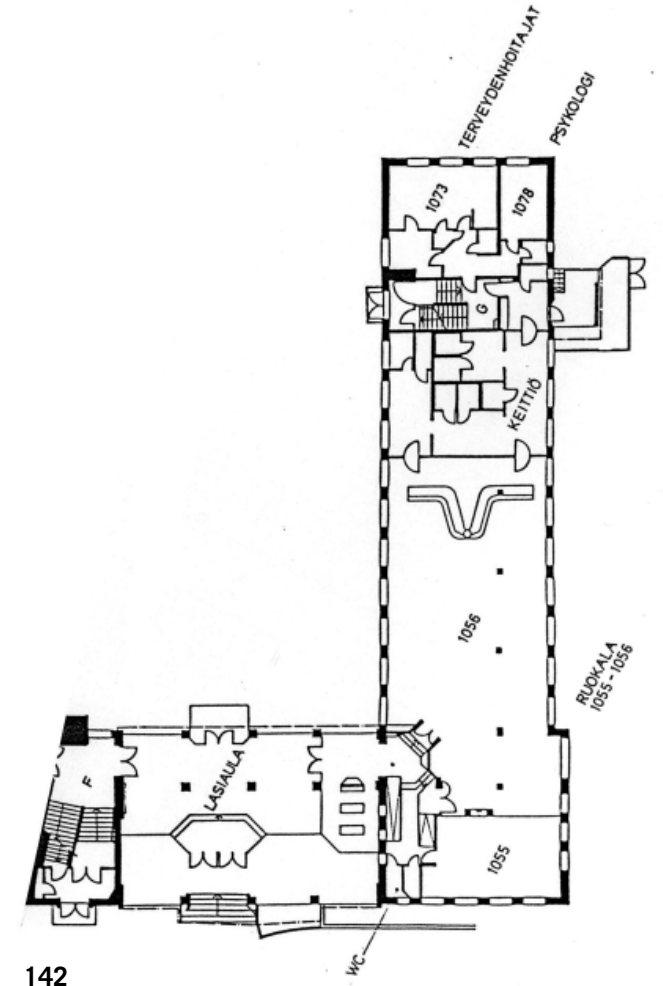
Säilyminen ja muutokset

A-osan päädyn asuntojen väliseinärakenteet säilytettiin suurelta osalta 1990-luvun alun peruskorjauksessa. Tilat otettiin kouluterveydenhoidon käyttöön. Kouluruokalan sisäänkäynnin yhteyteen tehtiin suurempi tila tavaran vastaanotolle (piirustus 141). Ruokalan keittiötä suurennettiin ruokasalin suuntaan ja keittiö uudistettiin. Koulun kirjasto siirrettiin D-osaan ja entiset kirjaston tilat otettiin laajennetun ruokasalin käyttöön. Opettajille järjestettiin salin kulmaan omat ruokailutilat (piirustus 142). Ruokasalin aulan yhteyteen toteutettiin uudet WC-tilat. Ruokasaliin arkkitehti Sakari Holma suunnitteli uuden linjaston ja kalusteet. Vuonna 2010 keittiön tilajärjestelyt, tekniikka ja ilmanvaihto uusittiin suurelta osin Arkkitehtipalvelun suunnitelmien mukaan (Lupa 10–325).

B-osan avoin sadekatos lasitettiin teräsrakenteisilla lasiseinillä umpinaiseksi aulaksi, joka on kylmää tilaa (kuva 140). Osa aulasta erotettiin lasiseinillä ruokalan naulako- ja käsienspesutilaksi. Yliopistonkadulta sadekatokseen nousevaa portaikkoa kavennettiin puolella. Poistettujen portaiden paikalle tehtiin betonirakenteinen istutusallas, joka jatkuu seinustalla rakennuksen kulmaan saakka.

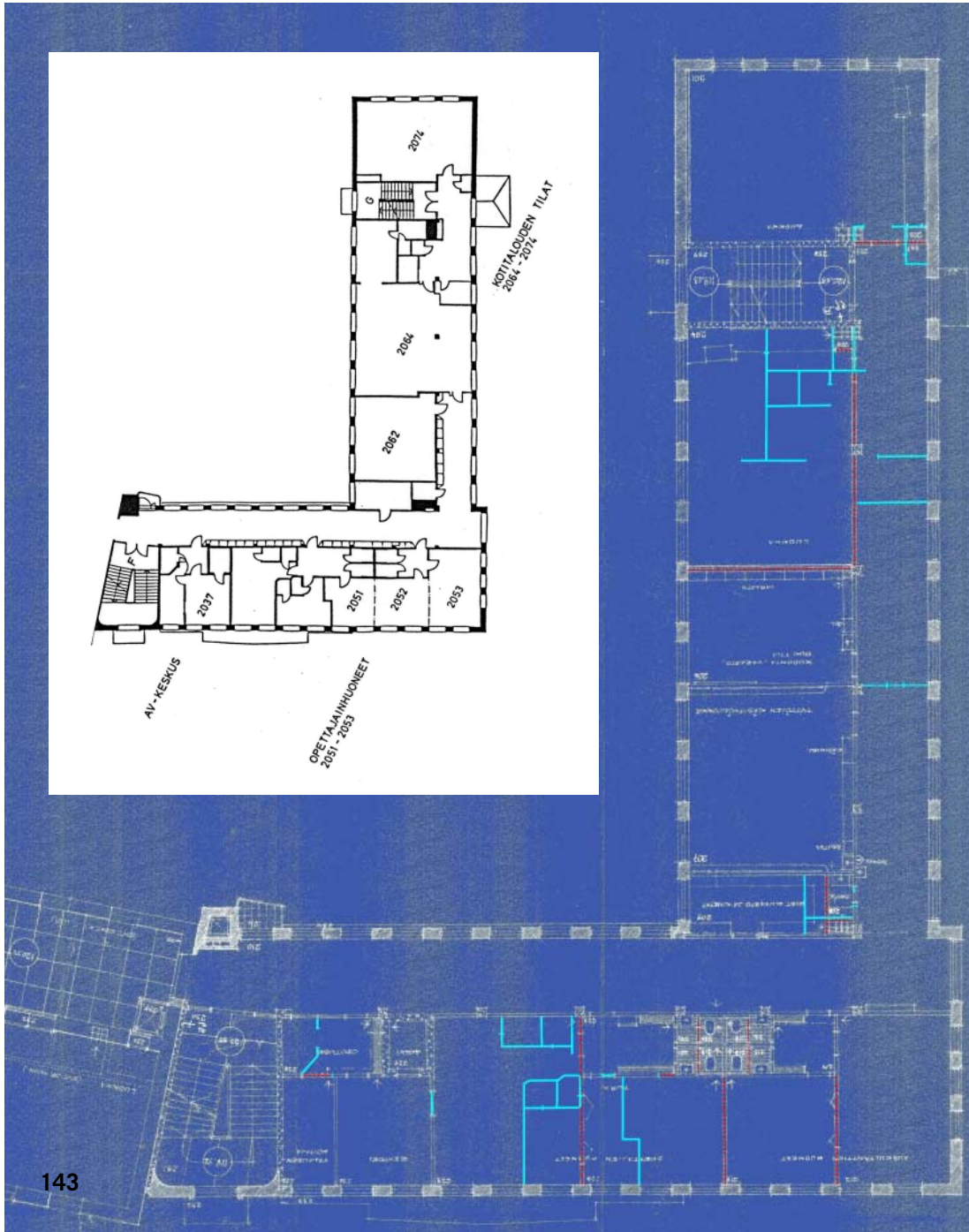

141

142

- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet rakenteet.
- Purettu rakenteet

Toinen kerros

Rakennuksen valmistuessa A-osan toisessa kerroksessa luokat sijaitsivat pihan puoleisella sivulla ja käytävä oli Oikokadun puolella. Rakennuksen päädyssä sijaitsi yksi luokka ja käytävän varrella kaksi luokkaa sekä tekstiilivarasto ja historian kuvataulujen ja karttojen varasto (piirustus 143). B-osassa sijaitsivat auskultanttien huone ja opettajainhuone (kuva 144). Rehtorilla ja taloudenhoitajalla oli omat huoneensa. Rehtorin huoneen yhteydessä oli betonirakenteinen arkistoholvi.

Säilyminen ja muutokset

Toisessa kerroksessa tehtiin useita tilamuutoksia 1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä (kuva 143). A-osan karttavarasto muutettiin monistushuoneeksi ja siivouskomeroiksi. Tekstiilikäsityön luokka muutettiin kieliluokaksi. Suunnitelmissa oli tehdä tästä luokasta 2062 1950-luvun museoluokka, mutta ilmeisesti suunnitelmaa ei koskaan toteutettu. A-osan päätyyn kahden luokan, käytävän ja tekstiilivaraston paikalle rakennettiin kotitalousluokka (kuvat 146). Vanhat väliseinät purettiin. Kotitalouden opetuksen tiloihin kuului opetuskeittiö, säilytystilat, toimisto ja opetuskoti (kuva 147). B-osassa opettajainhuonetta laajennettiin opetusharjoittelijoiden tilaan. Kevyitä väliseiniä purettiin. Opettajille rakennettiin pukuhuoneet ja lisää WC-tiloja. Rehtorin työhuone muutettiin AV-keskukseksi ja odotushuoneesta lohkaisiin siivousvarasto (piirustus 143).

- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet rakenteet.
- Purettu rakenteet

Kolmas kerros

Rakennuksen valmistuessa A-osan kolmannessa kerroksessa sijaitsi kolme isoa luokkahuonetta ja yksi pienempi kieliluokka. B-osaan oli sijoitettu fysiikan ja kemian luokat ja niihin liittyvät välinevarastot (piirustus 148).

Säilyminen ja muutokset

Kolmannessa kerroksessa tehtiin 1990-luvun peruskorjauksen yhteydessä muutamia suuria tilamuutoksia (piirustus 149). A-osassa luokista purettiin niiden kiinteään sisutukseen kuuluneet muodoltaan viistot opettajankorokkeet. Päätyluokasta tehtiin kielistudio (3042) ja luokasta (3040) ATK-luokka. Entinen kieliluokka (3039) jaettiin väliseinällä ryhmätyötilaksi ja valmistelutilaksi. B-osassa väliseinät purettiin ja entisen kemianluokan ja kemian ja fysiikan varastohuoneiden paikalle rakennettiin kaksi historianluokkaa. Entisen fysiikanluokan tilalle tehtiin kolme pientä työhuonetta, WC-tilat ja siivouskammero (piirustus 148).

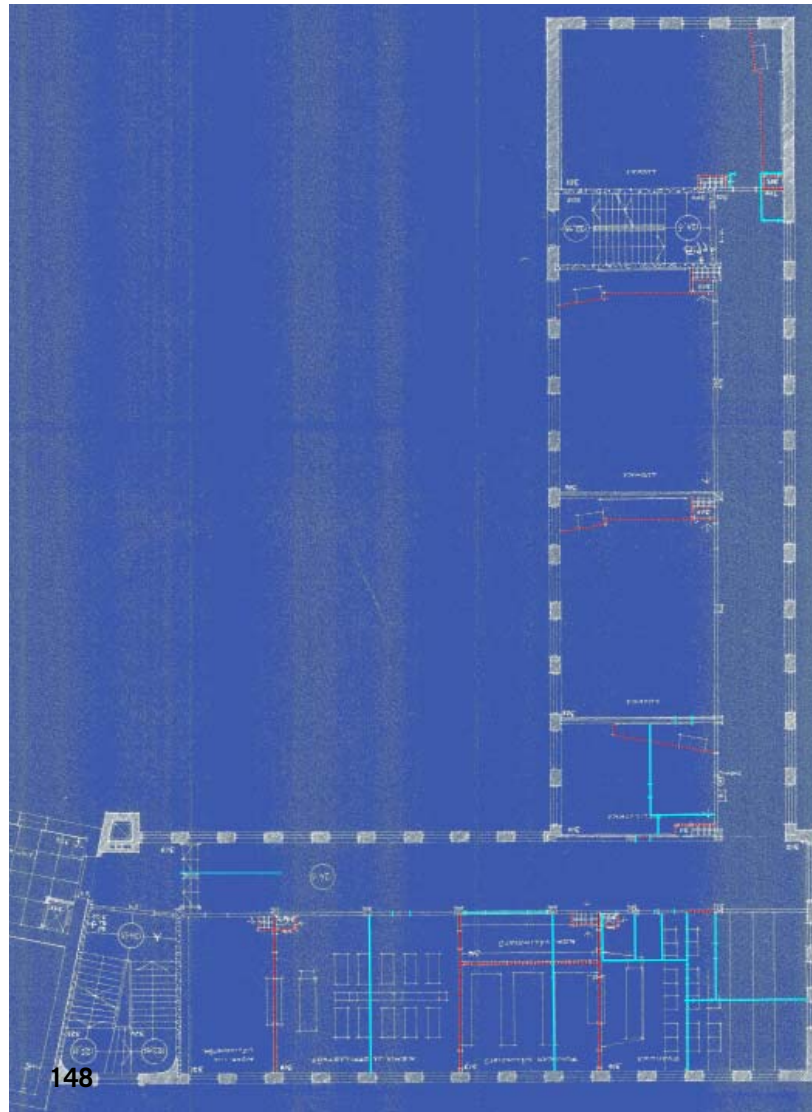
Neljäs kerros

B-osan neljännessä kerroksessa sijaitsi kaksi luokkaa ja kokoustilat sekä WC-tilat (piirustus 150). Entisen musiikkiluokan osalta kerros on korkea tilaa. Ylälaatan viistot palkit ovat edelleen näkyvissä nykyisten työtilojen alakatossa. Ullakolla rakenne näkyy kadun puolelle kallistettuna viistona palopermantona (kuva 153). A-osan neljäs kerros oli rakennuksen valmistuessa kylmää ullakkotilaa (piirustus 150). B-osan Oikokadun puoleisesta päädyistä oli käynti parvekkeelle. Parvekkeen ovi on sittemmin ummistettu sisäpuolelta.

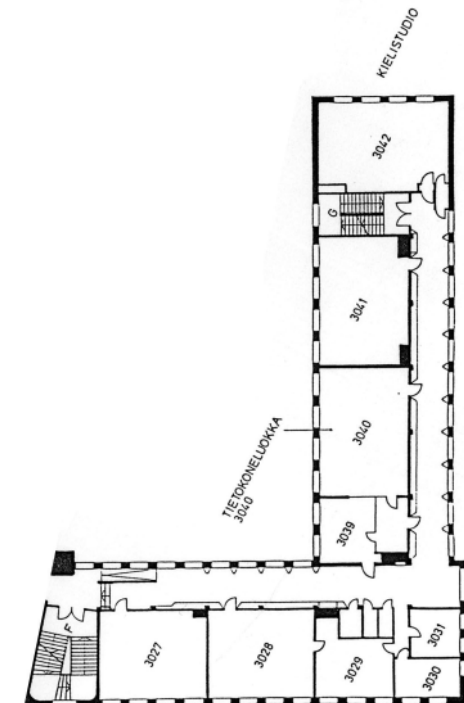
Säilyminen ja muutokset

Peruskorjauksessa 1990-luvun alussa B-osan luokka (4016) säilytettiin. Entisen musiikkiluokan ja kokoustilojen paikalle toteutettiin pienempi luokka ja ohjaustila. Kokoustilat muutettiin opetus- ja ohjaustiloiksi. A-osan ullakolle toteutettiin musiikkiluokka (4029) ja siihen liit-

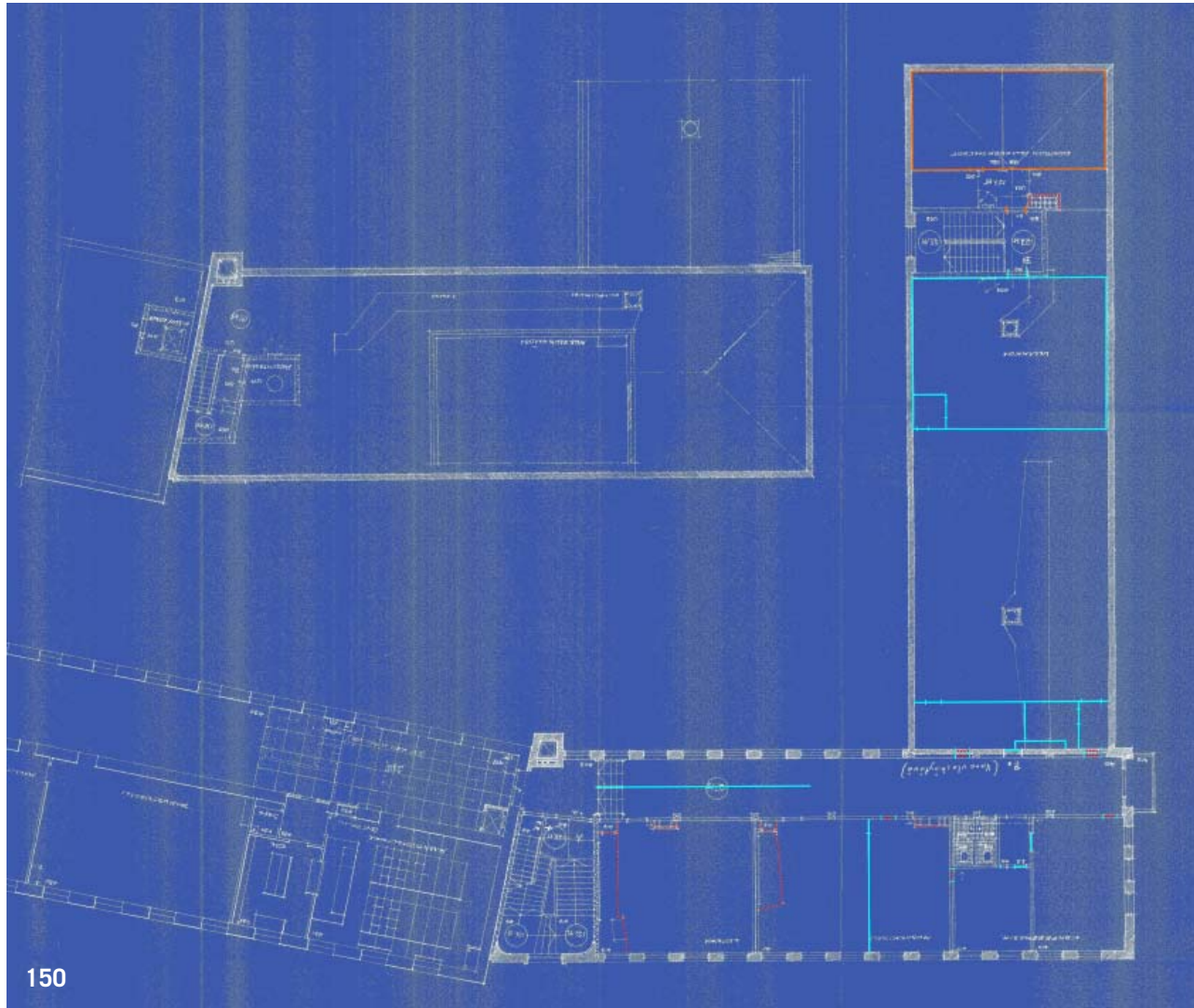
tyviä sivutiloja (kuva 152, piirustus 151). Musiikkiluokan ja porrashuoneen väliseen tilaan toteutettiin IV-konehuone. Vuonna 2010 kouluruokalan keittiön IV-muutostöiden yhteydessä vuonna 2010 IV-konehuone uudistettiin ja rakennuksen pätyyn porrashuoneen toiselle puolelle rakennettiin toinen pienempi IV-konehuone (piirustus 150). (Lupa 10-325)

- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet rakenteet.
- Purettu rakenteet

149

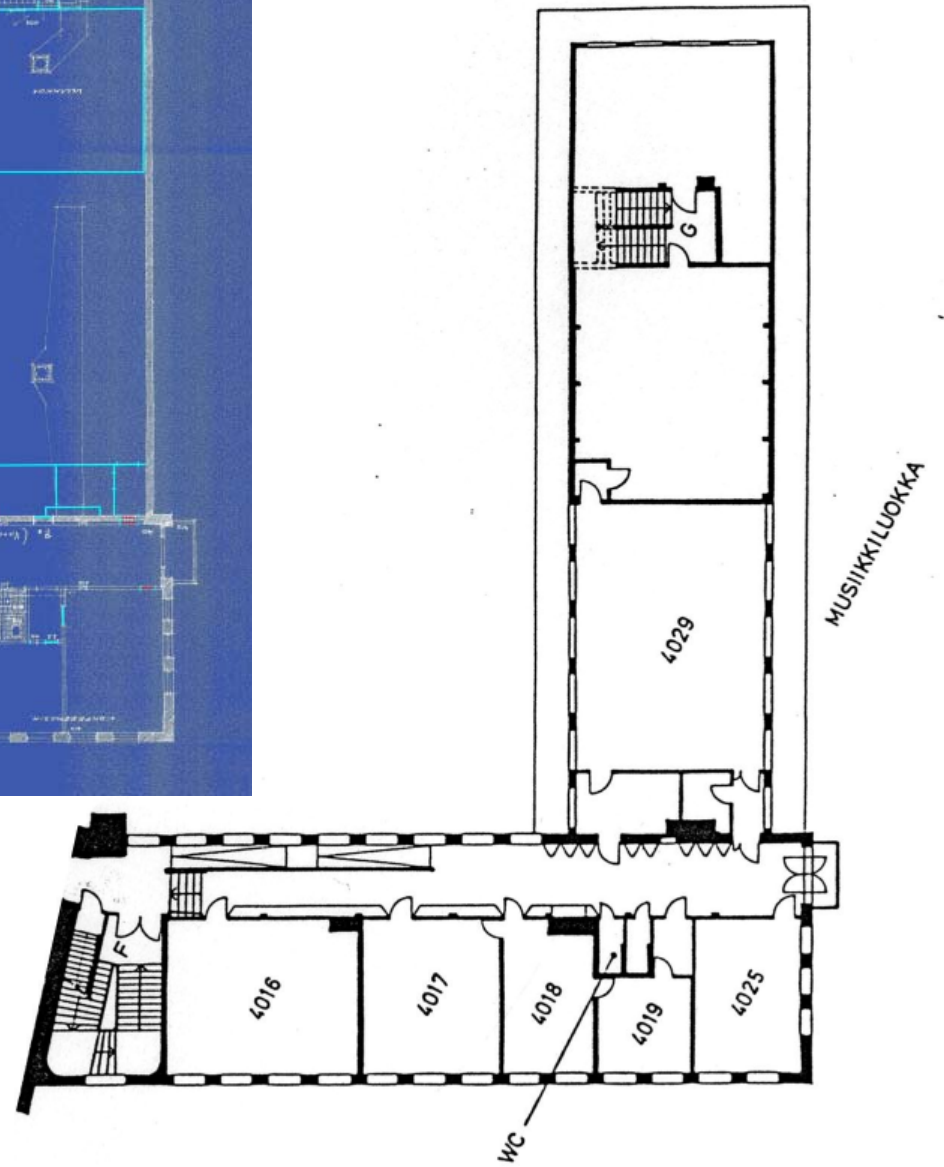

150

- Vuosina 1989-1993 toteutetut uudet rakenteet
- Puretut rakenteet
- Vuonna 2010 toteutetut rakenteet

151

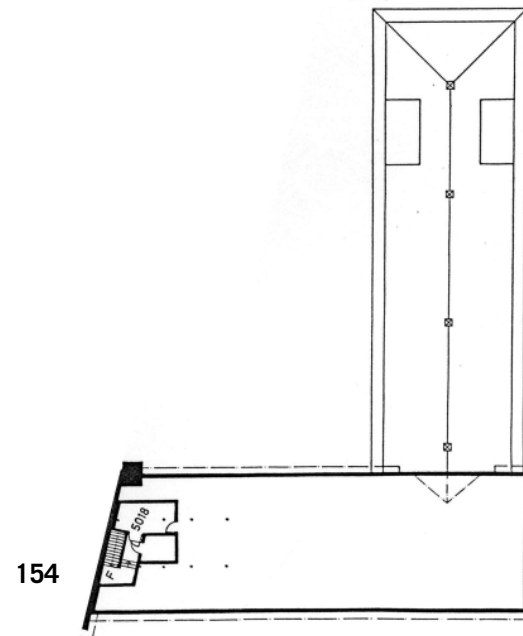
69

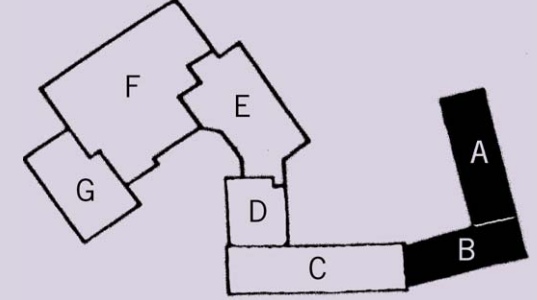

Ullakko

B-osan ullakolla on porrashuoneesta pääsy kahteen pienen huoneeseen, joista toinen on ollut varasto ja toisen käyttötarkoituksena on vielä 1990-luvun alun peruskorjauksessa merkitty tupakkahuone. Nykyään molemmat tilat ovat varastokäytössä. B-osan avoullakolla betonista valettu palopermanto tehtiin kaltevaksi ulkoseiniä kohti sammutusveden poisjohtamiseksi. Ulkoseinien lävitse oli veden poisjohtamista varten asennettu galvanoituja putkia. Lattian korotuksen alla neljännessä kerroksessa on korkeaa tilaa (kuva 153).

VUONNA 1959 VALMISTUNEEN LAAJENNUSOSAN RAKENTEET

Normaalikoulun vuonna 1959 valmistuneen laajennuksen suunnitteli rakennushallituksen arkkitehti Toimi Hämäläinen. Rakennuksen rakenne on sekarunko, jossa kantavana pystyrakenteena ovat ulkoseinien tiilimuurit ja rakennuksen keskellä teräsbetonipilarit. Aikakaudelle tyypilliseen tapaan ulkoseinissä kahden kiven täystiilimuurin sijaan käytettiin 1 1/2 kiven kennotiiltä. Välipohjarakenne on betonipilareille tehty ylälaattapalkisto. Laajennuksen urakoi Rakennustoimisto Birger Lindberg Oy. Laajennuksen julkisivut on roiskerapattu. (kaavio 155)

Rakennuselityksen mukaan huoneiden väliset seinät ovat kevytrakenteisia joko 1/2 tai 1/4 kiven vahvuisia. Yksinkertaisiin seiniin käytettiin sahajauhotiiltä. Luokkienvälisissä seinissä ja opetustilojen ja käytävien väliseinissä käytetään 1/2 kiven savitiiltä. Kaksinkertaiset väliseinät tehtiin 1/4 kiven raskaasta ja 1/4 kiven sahajauhotiilestä muurattuna sementinsekaisella laastilla. Väliseinät eristettiin lattiarakenteista asfalttihuopakaisoilla koko seinien pituudelta.

Perustukset

Rakennuksen kaikki osat on perustettu maanvaraisesti paikalla valettujen teräsbetonianturoiden varaan. A- ja B-osan maanvastaiset seinät ovat sisäpuolelta lämpöeristettyjä ja kosteuseristettyjä paikalla valettuja teräsbetoniseiniä. Kosteuseristys on tehty bitumiliuos- ja kuumabitumisivelyllä. Lämpöeristeenä on käytetty 50 mm paksua lastuvillalevyä. Lastuvillalevyn sisäpuolella on 1/2-kiven tiilimuuraus. (Rakenneselvitys 2014)

Jalustat

Rakennuselityksen mukaan kaikki jalustat valmistettiin betonista ja varustettiin ruudutetulla rouhepintaisella betonirappauksella. Kellarikerroksen ikkunapenkit valettiin paikalla ja teräshierrettiin vesinokallisina.

Ulkoasketmat ja portaat

Kaikki ulkoasketmat perustettiin routiintumattomiksi joko omille säästöbetonisille perusmuureille tai ulokelaatan varaan. Kaikki ulkoportaat ovat harmaata graniittia betoniperustuksella. Kaikki näkyvät pinnat on viimeistely ristipäällä hakaten.

Sadekatos

Sadekatoksen pilarit ja ulkonevat seinälistat verhottiin julkisivuklinkkerillä. Sadekatokseen tehtiin bitumisaujoin ruutuihin jaettu pesubetonilattia. Sadekatoksen kattoholvin alapinnassa käytettiin eristyksenä kahden tuuman korkkilevyä.

Salaojitus

Vuoden 2014 rakenneselvityksen mukaan rakennuksen salaojitusta ei ole koskaan uusittu. Sisäpuoliset bitumisivelyt ovat haurastuneet. On mahdollista, että betoniseinien halkeamien kautta voi päästä kosteutta sisäpuoliseen lämpöeristykseen.

Alapohjat

A- ja B-osien alapohjassa alempi laatta liittyy suoraan seinäanturoiden yläpintaan ja tiiliseinät alkavat alemman laatan päältä. Alapohjat ovat ilmeisesti edelleen osin alkuperäisiä rakenteita, joissa on kahden betonilaatan välissä kosteudeneristeenä bitumisively. Kosteissa tiloissa on rakennuselityksen mukaan käytetty molemmin puolin siveltyä bitumihuopaa. Tällainen rakenne on mahdollisesti säilynyt A-osassa tiloissa 0044-0050 entisen pesutuvan kohdalla sekä C-osan WC-tilojen 1041-1046 kohdalla. Lämpöeristeenä joissakin tiloissa on lastulevy.

1990-luvun alun muutostöissä vanhojen rakenteiden päälle on tehty uusia rakenteita. A-osan kellarikerroksen käytävällä olevissa lattiakaivoissa havaittiin vuonna 2014 rakenneselvityksen yhteydessä muottilaudat ja vettä lähellä lattiapintaa. B-osan tiloissa 0018-0029 on muovimatolla päällystetty levyrakenteinen lattia, joka on todennäköisesti tehty vanhan alapohjarakenteen päälle. Rakenneselvityksen mukaan lämmitettävien tilojen lattiat lämpöeristetään 75 mm paksulla lastuvillalevyllä. Tällainen rakenne on todennäköisesti ollut saunalle varattujen tilojen 022, 023 ja pesutuvan 021 kohdalla. Nykyisin tällä alueella sijaitsevat arkistohuone 0042 ja sosiaalitilat 0044-0050. (Rakenneselvitys 2014)

Välipohjat

Väli- ja yläpohjien vaakarakenteet ovat enimmäkseen teräsbetonisia paikallavalettuja ylälaattapalkistoja, joiden päällä on pintabetonilaatta sekä joissain tiloissa eristeker-

Pystyrunko
A-ja B-osien runko muodostuu paikallavaletuista teräsbetoniseinistä ja pilareista.

Kellarikerroksen seinät
Kellarikerroksen seinät ovat paikallavalettuja teräsbetonisia perusmuureja, joiden sisäpinnassa on kosteuseristys, lämpöeristys sekä verhomuuraus.

Alapohja
A-ja B-osien alapohjassa alempi laatta liittyy suoraan seinänturoiden yläpintaan ja tiiliseinät alkavat alemman laatan päältä. Alapohjat ovat ilmeisesti edelleen osin alkuperäisiä rakenteita, joissa on kahden betonilaatan välissä kosteudeneristeenä bitumisively. Lämmöneristeenä joissakin tiloissa on lastulevy.

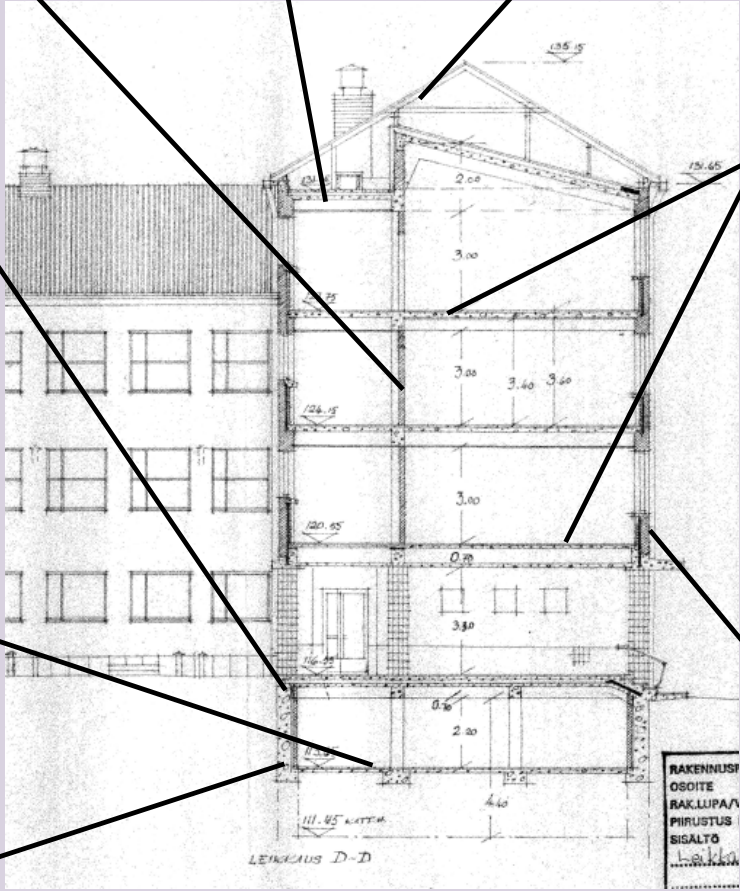
Perustus
Rakennuksen kaikki osat on perustettu maanvaraisesti paikalla valettujen teräsbetonianturoiden varaan.

Yläpohja
A-ja B-osien yläpohjien alkupe-
räinen rakenne on ollut kantava
laatta, tasausbetonikerros, 125
mm lastuvillalevy lämmöneristee-
nä, sen päällä huokoinen paperi ja
päällimmäisenä palopermantona
toimiva 40 mm teräsbetonilaatta.
A-osan yläpohja on purettu
kantavaan laattaan saakka. B-osan
yläpohjassa alkuperäiset rakenteet
ovat jäljellä.

Vesikatto
Vesikatto on puisten kattotuolien
ja aluslaudoituksen päälle tuettu
tiilikatto. Katon alusrakenteet on
tuettu kantavan laatan päälle.

Väli- ja yläpohjat
Väli- ja yläpohjien vaakarakenteet
ovat enimmäkseen teräsbetonisia
paikallavalettuja ylälaattapalkis-
toja, joiden päällä on pintabe-
tonilaatta sekä joissain tiloissa
eristerakennus ja pintabetonilaatta.
Joillakin alueilla on käytetty niin
kutsuttua kaksoislaattarakennetta.

Ulkoseinät
A-ja B-osien ulkoseinien sisäkuori
muodostuu ikkunoiden alapuo-
lella tiilimuurauksesta ja ik-
kunoiden yläpuolella väli- ja ylä-
pohjaa kannattelevasta teräsbetonipalkis-
ta. Ulkoseinien ulkokuori on rois-
kerapattu tiiliseinä. Lämpöeris-
teenä on käytetty 50 mm paksua
lastuvillalevyä. Betonipalkkien
kohdalla eriste on rakennusselos-
ituksen mukaan korkkia.

ros ja pintabetonilaatta. Joillakin alueilla on käytetty niin kutsuttua kaksoislaattarakennetta, jossa alalaattapalkiston palkkien varaan on rakennettu muotit ja valettu irrallinen betonilaatta. Vuonna 2014 tehdyn rakenneselvityksen mukaan A- ja B-osien kellarikerroksen katossa on käytetty kolmea välipohjarakennetta.

”1. Ylälaattapalkisto/massiivilaatta, jonka päällä on eristekerros ja pintabetonilaatta (yleensä)

2. Alalaattapalkisto, jonka päällä on irrallinen ylälaatta ja laattojen välissä on täyte- ja eristekerros (entisten asuntojen kohta)

3. Ylälaattapalkisto, jonka päällä on lämmön- ja kosteuden eristys sekä teräsbetonilaatta ja betonilaatoitus (entisen sadekatoksen kohta)”

Vuonna 2014 tehdyn rakenneselvityksen mukaan A- ja B-osien ensimmäisen kerroksen katossa on käytetty kolmea välipohjarakennetta.

”4. Ylälaattapalkista, jonka päällä on pintabetonilaatta

5. Kaksoislaattapalkisto (entisten asuntojen kohta)

6. Alalaattapalkisto, jonka päällä on irrallinen ylälaatta ja laattojen välissä eristekerros (entisen sadekatoksen kohta)”

”Yleisin välipohjarakenne on ylälaattapalkisto, jonka päällä on pintabetonilaatta. Rakennusselvityksen mukaan rakenteessa ei ole käytetty äänieristyskerrosta, vaan kantavan laatan päälle on asetettu makulatuuri. Entisten asuntojen kohdalla linjojen H-J ja 7-8 rajaamalla alueella (nykyään kotitalousluokka 2074) on käytetty kaksoislaattapalkistoa. Rakenteessa voivat mahdollisesti olla muotitilaudoitukset edelleen osin purkamatta.

Alalaattapalkistoa on käytetty entisen sadekatoksen yläpuolella linjojen F-H ja 12-14 rajaamalla alueella (nykyisten tilojen 2033-2045 ja 2050 lattiassa). Alalaatan yläpinta on eristetty 50 mm paksulla ja palkkien kyljet 25 mm paksulla ekspandoidulla korkilla. Pintalaatan 80 mm alle on suunnitelmassa piirretty 25 mm paksu mineraalivillaeeriste, mutta muuten rakenteeseen ei ole esi-

tetty täytettä. Pintalaatan valaminen on tässä tapauksessa edellyttänyt muottien tekemistä ja on mahdollista, ettei niitä ole koskaan purettu. Peruskorjauksen yhteydessä rakennetta on avattu yläkautta viemäriasennuksia varten.”

A- ja B-osien muissa kerroksissa välipohjarakenne on ylälaattapalkisto, jonka päällä on pintabetonilaatta. Rakennusselvityksen mukaan rakenteessa ei ole käytetty äänieristyskerrosta, vaan kantavan laatan päälle on asetettu makulatuuri. Alkuperäisessä rakennusselvityksessä todetaan, että ”WC- ja siivouskomeroitten kohdalla sekä muuallakin, missä se on katon läpi tulevien johtojen takia tarpeellista, tehdään alaslaskettu katto teräsbetonista.” Arkkitehtileikkauksien perusteella tällaisia kohtia ovat olleet esimerkiksi nykyisen käytävän 1052 katto ja nykyisten WC-tilojen 2047, 2048, 2056 ja 2057 katot.

Ulkoseinät

A- ja B-osien ulkoseinien sisäkuori muodostuu ikkunoiden alapuolella tiilimuurauksesta ja ikkunoiden yläpuolella välipohjaa kannattelevasta teräsbetonipalkista. Laajennusosan ulkoseinät on rapattu roiskerappauksella. Ikkunasyvennykset on hienorapattu. Sadekatoksen alapinta rapattiin karkealla roiskerappauksella. Siellä missä on käytetty ulkopuolista lisäeristystä, on rappauksen alla käytetty verkkoa ja rappauspinta on hierretty sileäksi. (Rakenneselvitys 1950-luku.) Jalusta on peitetty rouhepintaisella betonirappauksella ruutuihin jaettuna. Lämpöeristeenä on käytetty 50 mm paksua lastuvillalevyä. Betonipalkkien kohdalla eriste on rakennusselvityksen mukaan korkkia. Rakenteessa ei ole tuuletusrakoa ja se on altis ulkoa päin tulevan kosteuden aiheuttamille vaurioille. (Rakenneselvitys 2014) Valokuvista päätellen A- ja B-osien ikkunoiden alla ei ole ollut patterisyvennyksiä.

Liikuntasaumat

Rakennuksessa on kaksi liikuntasaumaa toinen A- ja B-osien ja toinen B- ja C-osien yhtymäkohdassa. Saumojen kohdalle valuun on asetettu jokin rakennuslevy kuten kovakuitulevy irrotuskaistaksi. (Rakenneselvitys 2014)

Ikkunat

Rakenneselvityksen mukaan kaikki laajennusosaan tulevat puuikkunat tehtiin männystä. Ikkunakarmien betoniin valettavien puisten kiinnityskappaleiden tuli olla lahonsuoja-aineella käsiteltyjä. Kiinnityskappaleet ankkuroitiin betoniin niihin lyötyjen nauhojen avulla. Ikkunat ovat kaksinkertaisia sisäänaukeavia puuikkunoita. Ikkunoiden saranat ovat norjalaismallisia terässaranoita, ulkopuitteissa sorkkanaulasarana. Ikkunoiden sisäpuitteet, joissa on raitisilmareijitys, on varustettu niklatuilla, säädettävällä rei'ityksen peitelevyllä. Joka ikkunassa yksi ikkunapinta on varustettu upotetulla espanjoletilla ja aukipitolaitteella. Muuta puitteet on varustettu upotetuilla ikkunalukoilla pukinsarven mallisin irtokahvoin.

A- ja B-osien ikkunat ovat rakennuksen alkuperäiset puuikkunat, jotka on kunnostettu 1990-luvun vaihteen korjaustöiden yhteydessä. Rakenneselvityksessä vuonna 2014 havaittiin rakoja A- ja B-osien ikkunoiden ja ulkoseinien liittymäkohdissa, erityisesti alakarmin ja ikkunapenkin välissä, rakoja, joiden kautta voi päästä epäpuhtauksia sisäilmaan. (Rakenneselvitys 2014)

Ullakko

1990-luvun alun peruskorjauksen yhteydessä A-osan ullakolle rakennettiin musiikkiluokka 4029 ja IV-konehuone 4031. Musiikkiluokan lattiassa on kantavan laatan päällä tasauslaasti, 100 mm jäykkää mineraalivillaa äänieristeenä huokoinen paperi tai suodatinkangas ja 60 mm

teräsbetonilaatta. Lisäksi laatan alapuolelle asennettiin mineraalivillaa ja jousirangoin ripustettu levyrakenne. IV-konehuoneessa valettiin suoraan vanhan laatan päälle 60 mm pintabetonilaatta. Luokan ja IV-konehuoneen ulkoseinät ovat teräsrunkoisia mineraalivillalla eristettyjä levyrakenteita. Höyrysulkuna on käytetty muovikalvoa. A-osan ullakon pohjoispäättyyn tehtiin toinen IV-konehuone keittiön peruskorjauksen yhteydessä vuonna 2010.

Pystyrunko

A- ja B-osien runko muodostuu paikallavaletuista teräsbetoniseinistä ja pilareista. Kellarikerroksen seinät ovat paikallavalettuja teräsbetonisia perusmuureja, joiden sisäpinnassa on kosteuseristys, lämpöeristys sekä verho-
muuraus. Ulkoseinät ovat paikallamuurattuja, molemmin puolin rapattuja tiiliseiniä, joissa sisä- ja ulkokuoren välissä on lämpöeristeenä lastuvillalevy ja paikoitellen korkkilevy. (Rakenneselvitys 2014)

Väliseinät

A- ja B-osien väliseinät ovat kantavia betoniseiniä, muurattuja tiiliseiniä ja levyrakenteisia seiniä. Levyseiniä on tehty lisää tilamuutosten yhteydessä.

Portaat ja porrasholvit

Rakennuslityksen mukaan sisäportaat valmistettiin paikallavaluna. A- ja B-portaat tehtiin betonilaatalla. Askelpinta päällystettiin teräsjäykistein vahvistetuilla mosaiikkibetonilaatoilla. Laatat kiinnitettiin sementti-laastilla askelmiin. Kellari- ja ullakkosyöksyt teräshierrettiin. Askelten rinta teräshierrettiin ja maalataan betonivärillä. Porraskaiteet valmistettiin metallista ja puusta, johdepuut lakattua koivua.

IV-kuilut ja hormit

Peruskorjauksen yhteydessä sekä vuonna 1928 valmistuneisiin C- ja D-osiin että vuonna 1959 valmistuneisiin A- ja B-osiin on rakennettu runsaasti uusia IV-kuiluja, jotka on avattu välipohjien läpi. Kuilut ovat teräsrunkoisia mineraalivillalla eristettyjä rakenteita, joissa on molemmin puolin 10 mm paksu Luja A-levy. Rakenneselvityksen mukaan kuilujen tarkastusluukut ja niiden liittymät ympäröiviin seiniin ja välipohjiin ovat epätiivitä.

Yläpohja

A- ja B-osien yläpohjien alkuperäinen rakenne on ollut kantava laatta, tasausbetonikerros, 125 mm lastuvillalevy lämmöneristeenä, sen päällä huokoinen paperi ja pääl-
limmäisenä palopermantona toimiva 40 mm teräsbetonilaatta. A-osan yläpohja on purettu kantavaan laattaan saakka samassa yhteydessä kun ullakolle rakennettiin musiikkiluokka. Musiikkiluokan kohdalle on toteutettu uusi rakennekerros. B-osan yläpohjassa alkuperäiset rakenteet ovat jäljellä. Musiikkiluokan ja IV-konehuoneiden yläpohjat ovat teräsrunkoisia, mineraalivillalla eristettyjä levyrakenteita, joissa on käytetty muovikalvoa höyrysulkuna.

Vesikatto

Vesikatto on puisten kattotuolien ja aluslaudoituksen päälle tuettu sementtitiilikatto. Katon alusrakenteet on tuettu kantavan laatan päälle. Rakennuslityksen mukaan katon ruodelaudoituksen päälle asennettiin bitumihuopa, jonka saumat kiinnitettiin limittäin bitumilla. Katto on katettu poltetuilla 1-kouruisilla urareunatiilillä. Huovan päälle tulivat alusrimoitus ja kattotiilet. Räystään alle seiniin ullakolla muurataan keraamisia ruukkuputkia, joiden suu peitetään verkolla.

Ilmanvaihtolaitteet

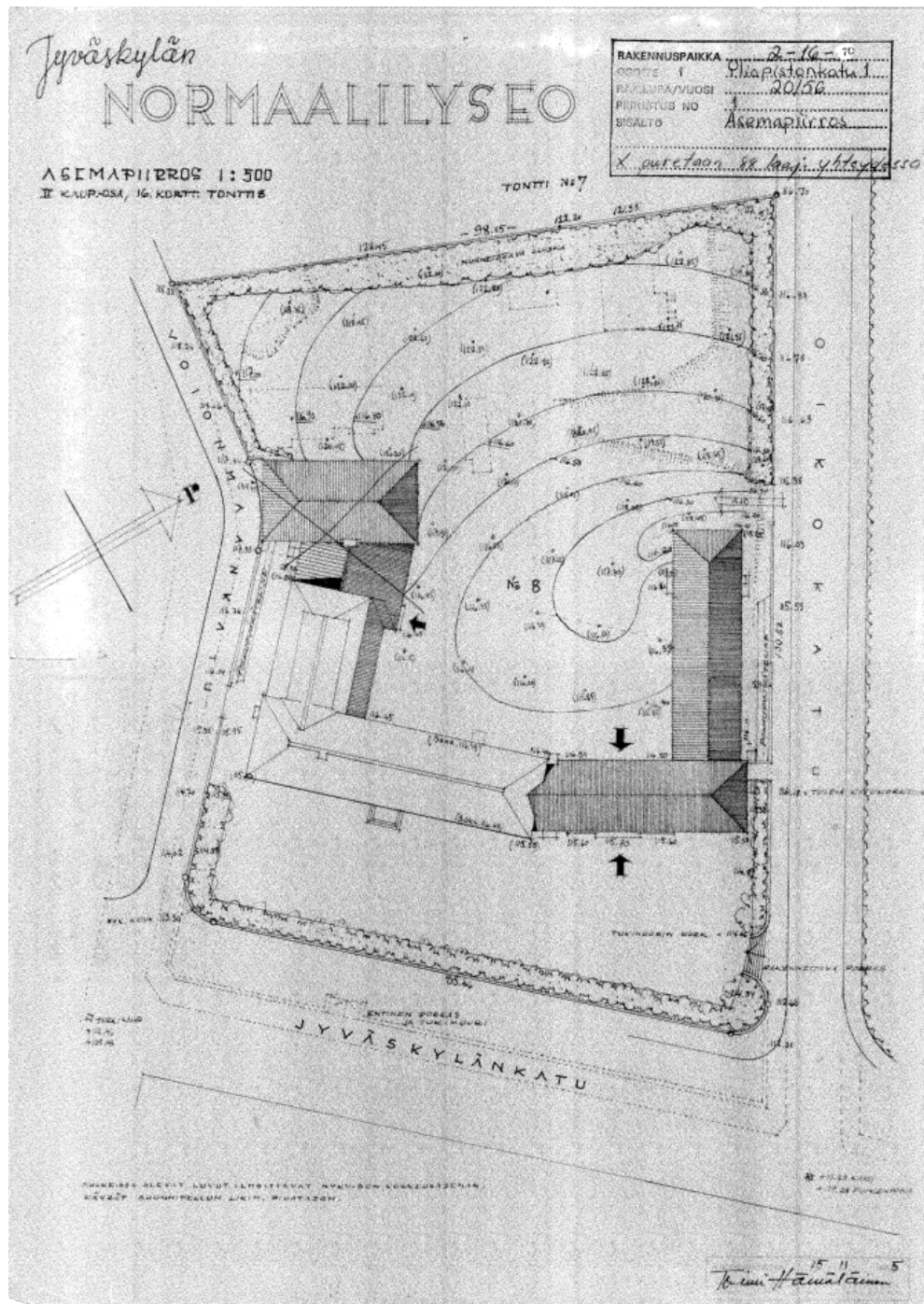
Laajennusosa varustettiin koneellisella ilmanvaihdolla. Kellarikerroksessa ainoastaan pesutupa, sauna ja väestönsuoja kuuluivat ilmanvaihdon piiriin. Asunnoissa oli painovoimainen ilmanvaihto.

Tukimuurit

Asemapiirroksessa vuodelta 1956 Jyväskylänkadun (nykyisen Yliopistonkadun) puolella ollut tukimuurit oli tarkoitus jättää paikoilleen, kunnes Jyväskylänkatu levitetään asemakaavanmukaiseen leveyteensä (piirustus 156). Urakkaan kuului vain Voionmaankadun puoleisen tukimuurin vahvistus pihamaan korkeusmuutoksen takia sekä Oikokadun puolella tukimuurin jatkaminen ja tarpeellinen uusiminen sekä pihamaalle ja rakennukseen johtavien portaiden teko. Rakennuslityksen mukaan uudet tukimuurin osat tehtiin betonista siten, että pintaan kiinnitettiin luonnonkivilaattoja. Uusien osien väliin jäävän vanhan tukimuurin pintaan kiinnitettiin upottaen luonnonkivilaattoja. Katutasolta pihamaalle johtavat portaat tehtiin graniitista puolihienoksi hakattuina.

Aita

Pihamaa ympäröitiin muotorautakehyksiin sovitetulla panssariverkkoaidalla, jonka korkeus on 1,2 m ja silmä 50 mm. Samassa yhteydessä vanha putkirakenteinen aita betonipyylväineen poistettiin. Ilmeisesti aita toteutui vasta vuonna 1960-luvun lopulla Yliopistonkadun leventämisen jälkeen.

Puuovet

Sisäovet valmistettiin huullostettuina kuultokäsiteltyinä koivuvaneri-päälysteisinä laakaovina. Kynnykset koivua, maalatut. Karmit mäntyä, maalatut.

Metalliovet

Pääsisäänkäynnin ja varaportaan ovet valmistettiin karmineen metallista lasiovina. Lasit kiinnitettiin tammisiin lasilistoin, pyörökantaisin kromatuin ruuvein.

Ikkunapenkit

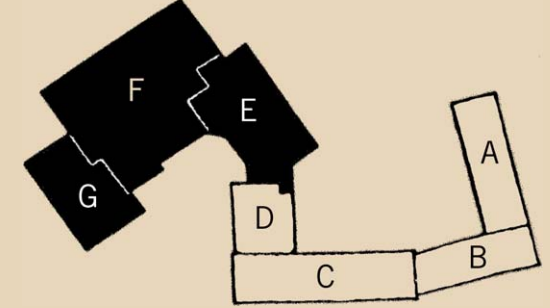
Laajennusosan kaikkien huonetilojen ikkunapenkit valmistettiin mosaiikkibetonista noin 4 cm, valkoista juotomassaa käyttäen, rauditus ylä- ja alapintaan.

Laajennusosan luokat

Luokkien varustukseen kuului opettajankoroke, opettajanpöytä kaappeineen ja laatikoineen sekä tuoli, maalattu kimpilevytaulu. Kuvallistat kiinnittämistä varten olivat käytävänpuoleisella seinällä. Varustukseen kuuluivat kiinteät kartta- ja kuvaripustimet.

Kuva 156. Asemapiirroksessa näkyvät koulua ympäröivien katujen linjaukset vuonna 1956. Yliopistonkadun puoleista koulun pihaa on jo kavennettu kadun tulevaa levennystä ennakoiden. Pääsisäänkäyntiä vastapäätä sijainneet portaat on poistettu. Vaasankadun jatkeen linjaus on sittemmin muuttunut Voionmaankaduksi. Myös Oikokatua on kavennettu.

VUOSIEN 1989–1993 LAAJENNUS JA PERUSKORJAUS

Postmodernismi – 1980-luvun arkkitehtuurin tyylipiirteitä

Kansainvälistyminen ja talouden nousukausi löivät leimansa 1980-luvun rakentamiseen myös Suomessa. Kansainvälisessä arkkitehtuurikeskustelussa jo 1960-luvulta lähtien puhuttanut ilmiö – postmodernismi – alkoi näkyä suomalaisessa rakentamisessa 1980-luvulla. Postmodernilla viitattiin modernin ja modernismin jälkeiseen aikaan. Funktionalismin, jälleenrakennuskauden ja 1960- ja 70-lukujen arkkitehtuurin pelkistetyn muodonannon jälkeen rakennettiin jälleen taloja, joiden muotokieli oli huomattavan vaihtelevaa ja rikasta.

Rakennuksissa oli torneja, pylväikköjä, erikoismuotoisia ovi- ja ikkuna-aukkoja, parvekkeita sekä erkkereitä. Käytetyt detaljit kuten pylväiköt ja kaariaukot saattoivat olla viittauksia arkkitehtuurin historiallisiin tyylipiirteisiin. Historiallisia lainoja yhdisteltiin vapaasti ja ne oli usein liitetty rakennukseen kevyesti kuin lainauksena tai kulisseinä. Rakennusten värimaailma oli rikas, erityisesti pastellisävyjä käytettiin runsaasti. Vakavan ja arkisen arkkitehtuurin rinnalle nousi leikkisiä ja mielikuvituksellisia rakennuksia. Aikakaudelle tyypillisiä rakennuksia olivat ostos- ja tiedekeskukset mutta myös kouluja, päiväkoteja ja kulttuurikeskuksia rakennettiin runsaasti. (Standertskjöld 2011) Vuonna 1994 Jyväskylään valmistunut arkkitehti Kauko Lahden suunnittelema Kuokkalan koulu on esimerkki aikakauden koulurakentamisesta.

Normaalikoulun laajennuksen ja peruskorjauksen suunnittelu

Arkkitehti Sakari Holma vastasi Normaalikoulun peruskorjauksen ja laajennuksen suunnittelusta. Normaalikoulun laajennus- ja peruskorjaushanke oli jaettu kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen oli laajennusosan uudisrakennus vuosina 1989-1990 ja toinen vanhan koulutalon peruskorjaus. Kolmas ja viimeinen osa - 1950-luvun laajennusosan peruskorjaus - valmistui ja otettiin käyttöön helmikuussa 1993. Rakennuksen ulkopuolella työt jatkuivat vielä kesän yli ja valmistuivat saman vuoden syksyksi.

Sakari Holma valmistui arkkitehdiksi Oulun yliopistosta vuonna 1968. Hän perusti yhdessä kollegoidensa

Sakari Holman luonnosvaiheen pienoismallissa korostuu laajennusosan antiikin temppeliä mukaileva hahmo.

kanssa arkkitehtitoimisto Holma-Lerber-Roinisen, myöhemmin arkkitehtitoimisto Holma-Roinisen, Jyväskylään. Vuosina 1968–1973 toimisto osallistui Laajavuoren hotellin suunnitteluun (arkkitehdit Hartikainen, Kantonen, Holma, Lerber ja Roininen). Betonibrutalistinen hotellirakennus on oman aikakautensa edustavaa matkailurakentamista. Alvar Aallon suunnitteleman vuonna 1929 valmistuneen Muuramen kirkon peruskorjaus vuosina 1978–1979 oli Sakari Holman toimiston työtä. Toimisto haki aktiivisesti töitä 1980-luvulla, ja lähestyi muun muassa rakennushallitusta. Näin toimisto sai Jyväskylän Normaalikoulun laajennuksen ja peruskorjauksen tehtäväkseen. Suunnittelu käynnistyi jo 1980-luvun puolivälissä ja jatkui vuosikymmenen loppuun saakka. Sakari Holma jatkoi suunnittelua oman arkkitehtitoimistonsa nimissä.

Rakennushallituksen antaman laajan huonetilaohjelman sovittamisessa käytettävissä oleviin tiloihin siten, että koulun laaja pihamaa säilyi avoimena, oli Sakari Holman mukaan haasteellinen suunnittelutehtävä. Ensimmäisissä luonnosmaisissa pienoismalleissa koulun laajennusosa sijoittuu harjun rinteeseen portaittain kohoavana hiekan antiikin temppeliä muistuttavana hahmona (kuva 157). Pitkään rakennuksen suunnitelmissa oli mukana myös nelikulmainen kellotornia muistuttava tähtitornin sisäpihan puolella (kuva 23, s. 18). (Sakari Holman haastattelu 2014)

Lopulta kookas rakennus kuitenkin upotettiin osin harjun rinteeseen ja riisuttiin näyttävistä detaljeista. Punaisilla tiilillä katettu lappeiltaan loiva satulakatto kattaa raskaana rakennuksen monimuotoisen massan, johon sirot räystäät tuovat keveyttä. Korkea julkisivuiltaan sulkeutunut liikuntasali (F) jää piiloon matalampien siipiosien taakse. Laajennusosa liittyy vanhan päärakennuksen D-osaan liitososan kautta (E). Liikuntasaliosan päätyyn sijoittuu matalampi paviljonkimainen siipi, jossa ovat teknisen käsityön opetustilat (G). Laajennuksen pääsisäänkäynti on kadun puolelta F- ja E-osien kulmasta (kaavio 158).

Ennen 1980-luvun puolta väliä käynnistynyt suunnittelutehtävä muuttui vuosien kuluessa useita kertoja, sillä rakennushallituksen linjaukset ja muuttuvat opetussuunnitelmat vaikuttivat koulun tilatarpeisiin. Suunnittelun loppuvaiheessa lama niukensi käytettävissä olevia resursseja, ja suunnitelmaa jouduttiin karsimaan merkittävällä tavalla. Tämä vaikutti muun muassa aulan pienentämiseen ja liikuntasalin kattorakenteen ja ikkunamuotojen yksinkertaistamiseen. Myös suunniteltu kellotorni-ob-

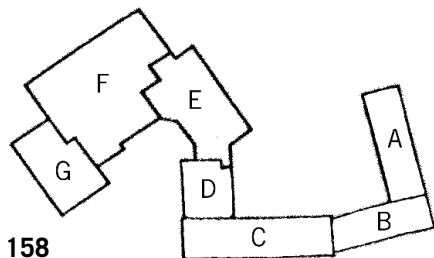
servatorio jätettiin toteuttamatta. Laajennusosa pyrittiin sopeuttamaan ahtaalle rinnetontille siten, että se jäisi alisteiseksi vanhalle koulurakennukselle. (Sakari Holman haastattelu 2014)

Rakennuksen arkkitehtuurissa on käytetty pelkistetyssä muodossa aikakaudelle tyypillisesti viittauksia historiallisiin koristeaiheisiin. Rakennuksen räystäiden alla kiertävät koristekonsolit toistavat vanhan päärakennuksen hammaslistan muotoja. Kadun puoleisessa päädyssä on pyöreä valeikkuna, joka yhdessä katon harjan kolmiomaisen pellityksen kanssa muodostaa rakennukselle tyypillisen arkkitehtonisen detaljin. Sama aihe toistuu pihan puoleisessa päädyssä. Pylväskäytäväaiheet toistuvat sisäänkäyntien yhteydessä. Arkkitehdin pihasuunnitelmaan kuuluvat tontilta löytyneet luonnonkivet, joita on aseteltu kolmen ryhmään pääsisäänkäynnin eteen (kuva 159).

Sakari Holman mukaan vuonna 1928 valmistuneen rakennuksen alkuperäinen väri oli ollut kellertävä valkoinen. Holman oman suunnitelman mukaan uudisrakennuksen väriksi olisi tullut valkoinen ja katemateriaaliksi pelti. Rakennushallitus kuitenkin toivoi keltaista väriä ja yhtenäistä katemateriaalia sekä laajennusosaan

että vanhaan päärakennukseen. Nämä myös toteutettiin. Arkkitehdin päätöksen mukaan vanha päärakennus maalattiin keltaiseksi valkoisilla ja sinisillä detaljeilla. Holman mukaan ratkaisulla, jossa räystään alla kulkevan hammaslistan joka toinen hammas maalattiin siniseksi ja joka toinen valkoiseksi oli esikuvia antiikin temppelien alkuperäisessä maalaustavassa (kuva 107, s. 50). (Sakari Holman haastattelu 2014)

Rakennuksen sisäväritys, jossa alimman kerroksen väri on vaaleanpunainen, toisen kerroksen keltainen, kolmannen vihreä ja neljännen sininen sai alkunsa Holman kiinnostuksesta hindulaisen tradition oppiin chakroista. Yhden tulkinnan mukaan chakrat ovat ihmisruumiiseen liittyviä energiatasoja, joita symboloidaan spektrin väreillä. Alin punainen chakra liittyy maahan, oranssi veteen, keltainen tuleen, vihreä ilmaan, sininen eetteriin, violetti henkeen ja purppura universumiin. Henkisiin arvoihin viittaavaa sinertävää sävyä on tästä syystä käytetty rakennuksen ylimmässä kerroksessa, missä sijaitsivat uskonnon ja psykologian luokat. Sisustuksen detaljeissa kuten nau-lakoissa, huonekalujen metalliosissa ja auditorion penkeissä käytetty lämmin välimerensininen valikoitui Norssin tunnusväriksi. Holman mukaan värit auttavat käyttäjiä

158

Kuva 160. Kuvassa 159 on laajennuksen sisäänkäyntijulkisivu vuonna 1990 ja kuvassa 160 sama näkymä syksyllä 2014. Julkisivussa ei ole tapahtunut muutoksia maalipintojen likaantumista lukuunottamatta. Pihan istutusvyöhykkeet poistettiin 2014.

paikantamaan itsensä suuressa rakennuskompleksissa ja luovat tiloihin paikan tuntua.

Rakennusuojelukysymykset eivät Sakari Holman mukaan olleet keskeisellä sijalla peruskorjaushankkeen suunnittelussa. Rakennusta ei oltu suojeltu, ja rakennushallituksen tilaohjelman sovittaminen olemassa oleviin tiloihin vaati esimerkiksi vanhan osan liikuntasalin ja juhlasalin käyttötarkoituksen muuttamista. Museovirasto otti kantaa vanhan juhlasalin säilyttämiseen ja hyväksyi muutoksen auditorioksi sillä ehdolla, että toteutetut muutokset olisivat palautettavissa. Arkkitehdin mukaan suunnittelu eteni hyvässä yhteistyössä koulun rehtorin Päivi Tepon kanssa. Koulu toivoi tilojen ajanmukaistamista, sillä huonokuntoiset tilat koettiin tuolloin vanhanaikaisiksi ja epäviihtyisiksi.

Vuonna 1928 valmistuneen rakennuksen ikkunoiden säilyttämistä tutkittiin pitkään. Ikkunat päädyttiin kuitenkin vaihtamaan, sillä niitä oli vaikea saada toimiviksi muun muassa aukaisumekanismien osalta. Uusien ikkunoiden puitejako pyrittiin kuitenkin tekemään vanhan kaltaiseksi. Tehdasvalmisteisuus ja lämpölasikkunoiden

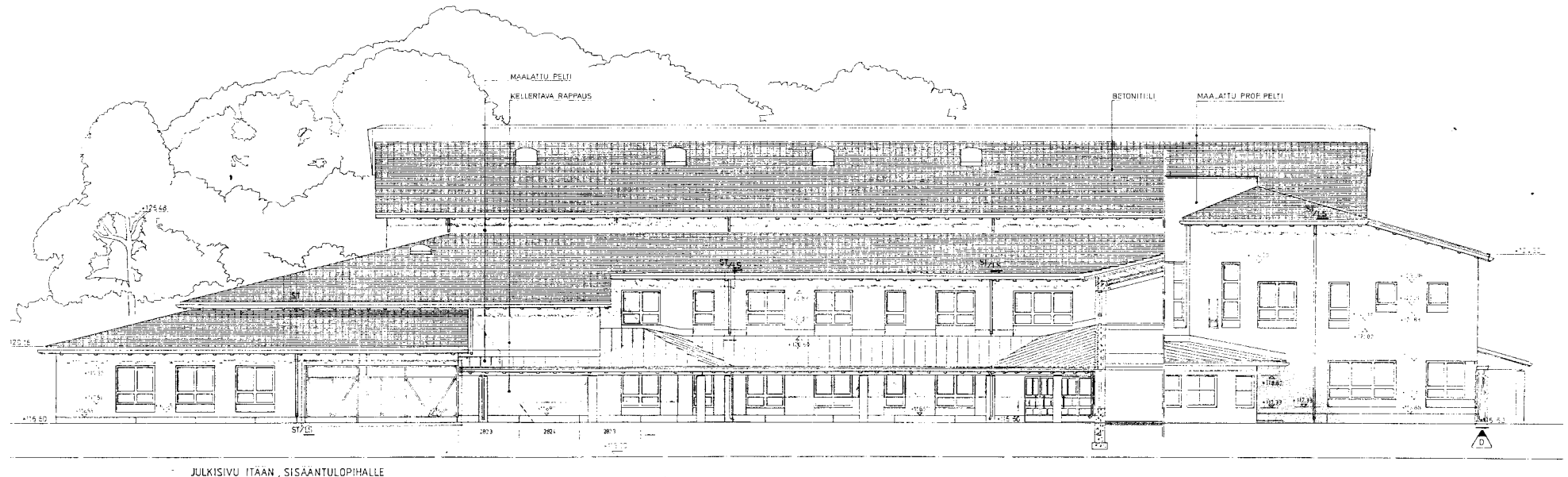
rakenne kuitenkin teki uusista puitteista hieman alkupe räisiä kömpelömmät. Myös vanhojen peiliovien säilyttämistä harkittiin, mutta käyttäjä toivoi uusia ovia muun muassa äänieristyksen takia. Uusien peiliovien teettämiseen määrärahat eivät olisi riittäneet. Koulun kalusteet kuten kiinteät naulakot ja ruokalan pöydät ja tuolit ovat Sakari Holman piirtämiä (huonekortti ??). Pöydät ja tuolit on valmistettu samassa Korhosen puusepänervestaassa, jossa myös Artekin huonekalut valmistettiin. (Sakari Holman haastattelu 2014) Sisustuksen yhtenäinen ilme liitti vanhan koulurakennuksen ja 1950-luvun laajennusosan osaksi yhtenäistä kokonaisuutta uudisosan kanssa.

Vuonna 1989 valmistuneen laajennusosan julkisivut

Julkisivu itään sisääntulopihalle

Rakennuksen pääsisäänkäynti on sisääntulopihalta F- ja E -osien kulmasta (kuvat 159, 160). Suuri rakennusmassa

pilkkoutuu pienempiin osiin monimuotoisen tiilikaton ja katetun pylväskäytävän jakamana (piirustus 161). Ulkoseinien keltainen rappauspinta, punainen kattopinta, vaaleat pellitykset ja vaaleansiniset pylvää ja detaljit vuorottelevat julkisivussa. Sisääntulopihaa rajaavat G-, F- ja E -osien matalat paviljonkimaiset siivet. Liikuntasalin korkea massa raskaine punatiilikattoineen jää taka-alalle, se edessä on kaksikerroksinen matalampi rakennusosa joka on myös tiilikaton kattama. Sisäänkäynti on pellillä katetun pylväiden kannatteleman sadekatoksen alta. Räystäiden alla kiertävät puurakenteiset vaaleansinisiksi maalatut koristekonsolit. Rakennuksen on useita ikkunamuotoja, joissa puitteet jakavat ikkunan pienempiin ruutuihin. Rakennusta varten suunnitellut teräs-lasiovet ovat samantyyliiset ikkunoiden kanssa. Sisääntulon edessä on kolmen kookkaan luonnonkiven ryhmä, jotka on aseteltu betonisten reunakivien rajaamalle istutusalueelle. Kivet löytyivät tontilta laajennusosan kaivutöiden yhteydessä ja aseteltiin pihalle arkkitehdin ohjeiden mukaan.

JULKISIVU ITÄÄN, SISÄÄNTULOPIHALLE

Julkisivu etelään Voionmaankadulle

Voionmaankadulle avautuu näkymä liikuntasaliosan satulakattoiseen päätyyn (kuva 164). Rapatusta seinäpinnasta ulkonevat pilasterimaiset tukirakenteet viittaavat klassismin muotokieleen (piirustus 162). Ikkunattoman päätyseinän yläosassa on pyöreä syvennys, joka muistuttaa valeikkunaa. Rakennuksen harjalla syvennyksen yläpuolella on pellitys, joka päättyy teräväkärkisen kolmion muotoiseen detailjiin. Alarinteessä liikuntasalin oikealla puolella on matalampi rakennusosan, johon sijoittuu opetustiloja ja maantasoon teknisen käsityön opetuksen tilat. Rakennusosan pulpettikatto on jaettu kahdeksi lappeeksi. Käsityöluokan julkisivu on matala ja sitä kevennävät runsaat ikkunat. Luokkatiloihin on pääsy suoraan pihalta teräslasiovien kautta.

Julkisivu pohjoiseen pihanpuolelle

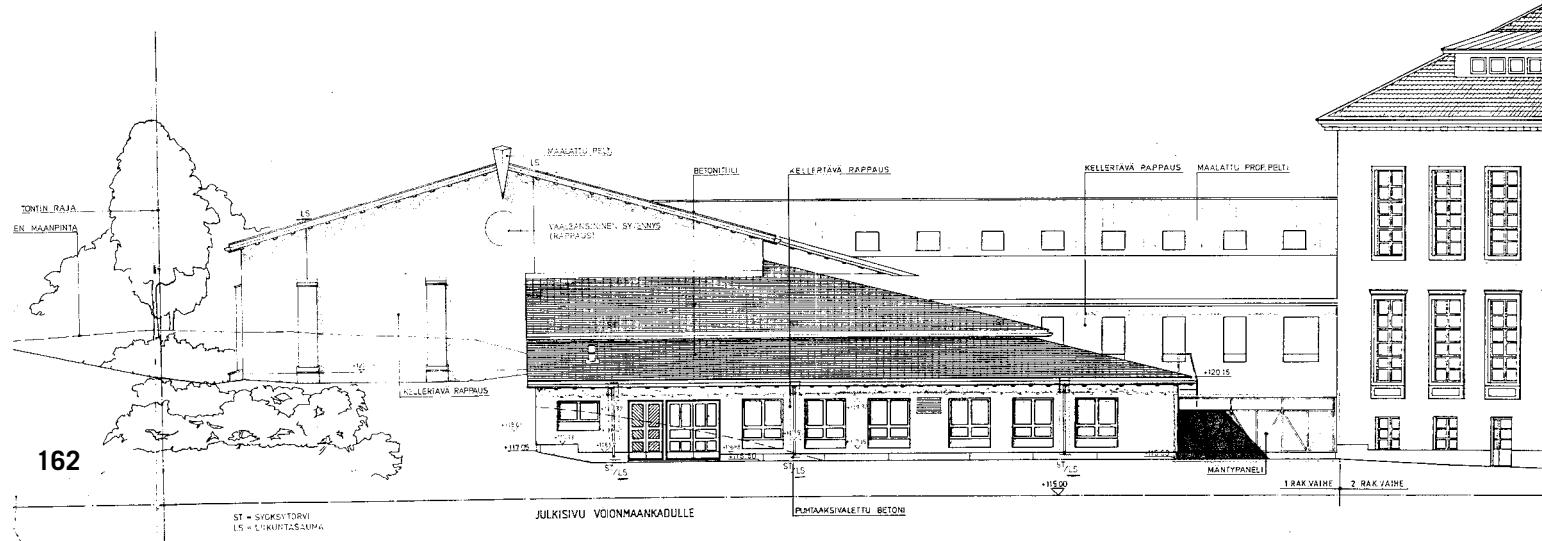
Laajennusosa rajaa koulun pihamaata Voionmaankadun suuntaan (kuva 163). Pitkä kaksikerroksinen E-osa liittyy D-osan päätyyn. Sisäänkäynti on D- ja E -osien

liitoskohdasta, 1950-luvun käytävärakenteen päästä (piirustus 165). E-osaan sijoittuu opetustiloja. Alakerran ikkuna-aukot ovat suurempia ja yläkerran pieniä ja kapeita. E-osa liittyy liikuntasaliosaan (F), jonka pääty avautuu pihalle päin ja pitkä sivu Harjun rinteeseen. E- ja F-osien liitoskohdassa on pylvaiden kannattelema sadekatos, jonka alla ovat paneelioviset liikuntavälineiden säilytyskaapit. Rakennuksen päädyn nurkasta avautuu saliin huolto-ovi. Liikuntasalin päädyn yläosassa on kookas pyöreä ilman-

vaihtoaukon ritilä. Katon harjan pellitys muodostaa samanlaisen teräväkärkisen kolmion muotoisen detailjin kuten saliosan Voionmaankadun puoleisessa päädyssä.

Julkisivu länteen, Voionmaankadun päätte

Liikuntasalin pitkä sivu avautuu harjun rinteeseen (kuva 170). Rapatussa seinäpinnassa on pilasterimaisia tukirakenteita. Salin näyttämö on sijoitettu pohjoispäätyyn

ja on salin runko-osaa hieman kapeampi. Näyttämöosassa ja salin päädyssä on kapeat korkeat ikkuna-aukot, jotka on täytetty lasitiilillä. Myös saliosan seinien yläosassa on rivi matalia leveitä lasitiili-ikkunoita. Salin pohjoispäätyyn liittyy E-osan kaksikerroksinen viistokattoinen siipi, jonka pohjakerroksesta on käynti porrashuoneeseen. Salin eteläpäätyyn liittyy G-osan matala viistokattoinen siipi, jossa on kaksi ikkunaa (piirustus 168).

Vuonna 1989 valmistuneen laajennusosan sisätilat

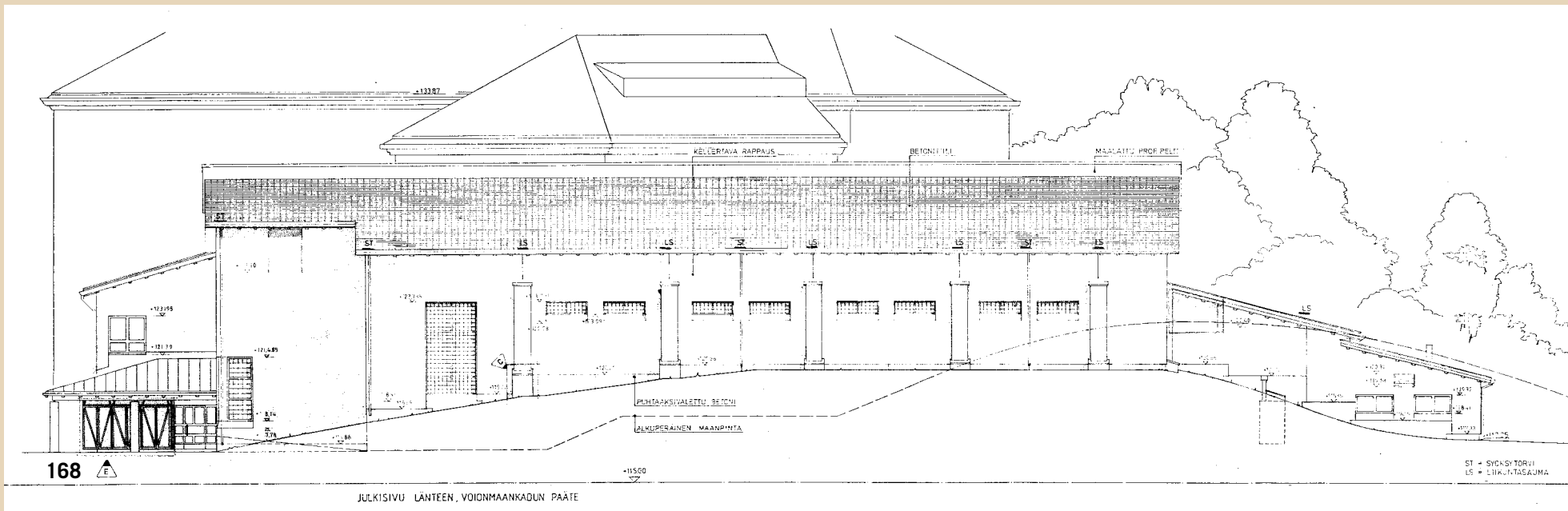
Ensimmäinen kerros on laajennusosan toiminnallisesti tärkein kerros, johon sijoittuu valtaosa sen toiminnoista (piirustukset 169, 171). E-osaan sijoittuvat aula ja biologian ja maantiedon opetustiloja, toisessa kerroksessa ovat fysiikan ja kemian opetustilat. F-osaan sijoittuvat liikuntasali, puku- ja pesuhuoneet sekä squash-halli. Liikun-

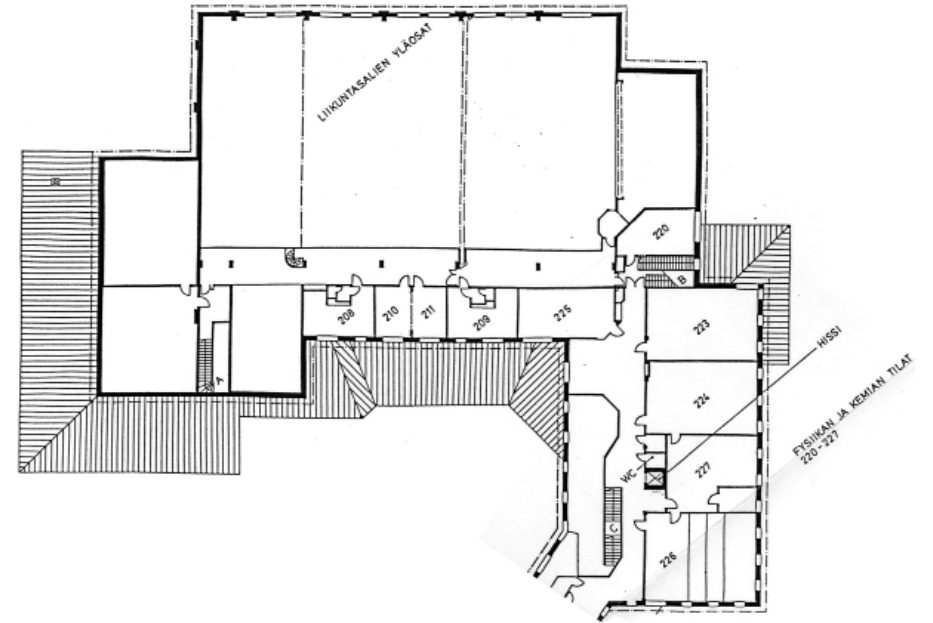
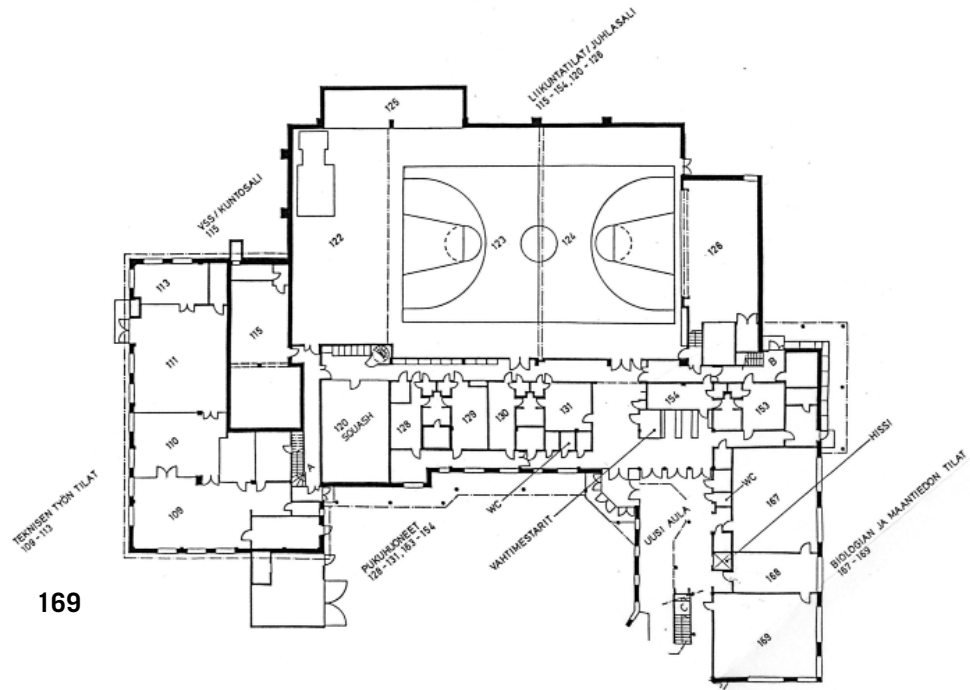
tasalin pitkällä sivulla on toisen kerroksen korkeudella tarkkailuparvi ja työtiloja. G-osaan sijoittuvat kuntosali ja teknisen käsityön opetustilat erikoistiloineen.

Ala-aula

Ala-aula sijoittuu E-osaan laajennuksen sisäkulmaan. Aula on osin kahden kerroksen korkuinen tila, josta johtavat portaat toiseen kerrokseen (kuvat 172, 173). Aulan yhteydessä ovat naulakot ja vahtimestarin tilat. Teräs-lasirakenteiset palo-ovet jakavat aulan siten, että liikuntasalin sisäänkäynti ja naulakot voidaan erottaa aulasta ja muista koulun tiloista. Varsinainen aula on korkea käytävämainen tila, jonka erityispiirteitä ovat portaikko ja kahden kerroksen korkuinen lasiseinäinen viherhuone. Aulan pohjakerroksesta on kulku yhdyskäytävän kautta D-osaan. Toisessa kerroksessa aula muodostaa parven, josta on pääsy D-osan toiseen kerrokseen.

Aulan omaperäiseen värimaailmaan kuuluvat tummansiniset porrassyöksyt ja kaiteet, joiden koivupuista käsijohdetta kannattelevat kirkkaanpunaisiksi maalatut metallikannattimet. Seinä- ja kattopinnoissa toistuvat muualla koulun tiloissa käytetyt keltainen, vihreä ja vaaleanpunainen sävy. Portaiden alle rakennetun vitriinin runko on turkoosi ja parvea kannattelevat pylväät keltaiset. Lattiapinnoite on harmaa Hovi-laatta, jossa on toteutettu raitoja tummemman sävyisillä laatoilla. Aulan toiseen kerrokseen on ripustettu Taidetta kouluihin yhdistyksen lahjoittama Sam Vannin abstrakti maalaus (1964), joka on aiemmin ollut ripustettuna koulun opettajainhuoneessa. Arkkitehti Sakari Holman mukaan Vannin maalauksen värimaailma resonoi erityisen hyvin aulan värimaailman kanssa (kuva 173). Aulan kattoon on sijoitettu toinen taideteos Asko ja Sirpa Aikkilan Aurinkokuntamalli vuodelta 2013. Fysiikanluokan (226) umpinainen seinä on 2000-luvulla avattu parvelle lasiseinä.

Kuva 172. Normaalikoulun oppilaita matkalla laajennusosan vihkiäisiin 1990. Kuvassa 173 näkyvät uuden aulan värimaailma ja oikealla viherhuone.

Parvelle on samoihin aikoihin toteutettu kaksi seurusteluryhmää oppilaiden valitsemassa kirkkaissa väreissä (liite 3).

Liikuntasali

Koulun liikuntasali on avara korkea tila, joka on jaettavissa liukuseinillä kolmeen osaan. Kattoa kannattelevat liimapuupalkkikaaret (kuvat 174, 175). Pohjoispäädyssä on näyttämö, jota voidaan käyttää myös erillisenä liikuntatilana. Eteläpäätyyn sijoittuu telinevoimistelutila. Salin seinille on maalattu pylväs- ja kaariaiheita sinisellä ja keltaisella. Seinien ja detaljien värityksessä toistuvat sisustuksen pastellisävyt. Näyttämöseinän kaaret on toteutettu ellipsin matemaattisen kaavan mukaisesti. (Sakari Holman haastattelu 2014)

Vuonna 1989 valmistuneen laajennusosan rakenteet

Esitys laajennusosan rakenteista perustuu 17.3.1989 päivättyyn ja rakennuslupaan ja rakennustapaselostuslomakkeeseen.

Perustukset ja maanvarainen laatta

Perustukset tehtiin pilari- ja seinänturoina perusmaan varaan. Perusmuurit, pilarit ja palkit ovat teräsbetonia. Kantava alapohja on 100 mm teräsbetoni-laatta. Eristeet alapohjan keskialueilla 70 mm ja reunoilla 1 m leveydeltä 120 mm polystyreenilevyä.

Kantavat väliseinät ja portaat

Kantavat väliseinät ja pilarit ovat teräsbetonia (kuva 176). Portaat ovat paikalla valettua teräsbetonia.

Laatat ja palkit

Luokkahuonesiiven väli- ja yläpohjat ja katot ovat ontelolaattarakenteiset. Liikuntasalin katto on liimapuukan-natteinen puurakenteinen katto. Muiden tilojen välipohjat ovat paikallavalettua teräsbetonia (kuva 177).

Ulkoseinät pintarakenteineen

Ulkopinnat ovat ohutrappattua tiiltä (kuva 178). Lämpöeristys on mineraalivillaa. Sisäpinta on joko paikalla valettua teräsbetonia tai teräsbetonelementtejä. Seinien pintakäsittely on ohutrappaus. Rakennusselityksen mukaan työ suoritettiin Finnseco KS kalkkisementtilaastilla tai vastaavalla maksimiraekoko 1,5 mm. Värisävy on Monicolor 6233 vaaleankeltainen. Julkisivuissa on myös vähäisessä määrin öljymaalattua puuta ja maalattua sinkittyä peltiä. Sokkelit ovat puhdasvalupintaiset.

Vesikatto

Vesikatto on kannatettu puurakenteisin orsin ja ristikoin. Katemateriaali on Ormax -betonikattotiili, väri punainen. Aluskatteena käytetään Pansari-aluskatetta.

Pylväskatosten katemateriaali on saumattu ja maalattu peltikate. Laajennusosan katolla on kattoikkunoita, jotka on katettu kaarevilla muovikuvuilla.

Ikkunat

Ikkunat ovat maalattavia sisäänaukeavia kolmipuitteisiä kolmilasisia MSKL-ikkunoita.

Sisätilat

Kevyet väliseinät

Kevyet väliseinät ovat 1/2 kiven puhtaaksi muurattua tiiltä. Toisessa kerroksessa väliseinät ovat teräsrunkoisia, molemmin puolin 2x13 mm levytettyjä kipsilevyseiniä.

Lasiväliseinät ovat teräsrakenteisia. Liikuntasalien jakoseinät ovat äänieristettyjä sähköisesti alaslaskettavia pöimuseiniä.

Sisäkatot

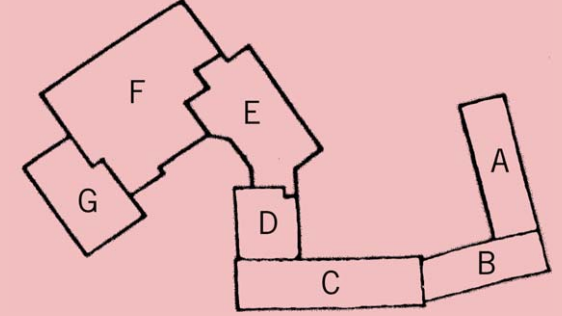
Rei'itetty Gyproc-levyverhous salien, luokkien, käytävien ja aulan katossa ja alaslasketuissa katoissa.

Lattian pintarakenteet

Aulojen ja luokkien lattiamateriaali on muovilaatta merkkiä Hovi. Liikuntasalin ja Squash-hallin lattiassa on ristikoolattu joustopuulattia. Lattiapinta on koivua. Metallityötilassa, kuuma- ja pintakäsittelytilassa maalattu betonilattia.

Rakennusselityksen mukaan auditorion korotetut lat-
tiaosat on tehty 18 mm pontatusta vanerilevystä teräksi-
sin alusrakentein. Levyn alapintaan on asennettu 13 mm
Gyproc-levytys kahtena kerroksena ja 50 mm mineraali-
villa, muovikelmu ja rei'itetty sinkitty teräslevy.

JYVÄSKYLÄN NORMAALIKOULU – KULTTUURIHISTORIALLISTESTI KERROSTUNUT KOKONAISUUS

Nykyään normaalikoulun rakennus muodostaa laajan moni-ilmeisen rakennuskokonaisuuden. Koulutalon historialliset kerrostumat kertovat perinteikkään oppilaitoksen kehityksestä lähes sadan vuoden aikana. Koulurakennuksen kolme rakennusvaihetta – arkkitehtien Toivo Salervon ja Hjalmar Åbergin suunnittelema vuonna 1928 valmistunut vanha päärakennus, arkkitehti Toimi Hämäläisen suunnittelema vuonna 1959 valmistunut laajennus ja arkkitehti Sakari Holman suunnittelema vuosina 1989–1990 valmistunut uusin laajennus – edustavat kukin oman aikansa käsitystä hyvästä oppimisympäristöstä ja laadukkaasta kouluarkkitehtuurista. Kaikilla kolmella rakennusosalla on omat rakennusaikaan liittyvät arkkitehtoniset ja rakennustekniset erityispiirteensä.

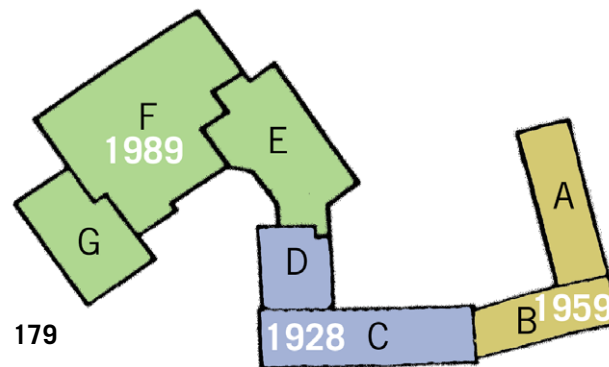
Rakennusosien julkisivut ovat muutoksista huolimatta säilyttäneet ominaislaatunsa varsin hyvin. Suurimmat muutokset ovat keskittyneet pihanpuoleisiin julkisivuihin ja pihaa rajaaviin siipirakennuksiin. Normaalikoulun sijainti kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla Harjun rinteessä antaa erityisesti Yliopistonkadun, Vaasankadun ja Voionmaankadun katukuvaan kuuluville julkisivuille huomattavan paikallisen kulttuurihistoriallisen merkityksen.

Rakennusosien valmistuessa niiden sisätilat edustivat kukin oman aikansa sisustussuunnittelua ja näkemystä hyvästä oppimisympäristöstä. Tilaratkaisuissa, kiinteässä sisustuksessa ja kalustuksessa on edelleen nähtävissä 1920-luvun, 1950-luvun ja 1980-luvun tyyli- ja sisustuspiirteitä. Koulun muuttuvat tarpeet ja uudet opetustavat ovat johtaneet useihin muutoksiin rakennuksen sisätiloissa.

Muutokset ovat koskeneet erityisesti vuonna 1928 valmistuneita C- ja D-osia sekä vuonna 1959 valmistuneita A- ja B-osia. Nykyään näiden osien sisätilat ovat pintamateriaaleiltaan vuosien 1989–1993 peruskorjauksen jälkeisessä suhteellisen yhtenäisessä asussa. Uusin vuosina 1989–1990 valmistunut laajennusosa on säilyttänyt alkuperäisen sisustuksensa ja värimaailmansa hyvin.

Suojelutilanne

Jyväskylän Normaalikoulun pihapiiri rajautuu kahden valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön – Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän Harjun ja Vesilinnan (RKY2009, kuva 3, s. 6) – aluekokonaisuuksien väliin (Museovirasto 2014). Rakennus kuuluu osaksi Jyväskylän Yliopiston toiminnallista ja myös hallinnol-

lista kokonaisuutta, vaikka se fyysisten aluerajausten ulkopuolelle jääkin. Seminaarinmäen valmisteilla oleva suojeluasemakaava ei ulotu koulun alueelle. Rakennusta ei ole mainittu listauksessa valtion omistamasta arvokaasta rakennusperinnöstä. Rakennus ei ole myöskään mukana niissä kohteissa, jotka kuuluivat valtion omistaman rakennuskannan suojelusta annetun asetuksen kohdelistaukseen (480/1985). Normaalikoulun rakennus oli 1970-luvulla listattu niiden rakennusten joukkoon, joille ehdotettiin suojelumerkintää silloiseen seutukaavaan myöhemmin maakuntakaavaan. Koulukokonaisuus on inventoitu Keski-Suomen museon Jyväskylän kaupungin rakennusinventoinnissa vuonna 1983. Sitten Keski-Suomen maakuntakaavan laatimisen yhteydessä vuonna 2009 ei koulukokonaisuutta enää esitetty liitettäväksi maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin.

Tontilla on voimassa lisärakentamisen ajalta periytyvä asemakaava, joka tuli voimaan 25.3.1991 (kuva 4, s. 7). Kaavamerkintänä on Y-v, yleisten rakennusten korttelialue, joka on varattu valtion tarpeisiin. Rakennettua kulttuuriympäristöä koskevia määräyksiä tai ohjeita ei ole annettu asemakaavassa. Keski-Suomen museon vuonna 2014 toteutetun täydennysinventoinnin mukaan rakennuksella ja sen eri-ikäisillä kerrostumilla on merkittävää paikallista kulttuurihistoriallista arvoa. Erityisesti rakennuksen kaupunkikuvallinen arvo on huomattava. Keski-Suomen museon mukaan näiden arvojen turvaamisesta tulee huolehtia kun tonttia koskevaa asemakaavaa seuraavan kerran uudistetaan. (Keski-Suomen museo 2014)

Normaalikoulun rakennusosien erityispiirteitä

Vuonna 1928 valmistunut vanha päärakennus

Arkkitehtien Toivo Salervon ja Hjalmar Åbergin suunnittelema rakennus edustaa tyyliään pelkistettyä 1920-luvun klassismia (kaavio 180). Normaalikoulun L-kirjaimen muotoinen rakennusmassa sijoittuu Harjun rinteeseen. Pitkä pääjulkisivu avautuu Yliopistonkadun suuntaisesti ja siihen suorassa kulmassa liittyvä lyhyempi juhlasaliisiipi Voionmaankadun puolelle. Jyrkän aumakaton kattama kookas nelikerroksinen rakennus muodostaa vaikuttavan päätteen Yliopistonkadun, Vaasankadun ja Voionmaankadun katunäkymille. Vanhan päärakennuksen massiivinen ja selkeä arkkitehtuuri on muutoksista huolimatta säilyttänyt ominaislaatunsa. Nykyään päärakennus ja siihen molemmiin puolin liittyvät laajennusosat rajaavat taakseen laajan suojaisen pihamaan.

Pelkistetyn rakennuksen julkisivut on rapattu sileällä rappauksella. Oman luonteensa rakennukselle antaa niukka koristelu, joka keskittyy sisäänkäyntien ympärille, ikkunoihin ja räystäslinjaan. Rakennuksen alkuperäinen sävy vaikuttaa olleen yhtenäisen vaalea. Pieniruutuisten ikkunoiden ympärille muotoillut profiloituneet koristelut ovat nykyasussaan valkoiset ja rappaus vaalean keltainen. Graniitilla kehystetyt pääsisäänkäynti ja sivuovi sekä koristeelliset ovet ovat julkisivun näyttävien osia.

Koulun opetustilat on järjestetty leveiden valoisien sivukäytävien varten. Rakennuksen valmistuessa pohjakerroksessa oli lämmittäjän asunto, halkovarasto ja keskuslämmityshuone. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee sisääntuloaula. Toisessa kerroksessa oli neljä luokkahuonetta ja opettajainhuone. Kolmannessa kerroksessa oli kuusi luokkahuonetta. Neljäs kerros oli varattu erityisluokille: luonnonhistorialle, piirustukselle ja luonnonopille. Poikien voimistelusalit ja juhlasali, joka oli samalla tyttöjen voimistelutilana, sijaitsivat siipirakennuksessa.

Vuonna 1959 valmistunut laajennusosa

Toivo Salervon ja Hjalmar Åbergin suunnittelema koulutalo sai rinnalleen oman aikakautensa ryhdikkään uudisrakennuksen (kaavio 181). Kauan odotettu laajennus toteutui vuosina 1955–1959. Laajennusosaan sijoittui luokkatiloja, kirjasto, opettajainhuone, terveydenhoitajan tilat ja koulukeittola sekä ruokala. Laajennuksen Yliopistonkadun suuntainen julkisivu on loivassa kulmassa päärakennukseen nähden. Ratkaisu keventää kokonaisuuden massiivisuutta ja antaa molemmille rakennuksille itsenäisyyttä ahtaan tontin suomissa rajoissa. Rakennushallituksen arkkitehti Toimi Hämäläisen suunnittelema rakennus edustaa 1950-luvun maltillista funktionalismia. Roiskerapatut harmaaksi kalkkimaalatut julkisivut, punatiilinen satulakatto ja sadekatoksen pylväiden lämminsävyiset keraamiset laatat kuuluvat jälleenrakennuskauden tyylipiirteisiin.

Ikkunasyvennykset hienorapattiin. Jalusta on käsitelty rouhepintaisella betonilla ruutuihin jaettuna. Vaihtelevat ikkunamuodot antavat ilmettä muuten niukkaeleisille julkisivuille. B-osan sadekatoksen lippa oli detaljoitu poimupellillä. Rakennuksessa on kaksi ulokeparveketta, joissa on aikakaudelle tyypilliset rautaputkikaiteet. Laajennukseen kuului myös vuonna 1956 valmistunut voimistelusalisiipi, joka liittyi vanhan koulutalon juhlasaliin pohjoispäätyyn. Siipirakennus purettiin vuonna 1989 uuden laajennusosan tieltä.

Toimi Hämäläisen suunnittelemassa laajennuksessa sovellettiin samankaltaista sivukäytävärjestelmää kuin vuonna 1928 valmistuneessa päärakennuksessa. Laajennusosan korkeus – neljä kerrosta ja ullakko – sovitettiin vanhan koulutalon mittakaavaan. Laajennuksen harja jää hieman vanhan rakennuksen harjaa alemmaksi, joten rakennusten kerroskorkeudet ja ikkunalinjat eivät osu kohdakkain. B-osan porrashuoneen kapeat, korkeat pieniruutuiset ikkunat kuitenkin sovittavat laajennusta vanhan päärakennuksen rytmiin.

Vuonna 1989 valmistunut laajennusosa

Arkkitehti Sakari Holma vastasi Normaalikoulun peruskorjauksen ja laajennuksen suunnittelusta. Ensimmäisissä luonnosmaaisissa pienoismalleissa koulun laajennusosa sijoittuu harjun rinteeseen portaittain kohoavana hieman antiikin temppeleitä muistuttavana hahmona. Pitkään rakennuksen suunnitelmissa oli mukana myös nelikulmainen kellotornia muistuttava tähtitorni sisäpihan puolella. Lopulta kookas rakennus kuitenkin upotettiin osin harjun rinteeseen ja riisuttiin näyttävistä detaljeista. Punaisilla tiilillä katettu lappeiltaan loiva satulakatto kattaa raskaana rakennuksen monimuotoisen massan, johon sirot räystäät tuovat keveyttä (kaavio 182). Korkea julkisivuiltaan sulkeutunut liikuntasali (F) jää piiloon matalampien siipiosien taakse. Laajennusosa liittyy vanhan päärakennuksen D-osaan liitososan kautta (E). Liikuntasaliosan päätyyn sijoittuu matalampi paviljonkimainen siipi, jossa ovat teknisen käsityön opetustilat (G). Laajennuksen pääsisäänkäynti on kadun puolelta F- ja E-osien kulmasta.

Rakennuksen arkkitehtuurissa on käytetty postmodernistiselle tyylille ominaisia viittauksia historiallisiin koristeaiheisiin pelkistetyssä muodossa. Rakennuksen räystäiden alla kiertävät koristekonsolit toistavat vanhan päärakennuksen hammaslistan muotoja. Kadun puoleisessa päädyssä on pyöreä valeikkuna, joka yhdessä katon harjan kolmiomaisen pellityksen kanssa muodostaa rakennukselle luonteenomaisen arkkitehtonisen detaljin. Samaa aihetta on käytetty salin pihan puoleisessa päädyssä. Pylväskäytäväaiheet toistuvat sisäänkäyntien yhteydessä. Arkkitehdin pihasuunnitelmaan kuuluvat tontilta löytyneet luonnonkivet, joita on aseteltu kolmen ryhmään pääsisäänkäynnin eteen. Sisätiloista E-osan aula ja F-osan liikuntasali sekä D-osan auditorio ja A-osan ruokasali ovat edustavia esimerkkejä 1980-luvun sisustusarkkitehtuurista.

TYYLIIIRTEITÄ JULKISIVUSSA 1920-LUKU

Tiilikatettu aumakatto
Aumakatto on katettu punaisilla kattotiilillä.

Hammaslista
Katon rajassa räystään alla kulkee rapattu hammaslista.

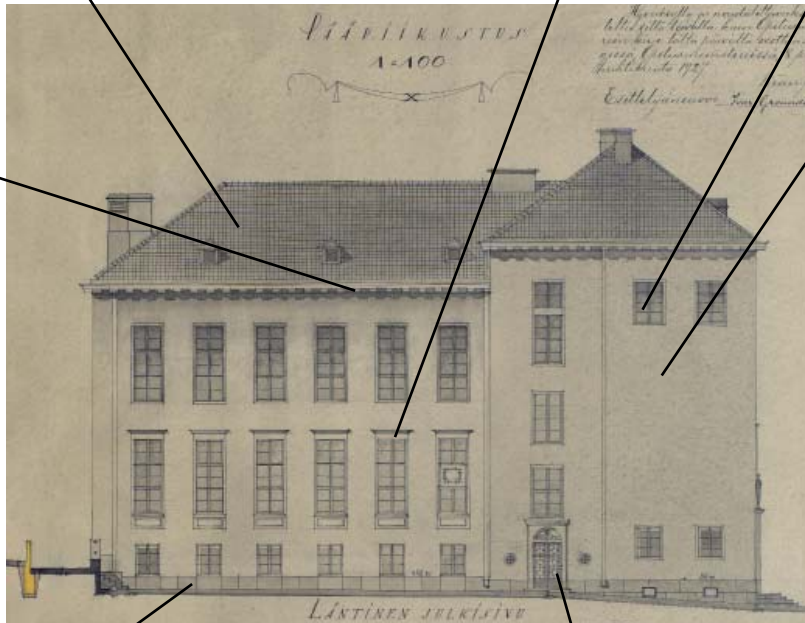

180

Kivijalka graniittia
Perusmuurin varaan tehty kivijalka on tehty kiila-
tuista ja ristipäähakatuista graniittilaatoista.

Profiloidut ikkunakehykset
Ikkuna-aukkojen ympärillä on rappaamalla toteutetut profiloidut kehykset. Toisen kerroksen ikkunoita on korostettu yläpuolelta leveillä listoilla ja alapuolelta roiskerappauksella toteutetuilla rustikoinneilla.

Ikkunamuodot
Ikkunat, joissa on sirot puupuitteet, on asennettu lähelle seinäpintaa. Puitteet ovat puuta, jaol-
taan tasaiset 6-12 ruutuiset ja muistuttavat mal-
liltaan alkuperäisiä ikkunoita. Osa ikkunoista on
toteutettu valeikkunoina. Pienet pyöreät ikkunat
ja neliömäiset ullakonikkunat kuuluvat tyyliin.

Sileä rappaus
Rakennuksen alkuperäinen rappaus oli sileä
kalkkirappaus, joka oli maalattu vaaleasävyisellä
kalkkimaalilla.

Luonnonkiviportaali
Pääsisäänkäyntejä on korostettu graniitista haka-
tulla profiloidulla portaalilla.

Koristeellinen ulko-ovi
Korkean oviaukon alkuperäisenä säilynyt puinen pa-
riovi on kuultomaalattu tummalla sävyllä. Ovileh-
dissä on fasettihiotut lasiruudut, jotka on suojattu
koristeellisilla messinkitaoksilla.

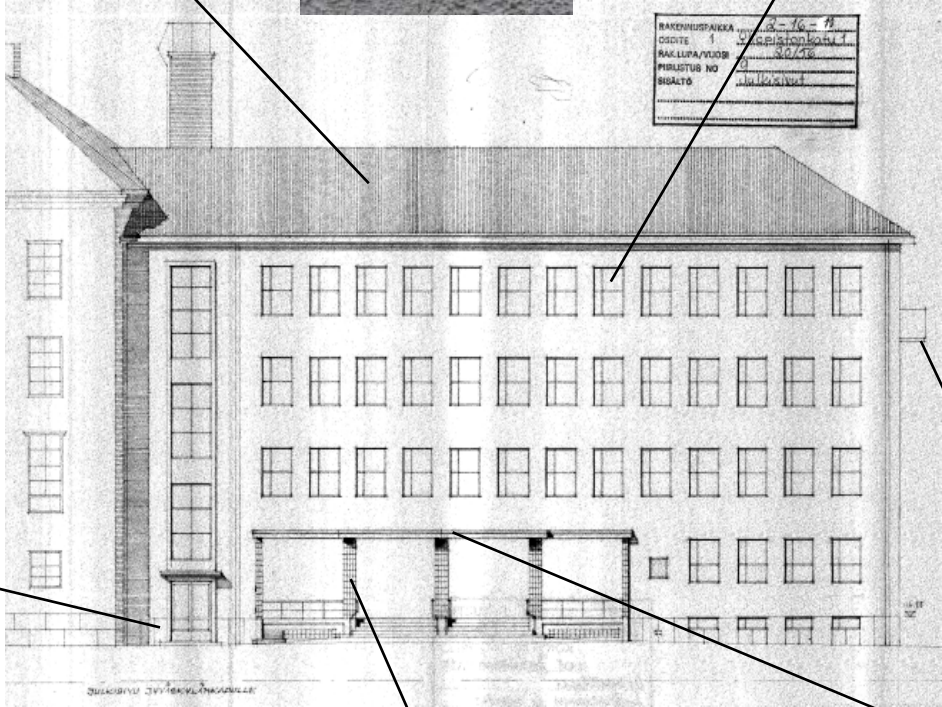

TYYLIIIRTEITÄ JULKISIVUSSA 1950-LUKU

Tiilikatettu aumakatto
Aumakatto on katettu punaisilla betonikattotiilillä.

Roiskerapattu julkisivu
Tiilestä muuratut julkisivut on roiskerapattu kalkkilaastilla, ja maalattu harmaalla kalkkimaalilla.

Ikkunamuodot
Rakennuksessa on useita ikkunamuotoja. Puurakenteiset ikkunat on jaettu puitteilla pienempiin osiin. Alkuperäiset puuikkunat ovat säilyneet.

Sokkeli
Sokkeli muodostuu rapatuista rouhepintaisista betonilaatoista.

Keraamiset laatat
Sadekatoksen pylväät on pinnoitettu lämminsävyisillä lasittamattomilla keraamisilla laatoilla.

Katokset ja parvekkeet
Poimupellillä detaljoitu sadekatos. Ulokelaattaparvekkeet ja niiden metalliputkikaiteet.

LÄHTEET

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Haastattelut

Sakari Holman haastattelu 18.6.2014.

Pälvi Tepon haastattelu 4.9.2014.

ARKISTOAINEISTO

Jyväskylän kaupungin rakennusvalvontaosaston arkisto

Rakennuspiirustukset

Jyväskylän normaalikoulun arkisto

Luonnospiirustukset

Jyväskylän normaalikoulu yläaste ja lukio. Laajennus. Rakennusselitys. Jyväskylä 17.3.1989. Arkkitehtitöimistö Sakari Holma Oy.

Jyväskylän normaalikoulu yläaste ja lukio. Peruskorjaus 2. ja 3. rakennusvaihe. Rakennusselitys. Jyväskylä 15.10.1990. Arkkitehtitöimistö Sakari Holma Oy.

Jyväskylän yliopiston tiedemuseon arkisto

Valokuvat

Sanni Kankaisen haastattelu 3967:1 ja 2.

Kansallisarkisto

Rakennuspiirustukset

Keski-Suomen maakunta-arkisto

Arkkitehti Sakari Holman kokoelma

Keski-Suomen museon arkisto

Jyväskylän Normaalikoulun inventointi 13.3.2014. Keski-Suomen museo, kohderaportti, inventoinnin laatija Saija Silén. (https://www.kulttuuriymparisto.fi/netsovellus/ks/ks_kohde_lraportti.aspx?KOHDE_ID=207066 5/5)

Keski-Suomen museo, Jyväskylän rakennusinventointi 1983. Suomen rakennuskulttuurin yleisluettelo, kohdekorppi 20. Normaalilyseo. Inventointikortin täyttäjät, Päivi Andersson 16.12.1983.

Museovirasto

Lausunto 19.3.2014. Jyväskylä, Jyväskylän Normaalikoulu, C- ja D-osien korjaustyöt, osoitteessa Yliopistonkatu 1. Yli-intendentti Helena Taskinen, intendentti Jaakko Holma.

Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n arkisto, Jyväskylä

Rakennuspiirustukset

Rakennusselitys. Jyväskylän Normaalilyseon lisärakennus. (päiväämätön 1950-luku).

Rapattujen julkisivujen kuntotutkimus, Jyväskylän Normaalikoulu, Yliopistonkatu 1. Controlteam Oy, 2.10.2012.

Jyväskylän yliopisto, Normaalikoulun yläkoulu ja lukio, rakennustekninen ja sisäilmaolosuhteiden tutkimussuunnitelma. Tilaaja Suomen Yliopistokiinteistöt Oy, Toteuttajat Ramboll Finland Oy, ISS Proko Oy, Sirate Oy. 20.2.2014, täydennetty 15.3.2014

Rakennustekninen ja sisäilmaolosuhteiden tutkimusraportti C- ja D-osat, Tilaaja Suomen Yliopistokiinteistöt Oy, Toteuttajat Ramboll Finland Oy, Sirate Oy, 15.8.2014.

Sähköiset lähteet

Suomen Yliopistokiinteistöt Oy/ builder.com/ Projektila

IX Kertomus Kouluhallituksen ja oppikoulujen tilasta ja toiminnasta vuosina 1919–1924. Kouluhallituksen julkaisema, 1930. (http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93534/xoppik_a_1919-1924_1930_dig.pdf?sequence=1)

PAINETUT LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Haikari, Janne 2014. Jyväskylän normaalikoulun historia, julkaisematon käsikirjoitus.
- Halila, Aimo 1950. Suomen kansakoululaitoksen historia. Neljäs osa. Oppivelvollisuuskoulun alkuvaiheet (1921–1939). WSOY. Helsinki.
- Halila, Aimo 1967. Suomen rakennushallinto 1811–1961. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Hanski, Jari 2011. Hyödyllistä ja kaunistavaa, Senaattikiinteistöjen historia. Edita Prima Oy, Helsinki.
- Kankainen, Sanni 2005. Muistelmia vuosilta 1929–1959 Jyväskylän yhteislyseolta - normaalilyseolta, teoksessa Koulumuistoja menneiltä vuosikymmeniltä (toim.) Heikki Vuorimies. Jyväskylän normaalikoulun julkaisuja 9. Saarijärvi.
- Känkäinen, Arto 1993. Keski-Suomen rakennusmestariyhdistys ry. Vuosijulkaisu. HOSA -93. ”Rakennushallitus rakennuttaa: Jyväskylän normaalikoulun yläasteen ja lukion peruskorjaus 3.rakennusvaihe”, Jyväskylän rakennusmestariyhdistys ry.
- Lilius, Henrik. Suomalaisen koulutalon arkkitehtuurihistoriaa. Kehityslinjojen tarkastelua keskiajalta itsenäisyyden ajan alkuun. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala.
- Martio, Pekka 2006. Cygnaeuksen koulun historia. Edita Prima Oy, Helsinki.
- Mäkinen, Matti 1993. ”Jyväskylän Normaalikoulun laajennus ja peruskorjaus”. HOSA 93 vuosijulkaisu. Jyväskylän rakennusmestariyhdistys ry.
- Neuvonen, Petri 2002. Kerrostalot 1880–1940. Rakennustieto Oy, Helsinki.
- Neuvonen, Petri 2006. Kerrostalot 1880–2000. Rakennustieto Oy, Helsinki.
- Nikula, Riitta 1990. Rakennustaiteen 1920- ja 1930-luku. Ars Suomen taide 5. Kustannusosakeyhtiö Otava Oy, Keuruu.
- Paunu, Eira 2000. Koulutyöstä yliopettajaksi. Muistoja koulutieltä Jyväskylässä yli 40 vuoden ajalta. Jyväskylän normaalikoulun julkaisuja 2. Kopiajyvä Oy, Jyväskylä.
- Standertskjöld, Elina 2006. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1900–1920. Rakennustieto Oy. Hämeenlinna.
- Standertskjöld, Elina 2008. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1930–1950. Rakennustieto Oy. Hämeenlinna.
- Standertskjöld, Elina 2011. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1960–1980. Rakennustieto Oy. Hämeenlinna.
- Tapiola, Hannu 1986. Jyväskylän Norssi 70 vuotta - Historiikki ja matrikkeli. Gummerus Oy. Jyväskylä.

LIITTEET

LIITE 1

PERUSTIEDOT

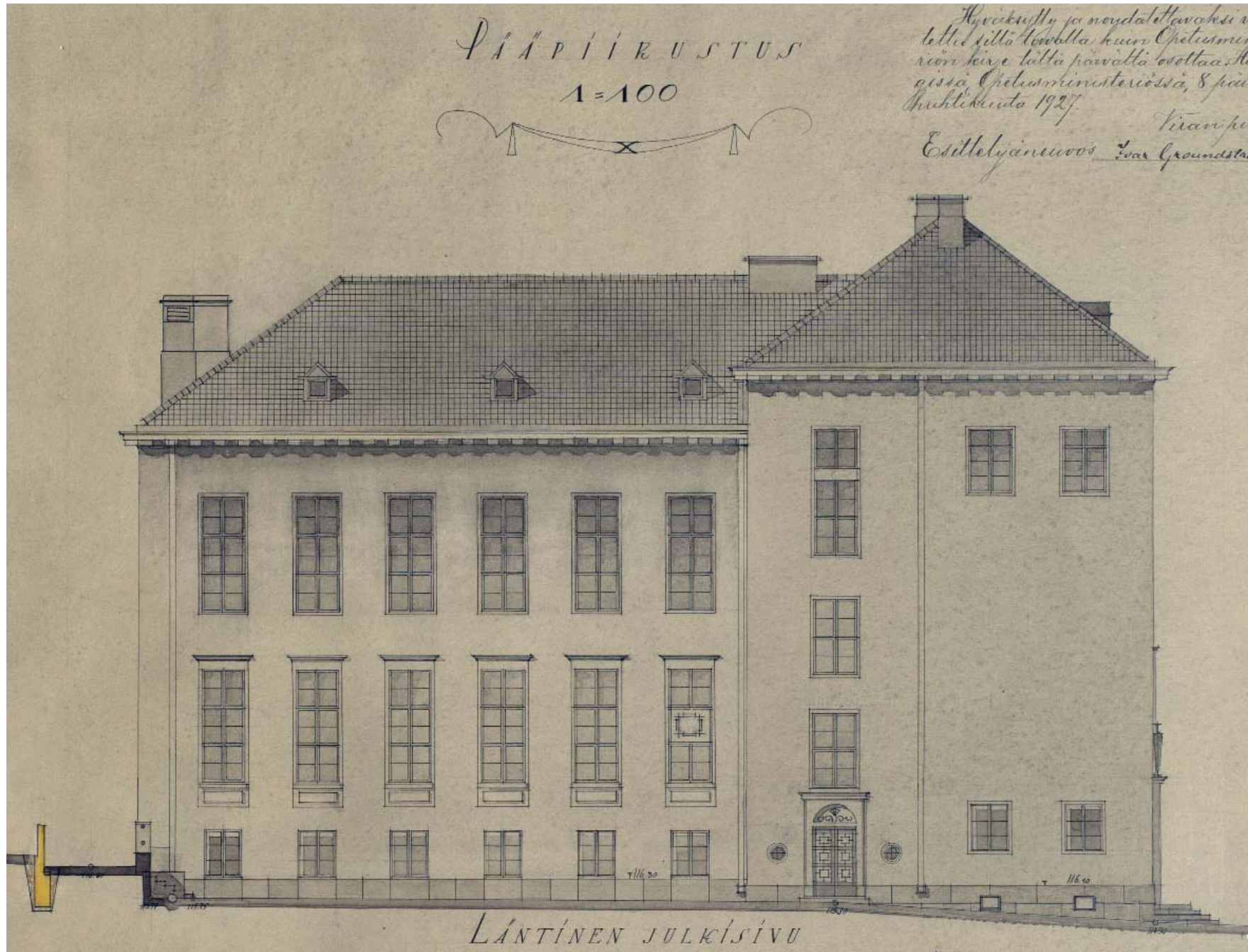
Perustiedot

Jyväskylän yliopisto, normaalikoulun yläkoulu ja lukio
Rakennusnumero 301502
Kiinteistötunnus 179-2-16-10
Osoite Yliopistonkatu 1, 40100 Jyväskylä
Vanha päärakennus valmistunut 1928
Ensimmäinen laajennus valmistunut 1959
Toinen laajennus valmistunut 1990
Peruskorjaus 1990–1993
Rakennuttaja rakennushallitus
Omistaja Suomen Yliopistokiinteistöt Oy
Pinta-ala koko rakennus: 10290 krs-m², 11815 br- m²
Kokonaistilavuus 51093 m³
C- ja D -osien pinta-ala 4020 br- m²
Voimassaoleva asemakaava 6.5.1991

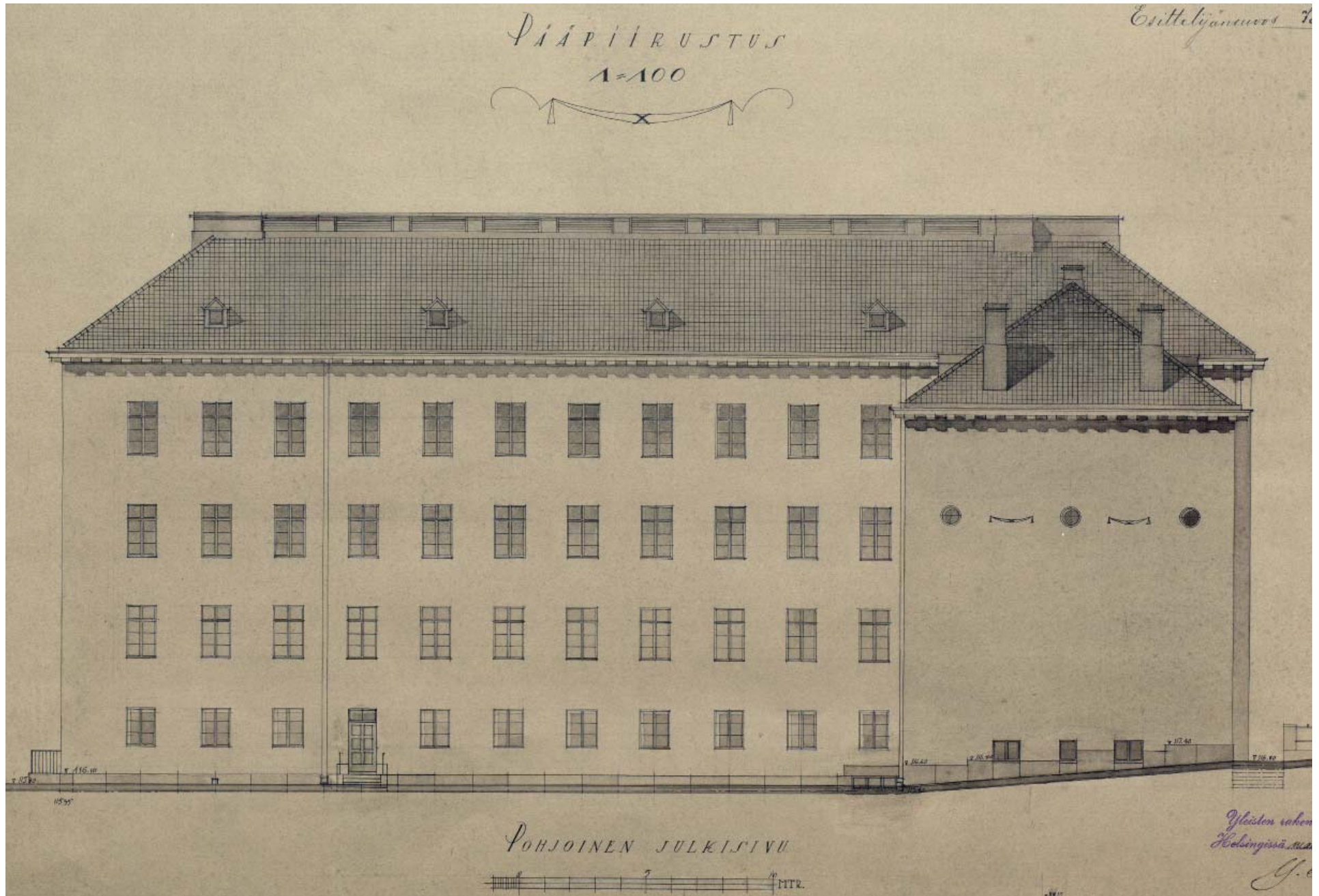
Peruskorjaus ja laajennus 1990–1993

Paikallisvalvoja rakennusmestari Anne Tourunen
Arkkitehtisuunnittelu Arkkitehtitoimisto Sakari Holma Oy
Rakennesuunnittelu Rakennusinsinööritoimisto Simo Salmivalli & Co Ky
LVI-suunnittelu LVI-insinööritoimisto Esko Ruuska Ky
Sähkösuunnittelija Ekono Oy
Pohjatutkija ja pintavesi- ja kuivaussuunnittelija Insinööritoimisto Helander & Nirkkonen
Pääurakoitsija Kerrostyö Oy, vastaava mestari Matti Mäkinen
Putkiurakoitsija Nelos-Putki
Ilmanvaihtourakoitsija ABB Fläkt Oy
Sähköurakoitsija Ajansähkö Oy
Kalusteurakoitsija Haapaveden puukaluste
Säätölaitteurakoitsija Honeywell Oy

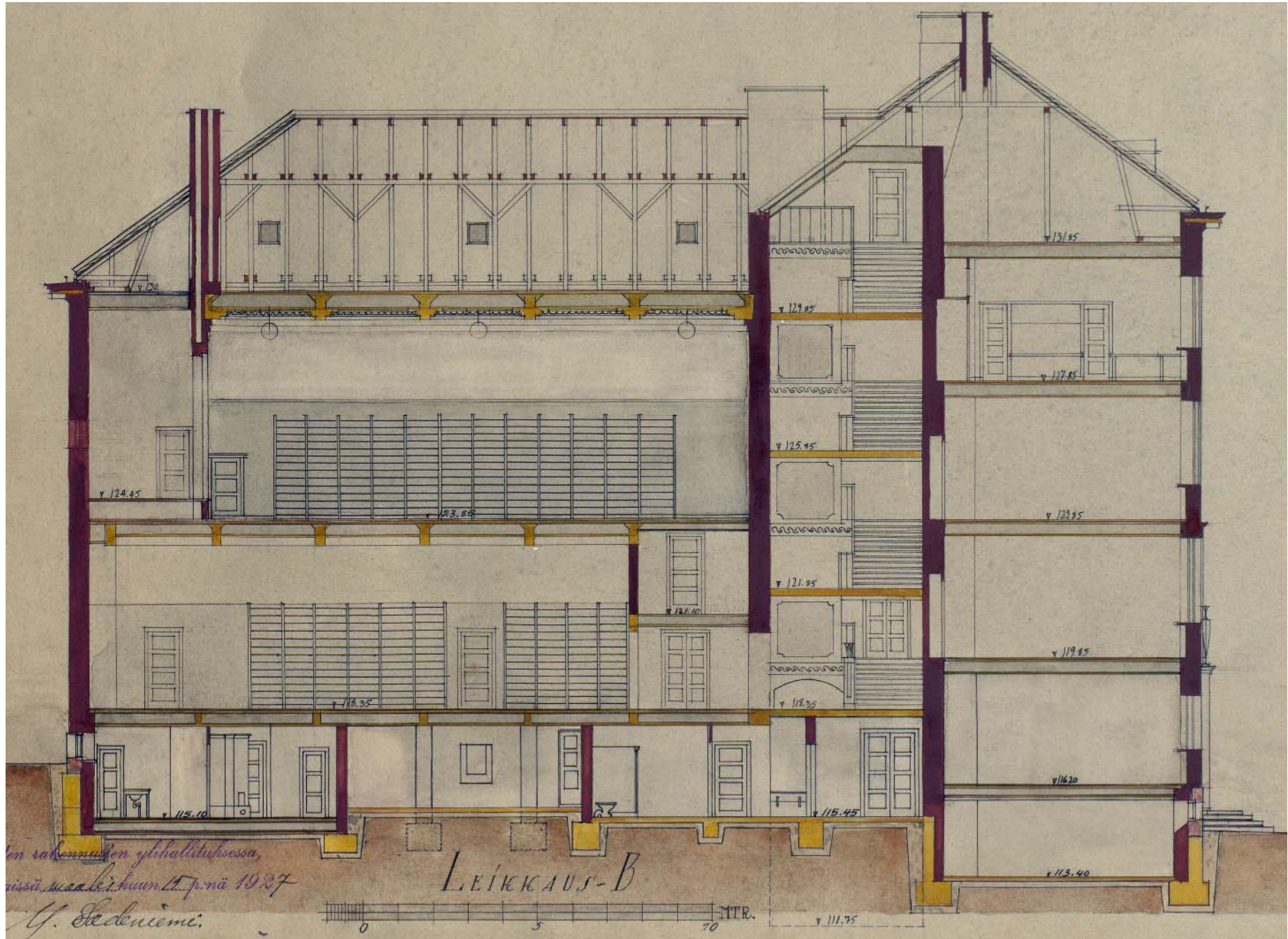

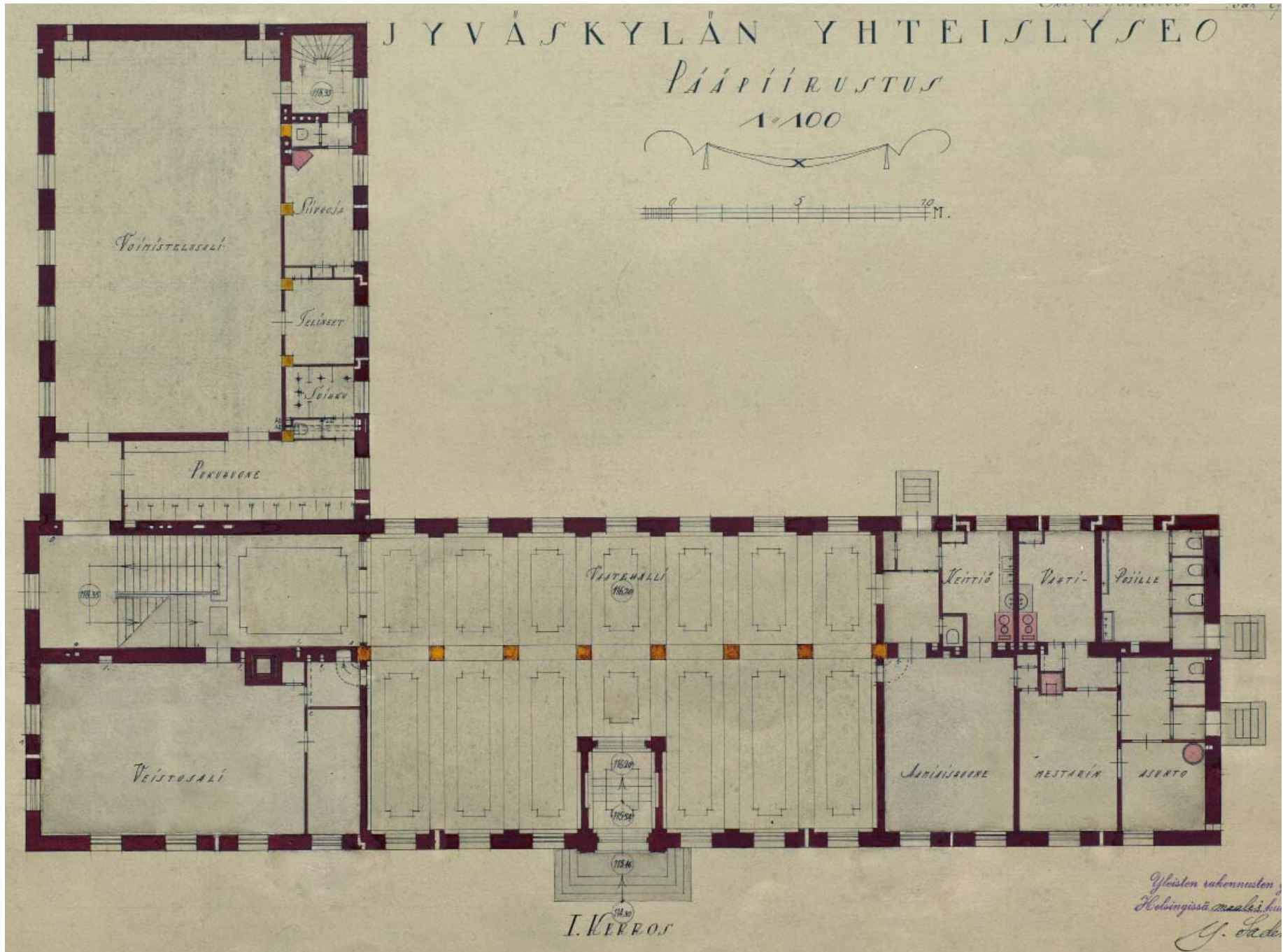
(LIITE 2)

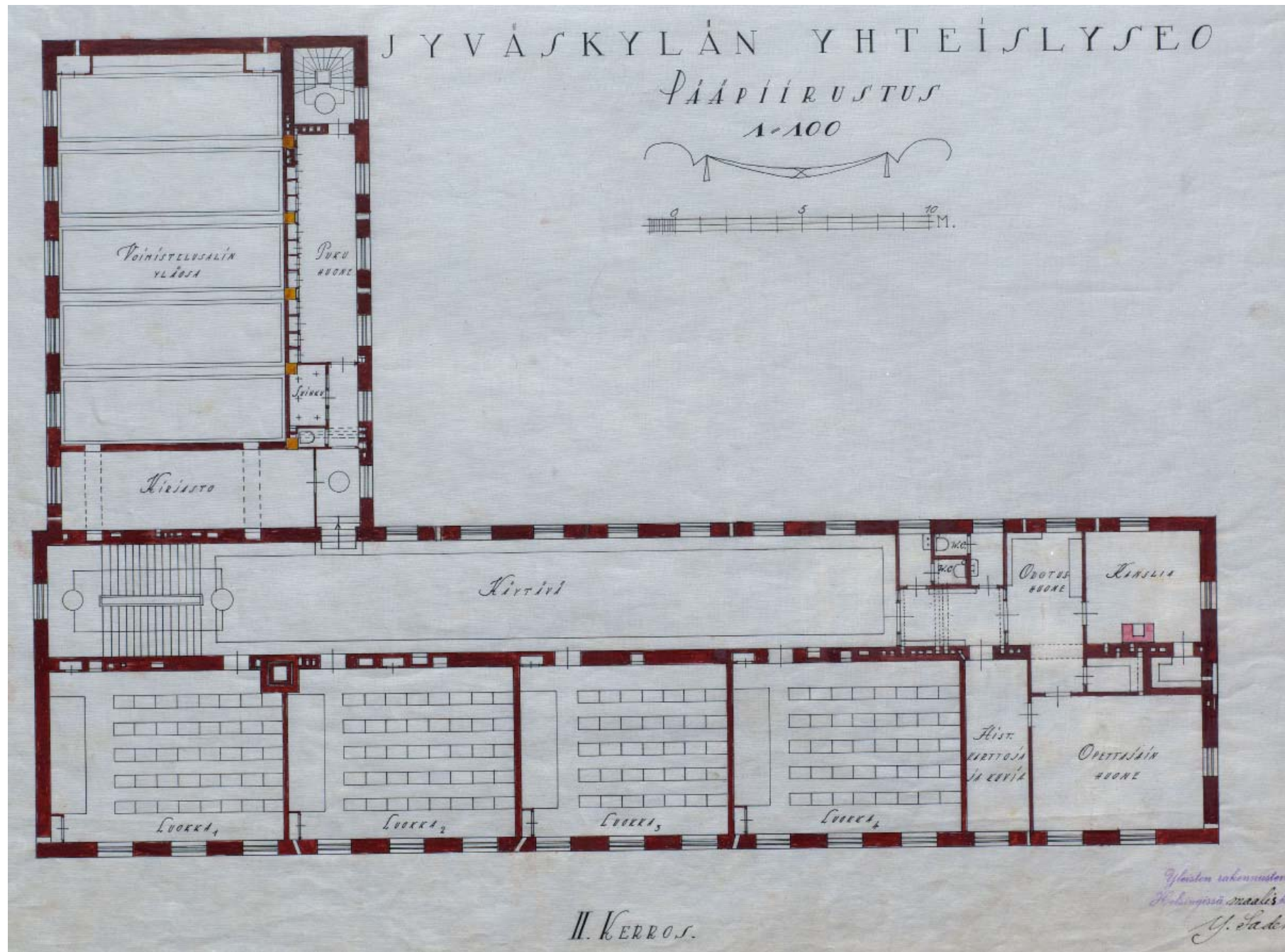

(LIITE 2)

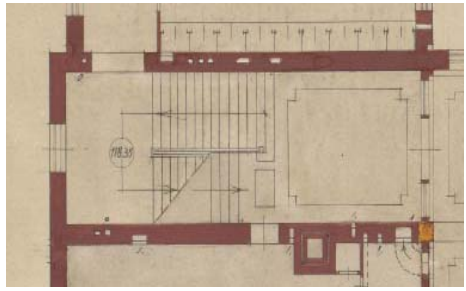
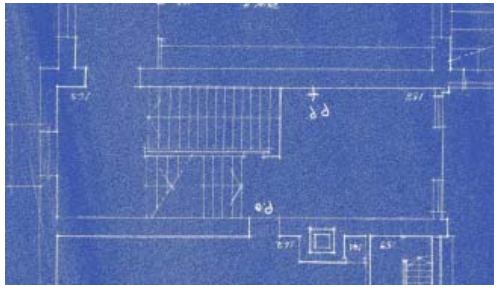
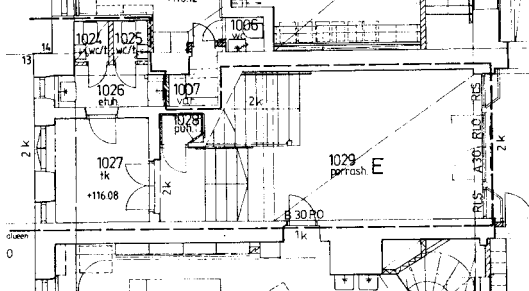
(LIITE 2)

(LIITE 2)

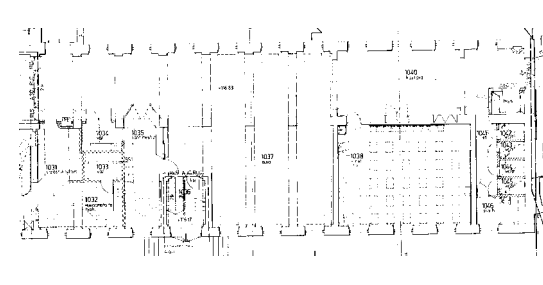
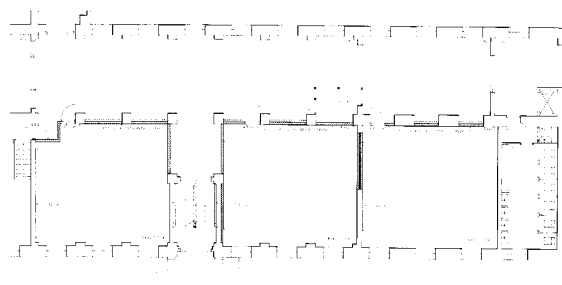
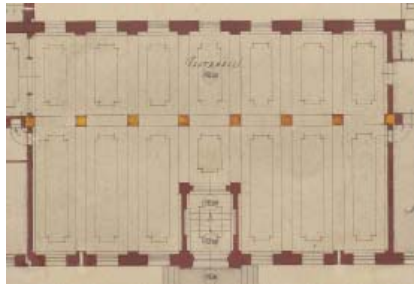

1. Pääporrashuone, C- ja D -osat

			
	ALKUPERÄINEN	MUUTOKSET 1955–1961	MUUTOKSET 1989–1993 – NYKYTILA
KÄYTTÖ	- rakennuksen pääporrashuone C- ja D-osien liitoskohdassa	- porrashuone	- porrashuone
RAKENNUSOSA			
SEINÄT	- rapattu, maalattu, tiiliseinä	- maalausasu ei tunnettu	- porrashuoneen alatasosta erotettu tuulikaappi, puhelinkoppi ja WC-tilojen etuhuone - seinän alaosa maalattu tummansinisellä sävyllä, yläosa valkoinen
LATTIA	- sisääntulotasanteella ja syöksyissä harmaasävyinen mosaiikkibetoni - porrasaskelmat mosaiikkibetonia	- ei muutoksia	- mosaiikkibetonipintaa on korjattu punasävyisellä mosaiikkibetonilla
JALKALISTAT			
KATTO	- rapattu ja maalattu betoni	- kattopintaan liimattu akustiikkalevyjä	- akustiikkalevyt poistettu - porrastasanteiden katto on levyalakatto
KATTOLISTAT	-	-	-
OVET	- ulko-ovi puurakententeinen - väliovet peiliovia - porrashuoneen ja ala-aulan välissä oli puurakententeinen seinäke yläikkunoilla ja pari peiliovia	- ulko-ovi ja väliovet säilytettiin	- alkuperäinen ulko-ovi on säilynyt - väliovet uusittiin puurakenteisiksi laakaoviksi - porrashuoneen ja ala-aulan väliin rakennettiin lasiseinä, jossa on teräsrakenteiset lasipalo-ovet ja integroituja vitriinejä
IKKUNAT	- kaksitoistaruutuiset ikkunat, kaksinkertaiset puupuitteet	- puitteet säilytettiin	- puitteet ja karmit uusittiin vanhaa mallia mukaillen, sisemässä puitteessa lämpöläsi
IKKUNAPENKKI			
KIINTOKALUSTEET	- takorautainen maalattu kaide, jossa tummaksi petsattu ja kiiltäväksi lakattu puinen käsijohde - ensimmäisessä kerroksessa kaiteen alussa on puinen nelikulmainen pylväs, jonka päässä puinen pallo	- kaide säilytettiin	- kaiteen metalliosat maalattiin sinisellä sävyllä - käsijohdetta korotettiin asettamalla sen alle lisäosa - porrashuoneen ulkoseiniin kiinnitettiin puiset käsijohteet - kattoon ripustettiin pallovalaisimia, jossa on maitolasi-kupu, seiniin kiinnitettiin puolipyöreitä valaisimia - porrashuoneen seiniin kiinnitettiin valaisimia
LVIS-ASENNUKSET			- porrastasanteiden katot ovat levyalakattoja

2. Ala-aula, C-osa

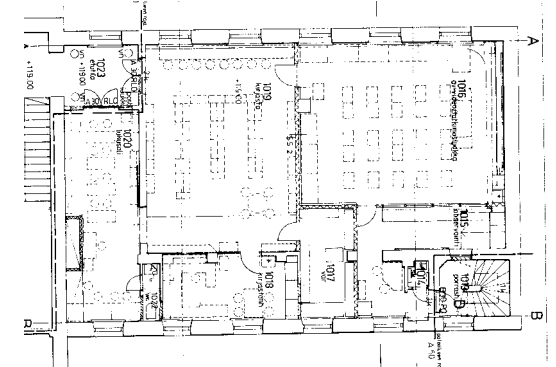
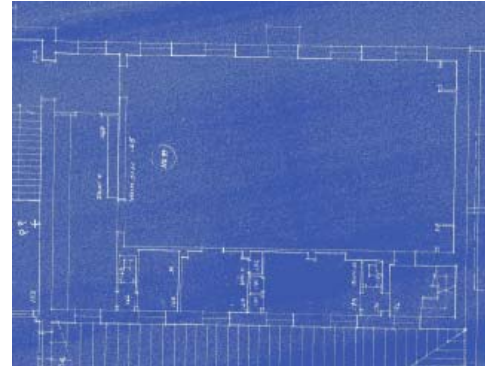
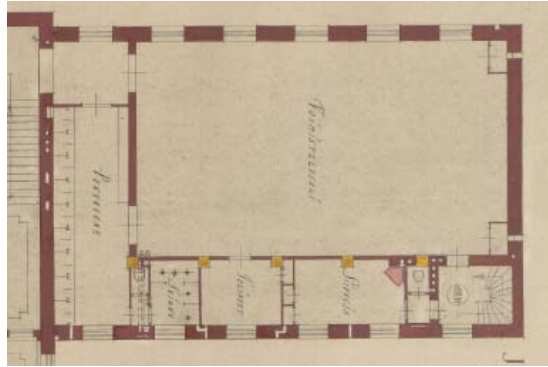

	ALKUPERÄINEN	MUUTOKSET 1955–1961	MUUTOKSET 1970-LUKU	MUUTOKSET 1989–1993 – NYKYTILA
KÄYTTÖ	- sisääntuloaula, vaatesäilytys	- sisääntuloaula, säilytyslokerikoja	- sisääntuloaula, opetustiloja, vahtimestarin tila	- sisääntuloaula, näyttelyvitriinejä, opetustiloja, vahtimestarin tila
RAKENNUSOSA				
SEINÄT	- rapatut, tasoitetut ja maalatut tiiliseinät, pilasterit, joissa profiloitunut kapiteelit - seinissä kaksi maalausvyöhykettä, joiden rajakohdassa juokseva koira ornamentti	- seinien rappaus kunnostettiin	- aulasta erotettiin kolme luokkahuonetta ja vahtimestarin koppi kevyillä väliseinillä	- edellisessä vaiheessa lisätyt luokat purettiin ja aulaan rakennettiin kieliluokka 1038, opettajien työtiloja ja uusi vahtimestarin tila - seinien sävyt vaaleanpunainen ja sininen
LATTIA	- mosaiikkibetoni	- aulan laajennusosan puoleisesta päästä purettujen tilojen kohdalta lattia pinnoitettiin betonisella aluspermannolla ja mosaiikkibetonilla	- vinyylilaatta	- vinyylilaatta poistettiin, uusi lattiapinnoite linoleumi, sävy punertava, lattiassa koristekuvioita tummemman sävyisellä matolla - luokissa ja käytävillä lattiapinnoitteena käytetty linoleum on tuotenimeltään Oy Forbo Ab Marmoleum - vanha mosaiikkibetoni on mahdollisesti poistettu tai vanhingoittunut
JALKALISTAT	- leveät, profiloitunut, tummaksi petsatut ja lakatut - jalkalistat myös betonipilareilla	-	-	- leveät profiloitunut jalkalistat ja ohuet mattolistat, sävy sininen, uustuotantoa
KATTO	- rapattu ja maalattu betonikatto, joka on jaettu suuriin profiloituihin syvennyksiin	- katon rappaus korjattiin - maali Bindol - kattoon kiinnitettiin akustiikkalevyjä	-	- katosta poistettiin vanha akustinen villa, katon vanha rappaus kunnostettiin, vanha IV-kotelointi poistettiin
KATTOLISTAT	- betonipilarien yläosassa on profiloitunut rappauslistat	-	-	-
OVET	- väliovet tummaksi petsattuja peiliovia, aulan ja porrashuoneen välissä ikkunallinen seinäke, jossa peliovet	-	- luokkien ovet laakaovia	- väliovet ja ovet porrashuoneisiin teräsrakenteisia lasipalo-ovia
IKKUNAT	- kuusiruuuiset ikkunat, kaksinkertaiset puupuitteet	-	-	- ikkunat vaihdettiin puitejaoltaan vanhoja vastaaviin ikkunoihin, joissa sisemmässä puitteessa on lämpölasia
IKKUNAPENKKI	- betonista valetut ikkunapenkit	-	-	-
KIINTOKALUSTEET	-	- pilareiden väleihin asennettiin säilytyslokerikoja	- lokerikot poistettiin	-
LVIS-ASENNUKSET	-	-	-	-

3. Poikien voimistelusalali nykyinen kirjasto 1003–1005, D-osa

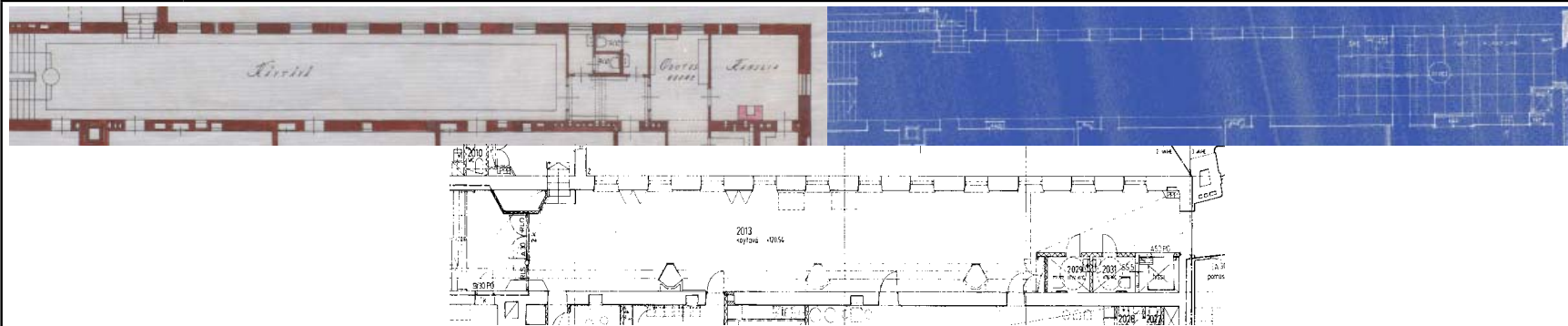

	ALKUPERÄINEN	MUUTOKSET 1955–1961	MUUTOKSET 1989–1993 – NYKYTILA
KÄYTTÖ	- poikien voimistelusalali, pukuhuoneet	- voimistelusalali, pukuhuoneet	- kirjasto, tutkimusluokka, työtiloja
RAKENNUSOSA			
SEINÄT	- rapattu, tasoitettu, maalattu tiiliseinä	- maalausasu tuntematon	- tilat jaettiin pienemmiksi kevytrakenteisilla väliseinillä
LATTIA	- lakattu lankkulattia	- muovimatto	- muovimatto poistettiin, uusi lattiapinnoite linoleumi
JALKALISTAT	- leveä, profiloitu, tummasävyinen, lakattu puulista	- lisättiin kapea mattolista	- leveä, profiloitu puulista, sävy sininen, uustuotantoa
KATTO	- rapattu betonikatto - kattopalkkeihin kiinnitetty koukkuja köysien kiinnittämistä varten	- kattoon liimattiin akustiikkalevyä	
KATTOLISTAT	-	-	-
OVET	- väliovet peiliovia, maalattu vaalealla sävyllä	- ovet säilytettiin	- vanhat ovet poistettiin, uudet ovet puurakenteisia laakavia tai teräsrunkoisia lasipalo-ovia
IKKUNAT			
IKKUNAPENKKI	- valettu betonista		
KIINTOKALUSTEET	- puolapuut, voimistelutelineitä		
LVIS-ASENNUKSET			

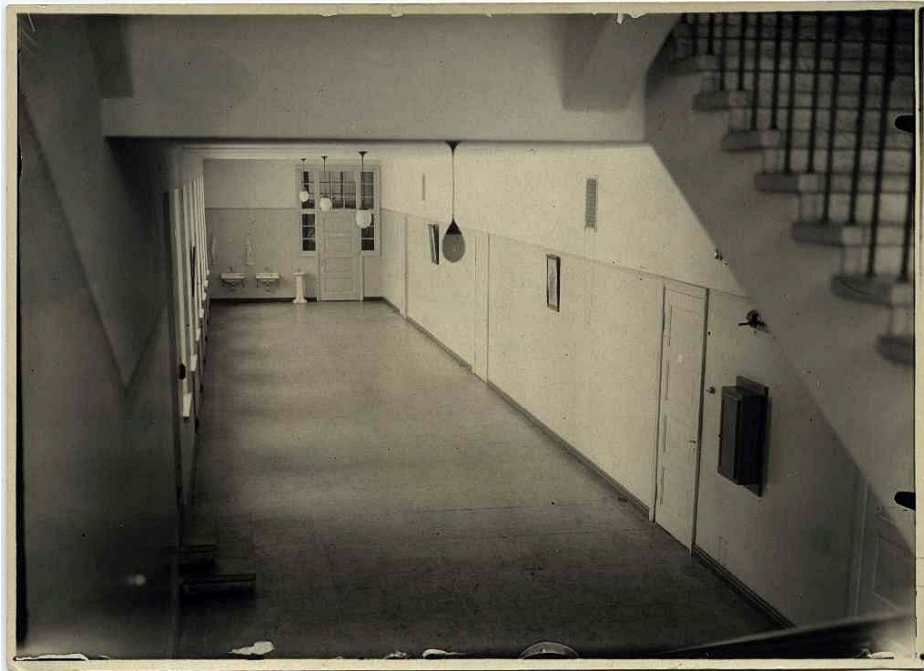

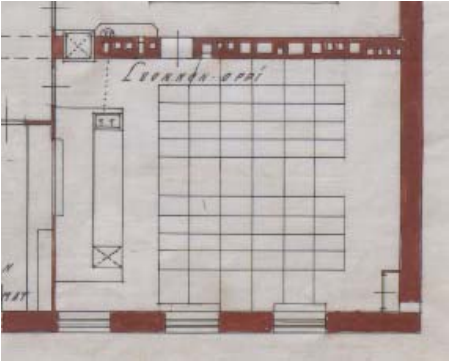
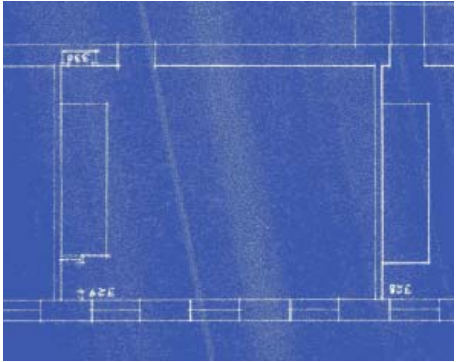
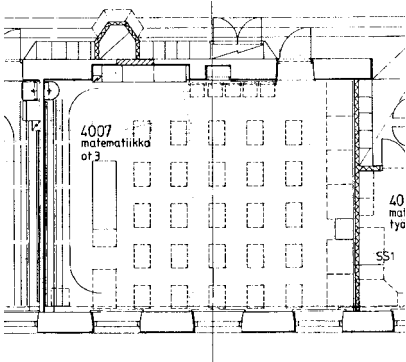
4. Toisen kerroksen käytävä, C-osa

	ALKUPERÄINEN 1928	MUUTOKSET 1955–1961	MUUTOKSET 1989–1993 - NYKYTILA
KÄYTTÖ	- käytävä, pääsy luokkin, opettajainhuoneeseen ja kansliaan	- käytävä, pääsy luokkiin ja B-osaan	- käytävä, pääsy kansliatiloihin ja neuvotteluhuoneeseen sekä B-osaan
RAKENNUSOSA			
SEINÄT	- rapattu, tasoitettu, maalattu tiiliseinä - seinässä kaksi maalausvyöhykettä, niiden rajalla juokseva koira -ornamentti	- rapattu, tasoitettu, maalattu tiiliseinä	- rapattu, tasoitettu, maalattu tiiliseinä
LATTIA	- mosaiikkibetoni	- mosaiikkibetoni - purettujen huoneiden kohdalle uusi mosaiikkibetoni	- linoleumi
JALKALISTAT	-	-	-
KATTO	- rapattu, tasoitettu, maalattu betonikatto	- kattopintaan liimattu akustiikkalevyjä	- lujalevyä, jonka alla sähkö- ja iv-asennuksia
KATTOLISTAT			
OVET	- luokkien peiliovet, maalattu vaalealla sävyllä	- ovet säilytettiin	- uudet puurakenteiset lakatut laakaovet, koivua - porrashuoneen ja käytävän väliin rakennettiin teräsrakenteinen lasipalo-ovi, jonka yhteydessä vitriinejä
IKKUNAT	- kuusiruutuiset ikkunat, puupuitteet	- ikkunat säilytettiin	- uudet ikkunat entisen mallin mukaan, sisemmässä puitteessa lämpölasia
IKKUNAPENKKI	- valettu betonista	-	-
KIINTO KALUSTEET	- messinki-lasi-valaisimet pisananmuotoisella maitolasikuvulla	- messinki-lasi-valaisimet pohjasta litistetyllä maitolasikuvulla	- käytävälle asennettu luonnontieteen kokoelmahuoneen vanhoja kaappeja - rakennettiin uusia vitriinikaappeja - riippuva valaisin pyöreällä himmeällä kuvulla
LVIS-ASENNUKSET	- ulkoseinässä raitisilmaventtiileitä, luokkien seinissä iv-kanavien ritillöillä peitetyjä aukkoja	-	- Lujalevyllä koteloituja pysty- ja vaakakanavia iv-asennuksille - pystykanavien yhteyteen rakennettuja näyttelyvitriinejä - luonnontieteen kokoelmahuoneesta siirrettyjä puurakenteisia lasikaappeja

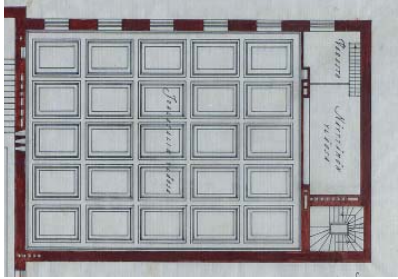
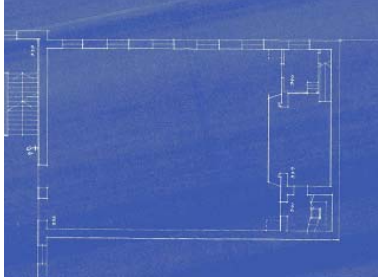
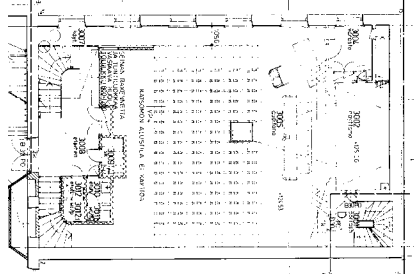
5. Vanhan koulutalon luokkahuoneet, C-osa

			
	ALKUPERÄINEN 1928	MUUTOKSET 1955–1961	MUUTOKSET 1989–1993 – NYKYTILA
KÄYTTÖ	- luokkahuone	- luokkahuone	- opetustilaja
RAKENNUSOSA			
SEINÄT	- rapatut, tasoitetut ja maalatut tiiliseinät - seinän yläosassa puinen ripustuslista kuvatauluille	-	- rapatut, tasoitetut ja maalatut tiiliseinät - seinien ripustuslistat poistettiin - osaan luokista tehtiin uusia kevyitä väliseiniä
LATTIA	- lankkulattia, linoleumi - neljännen kerroksen luonnontieteen luokissa puurakenteinen nouseva katsomo	- vinyylilaatta, jonka alla tasoitteena oli panssari-massa	- vinyylilaatta poistettiin - nousevat lattiarakenteet poistettiin I - uusi lattiapinnoite linoleumi
JALKALISTAT	- leveä, profiloitu, tummanruskea, lakattu puulista	- lisättiin ohut mattolista	- leveä, profiloitu, sininen puulista, uustuotantoa
KATTO	- rapattu, tasoitettu, maalattu betoni	- kattopintaan liimattu akustiikkalevyjä	- vanha rappaus kunnostettu - vanhat akustiikkalevyt poistettu ja tilalle asennettu uusia akustiikkalevyjä
KATTOLISTAT			
OVET	- luokkien ja komeroiden ovet peiliovia, käsitelty vaaleiksi	- ovet säilytettiin	- peiliovet poistettiin - uudet ovet puurakenteisia lakattuja laakaovia, pintamateriaali koivu
IKKUNAT	- kahdeksanruutuiset ikkunat, kaksinkertaiset puupuitteet	- ikkunat säilytettiin	- ikkunat korvattiin uusilla puitejaltaan alkuperäisiä muistuttavilla ikkunoilla, joiden sisemmässä puitteessa on lämoölasi
IKKUNAPENKKI	- valettu betonista	-	-
KIINTOKALUSTEET	- puurakenteinen opettajankoroke - luokan etuosassa vetokaappi peiliovella - osassa luokkia kiinteä opettajanpöytä		- kiinteät korokkeet, komerot, pöydät ja penkit poistettiin - asennettiin uudet kiinteät kaapit ja penkit - Luokkien varusteluun kuuluu pesuallas hanoineen, sälekaihtimet, verhoakustit, verholaudat, pimennysverhot, suojalaudat ja monitoriteline.
LVIS-ASENNUKSET	- ritilöillä peitetyjä ilmanvaihtokanavien aukkoja - etunurkassa peiliovinen vetokaappi	-	- osassa luokista Luja-levypintaisia iv-kotelointeja

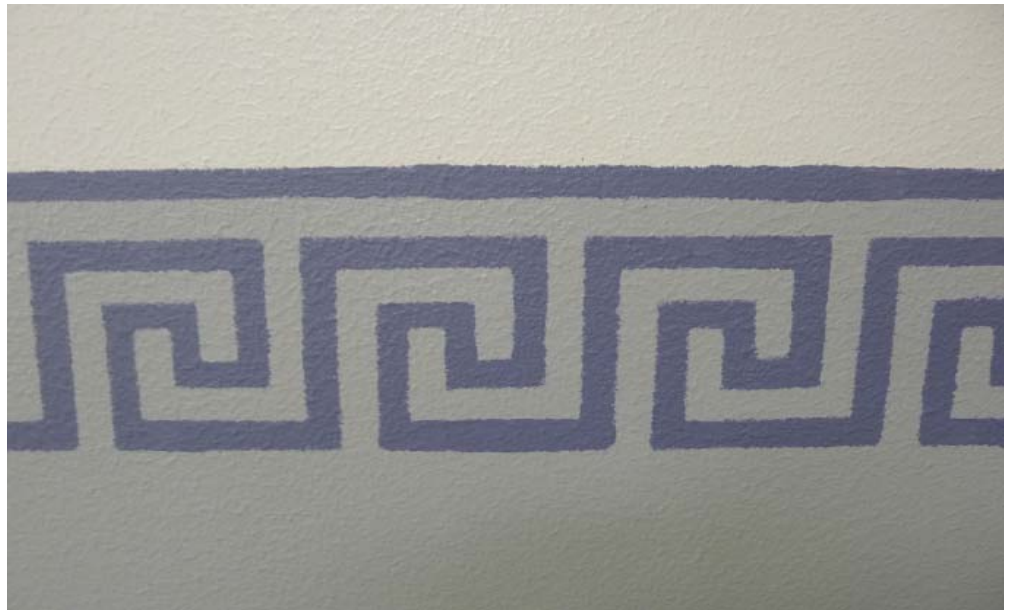

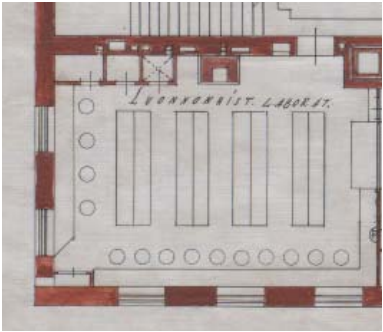
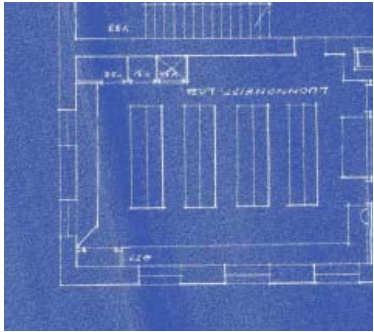
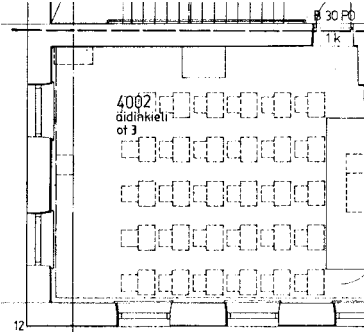
6. Juhlasali 3005, D-osa

			
	ALKUPERÄINEN	MUUTOKSET 1955–1961	MUUTOKSET 1989–1993 – NYKYTILA
KÄYTTÖ	- juhlasali, voimistelusal	- juhlasali, voimistelusal	- auditorio
RAKENNUSOSA			
SEINÄT	- rapattu, maalattu tiiliseinä, juokseva koira ornamentti	- rapattu, maalattu tiiliseinä, ornamentti peitetty	- rapattu, maalattu tiiliseinä, ornamentti maalattu uudelleen
LATTIA	- lakattu lautalattia	- vinyylimatto tai linoleumi	- linoleumi
JALKALISTAT	- leveä, profiloitu, tummaksi petsattu ja lakattu	- lisätty kapea mattolista	- leveä profiloitu lista, uustuotantoa, sävy sininen
KATTO	- betonista valettu profiloitu kasetointi, rapattu ja maalattu valkoiseksi	- katon rappaus korjattiin - maali Bindol - kattoon kiinnitettiin akustiikkalevyjä	- betonista valettu profiloitu kasetointi, rapattu ja maalattu valkoiseksi
KATTOLISTAT			
OVET	- ovet käytävään paripeiliovet, kolme peiliä, maalattu vaalealla sävyllä	- ovet maalattu	- vanhat peiliovet poistettu, uudet ovet puurakenteisia laakaovia, pinta koivuviilua, lakattu
IKKUNAT	- kaksitoistaruutuiset ikkunat, kaksinkertaiset puupuitteet	- alkuperäiset ikkunat kunnostettiin	- ikkunat vaihdettiin puitejaoltaan alkuperäisiä vastaaviin ikkunoihin, joissa sisemmässä puitteessa on lämpölasia
IKKUNAPENKKI	- valettu betonista	-	-
KIINTOKALUSTEET	- kaareva-aukkoinen näyttämö takatiloineen, puolapuut	- näyttämön lavaa jatkettiin aukon ulkopuolelle etunäyttämöksi	- rakennettiin uusi etunäyttämö portaineen, saliin rakennettiin auditorion nouseva katsomo ja projektorihuone, katsomon alle tehtiin WC-tilat ja siivouskomero
LVIS-ASENNUKSET	- seinissä iv-aukkojen ritlöitä - vasemmassa etukulmassa vetokaappi	-	- katsomon alle tehtiin iv-ilmakammio

7. Museoluokka 4002, C-osa

			
	ALKUPERÄINEN	MUUTOKSET 1955-1961	MUUTOKSET 1989-1993 - NYKYTILA
KÄYTTÖ	- luonnontieteen kokoelmahuone	- opetustila	- lavastettu museoluokaksi
RAKENNUSOSA			
SEINÄT	- rapattu, maalattu, tiiliseinä	- maalausasu ei tiedossa	- vanha rappaus kunnostettiin - vanhat iv-aukkojen ritilät säilytettiin - seinän yläosaan kiinnitettiin kapea ripustuslista - seinän alaosa maalattiin ruskehtavalla sävyllä - vesipiste poistettiin
LATTIA	- maalattu lankkulattia	- lisättiin muovimatto/ linoleumi	- vanha muovimatto poistettiin, uusi lattiapinnoite linoleum
JALKALISTAT	- korkea, profiloitu, tumma, lakattu puulista	- lisättiin ohut mattolista	- leveä, profiloitu puulista, sävy ruskehtava, uustuotantoa
KATTO	- rapattu, maalattu betonikatto	- kattoon liimattiin akustiikkalevyjä	- akustiikkalevyt poistettiin, rappaus kunnostettiin - kiinnitettiin uudet akustiikkalevyt
KATTOLISTAT		- lisättiin kapea kattolista	
OVET	- ovi käytävään peiliovi	- ovi säilytettiin	- vanha peiliovi poistettiin, tilalle asennettiin uusi peiliovi, peilijako mukailee vanhaa
IKKUNAT	- kahdeksanruutuiset ikkunat kaksinkertaisella puu-puitteella	- ikkunat säilytettiin	- ikkunat korvattiin uusilla, puitejaoltaan entisen kaltaisilla ikkunoilla, joissa sisemmässä puitteessa on lämpölasia
IKKUNAPENKKI	- valettu betonista	-	-
KIINTOKALUSTEET	- kaakeliuuni, sinivihreäsävyiset kaakelit - vetokaappi peiliovella		- kaakeliuuni säilytettiin - vetokaappi purettiin - rakennettiin puusta opettajankoroke

